

**АНАТОЛІЙ СИТЧЕНКО
ІННА РОДІОНОВА
АНДРІЙ ГУРДУЗ**

**КОРПУС ТИПОВИХ НАВЧАЛЬНИХ
ПРОГРАМ
ЧАСТИНА II**

Дисципліни літературознавчого циклу
Методичний посібник

Миколаїв – 2019

УДК 821.161.2(075.8)
ББК 83.3.(4 Укр)Я73
К 66

*Затверджено відповідно до рішення вченої ради
Миколаївського національного університету імені
В. О. Сухомлинського
(протокол №11 від 19.12.2019 р.)*

Рецензенти:

Львівська Н. І.

– доктор філологічних наук,
завідувач кафедри світової літератури
та культури імені проф. О. Мішукова
Херсонського державного
університету

Лукьяненко
Д. В.

– кандидат філологічних наук, доцент
кафедри теорії й методики мовно-
літературної та художньо-естетичної
освіти Миколаївського ОІППО

Ситченко А. Л., Родіонова І. Г., Гурдуз А. І. / за заг. ред. І. Г. Родіонової. Корпус типових навчальних програм. Частина II. Миколаїв, 2019. 123 с.

Методичний посібник сполучає актуальні навчальні програми літературознавчого циклу, укладені відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 014.01 Середня освіта. Українська мова і література, покликаний стати важливим допоміжним інструментом у практиці роботи закладів вищої освіти під час фахового становлення сучасного студента-філолога. Відповідно базовими складниками видання стали програми з історії української та світової літератур, історії українського й компаративного літературознавства, а також фольклорно-етнографічної практики, що системно й концептуально охоплюють навчальний літературознавчий цикл указанного курсу підготовки.

© Ситченко А., 2019

© Родіонова І., 2019

© Гурдуз А., 2019

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Історія української літератури.....	7
Історія світової літератури	67
Історія українського літературознавства.....	93
Компаративне літературознавство	103
Фольклорно-етнографічна практика.....	112

ВСТУП

В умовах реформування системи вітчизняної вищої освіти, коли вивчення літературознавчих дисциплін передусім спрямовується на соціокультурний розвиток особистості, яка не лише зможе досягти професійних вершин, а й стане духовно багатою, національно свідомою й високоосвіченою людиною, актуалізується проблема методичного забезпечення навчально-виховного процесу.

У системі фахової підготовки словесника одне з пріоритетних місць належить навчальним дисциплінам літературознавчого циклу. Новий методичний посібник «Корпус типових навчальних програм. Частина II» сполучає актуальні навчальні програми літературознавчого циклу, укладені відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 014.01 Середня освіта. Українська мова і література, і покликаний стати важливим допоміжним інструментом у практиці роботи закладів вищої освіти під час фахового становлення сучасного студента-філолога. Відповідно базовими складниками, підготовленого доктором педагогічних наук, професором А. Ситченком, кандидатами філологічних наук, доцентами І. Родіоною та А. Гурдузом, видання стають програми з історії української та світової літератур, історії українського й компаративного літературознавства, фольклорно-етнографічної практики, що системно й концептуально охоплює навчальний літературознавчий цикл указанного курсу підготовки.

Матеріал програм підпорядковано науково-методичній логіці викладу згідно з чинною в Україні кредитно-трансферною системою організації навчання й оцінювання навчальних досягнень студентів у закладах вищої освіти. Посібник чітко структуровано: він містить коректно сформульовані відповідно до предметних дисциплін мету, спектр ранжованих завдань їх вивчення та результати навчання. Важливе місце у методичному посібнику займають питання, зосереджені на висвітленні основних положень, що розгортають термінологічний апарат, шляхи пізнання того чи

іншого літературного явища, вказують на тематичні й жанрово-стильові вияви в українській літературі ХІ – початку ХХІ ст. та світовій літературі (від гомерівського періоду до міфотворчості поч. ХХІ ст.). Саме така логіка вивчення навчальних дисциплін означеного циклу формує наукову техніку інтерпретацій літературних явищ різних епох, обізнаність зі специфікою як ідіостилю певного митця, так і тривалої епохи у розвитку світової та української літератури; сприятиме засвоєнню основних теоретичних проблем і тенденцій на етапах становлення вітчизняної науки про літературу, розвитку естетичних систем та літературознавчих методів і художніх стилів, усвідомленню зв'язку їх зі світовим літературно-естетичним процесом.

Принципова наявність у системі наведених програм детально прописаних міжлітературних зв'язків, що такий критерій нині стає одним із базових під час підготовки сучасного фахівця на тлі посилення актуальності інтегрованих наукових галузей, а також докладного мотивованого переліку загальнопредметних і фахових компетентностей, що їх набуває студент упродовж вивчення того чи того курсу. При цьому в кожній програмі вказано запропонований для опанування обсяг навчальної інформації, функційно диференційовані списки рекомендованої – базової й додаткової – літератури та інших інформаційних (зокрема, довідково-енциклопедичних) джерел, електронних ресурсів. Значна частина вказаних у науково-методичних позиціях праць, наведених у цих списках джерел, належить власне авторам-укладачам методичного посібника, що підкреслює високий фаховий рівень та інтенсивність науково-методичних пошуків у галузях означених дисциплін.

Методичний посібник може бути запропонований викладачам літературознавчих дисциплін для розробки робочих і навчальних програм, проведення аудиторних занять. Посібником можна скористатися для планування й виконання самостійної роботи, що сприятиме активізації

творчої діяльності студента й оволодінню професійно значущими вміннями та навичками.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

РОЗРОБНИК: *Інна Родіонова,*

к. філол. наук, доцент

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: своєрідність українського літературного процесу різних періодів його розвитку, творчість репрезентативних митців.

Міждисциплінарні зв'язки: комплекс літературознавчих і мовознавчих дисциплін, історія, етнографія, психологія, філософія.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: на конкретному матеріалі з'ясувати історичну змінюваність напрямів, жанрів і стилів, посилювати акцент щодо питань розвитку художньої свідомості, майстерності, зростання естетичного і морального потенціалу української літератури, сприйняття її в контексті світової культури.

Завдання курсу:

1. Засвоєння студентами фактичних відомостей з історії української літератури.

2. Вивчення жанрово-стильових та ідейно-художніх особливостей української літератури.

3. З'ясування основних проблем розвитку української літературно-естетичної думки певного періоду.

4. Розкрити характерні особливості індивідуального стилю митців.

5. Вдосконалювати вміння студентів аналізувати й зіставляти художні твори та явища всього жанрово-видового спектру.

6. Забезпечити максимально повне володіння студентами фактичним матеріалом з курсу, а також їх термінологічну грамотність.

7. Формувати вміння та навички практики наукової роботи студентів під час виконання ними рефератів і доповідей з питань, відведених на самостійне опрацювання, тощо.

8. Розвивати художній смак і творчу уяву студентів.

Передумови для вивчення дисципліни: курс тісно пов'язаний з теоретичними та спеціальними теоретичними курсами загального фундаментального та професійного циклу – «Теоретичні проблеми літературознавства»,

«Мовознавство», «Історія світової літератури», «Філософія», «Історія». Обізнаність із нормами й канонами сучасного літературознавчого дискурсу та вміння представити свої наукові здобутки є одним із найважливіших і найвагоміших аспектів підготовки фахівця з університетською освітою.

Результати навчання: розуміння місця літературознавства у системі сучасної гуманітарної освіти, знання основ літературознавства для аналізу літературних явищ і процесів в українській та зарубіжній літературі; вміння використовувати фахово профільовані знання для аналізу й інтерпретації художнього, наукового тексту; здатність до пошуку, оцінювання та синтезу наукової інформації, отриманої з різних джерел: спеціалізованої літератури, ЗМІ, перспективного педагогічного досвіду тощо; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні: здатність працювати самостійно, готовність удосконалювати й розвивати свій інтелектуальний та загальнокультурний рівень; навички наукової організації праці і застосування їх у практичній діяльності; уміння працювати з довідковими джерелами, базами даних різного типу, здійснювати загальнонауковий пошук, аналіз першоджерел; вміння використовувати здобуті знання під час проведення прес-конференцій, «круглих столів», «літературних віталень», презентацій книг тощо; вміння творчо застосовувати набуті знання під час проходження педагогічної практики; цінування та повага різноманітності й мультикультурності; здатність генерувати нові ідеї.

II. Фахові: знання термінологічного апарату навчальної дисципліни; знання основних етапів розвитку української літератури, стилевих тенденцій літературної доби; уміння розкривати характерні особливості індивідуального стилю митця; знання закономірностей пошуків засобів художньої виразності, естетичних орієнтирів доби; уміння встановлювати співвідношення загальних явищ літературного процесу зі специфікою окремих видів та жанрів; здатність виявляти риси взаємовпливу в

українському та світовому літературно-мистецькому процесі; уміння критично оцінювати набутий досвід із позицій сучасних досягнень методичної науки; здатність удосконалювати уявлення про оригінальну художню творчість та протилежні їй вияви, встановлювати характерні ознаки запозичення, наслідування і моделі власного шляху письменників; навички застосовувати різні аспекти літературознавчого аналізу; вміння виявляти риси взаємовпливу в українському та світовому літературно-мистецькому процесі.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ (давня)

Тема 1. Основні тенденції розвитку давньої української літератури. Загальнокультурні виміри становлення та розвитку давньої української літератури. Обсяг та періодизація давнього письменства. Особливості давньої літератури.

Тема 2. Оригінальна й перекладна література Київської Русі. Історичні умови виникнення перекладної літератури, її специфічні риси. Жанрова своєрідність перекладної літератури Київської Русі. Біблія як літературна пам'ятка. Тематика та художні особливості «Велесової книги». Ідейно-художня своєрідність літописів княжої доби. «Повчання дітям» Володимира Мономаха. Паломницька література. «Моленіє» Данила Заточника.

Тема 3. Ораторсько-проповідницька проза українського середньовіччя, її художня специфіка. Літописання Київської Русі. Загальна характеристика ораторсько-проповідницької прози Київської Русі. Провідні жанри. Іларіон Київський – руський філософ, письменник, історик. Композиційні особливості «Слова про Закон і Благодать» Іларіона. Тематично-художня специфіка творчості Феодосія Печерського. Творчість Кирила Турівського та Кліма Смолятича. Особливості ораторської прози. «Повість временних літ»: композиція та художньо-стильові особливості. Особливості характеротворення образу княгині Ольги. Народнопоетичні легенди та перекази в літописі, їх значення.

Тема 4. «Слово о полку Ігоревім». Історична основа твору. Питання часу, місця написання та авторства твору. Образи «Слова о полку Ігоревім», засоби їх характеротворення. Сучасні дослідження і наукові гіпотези щодо пам'ятки.

Тема 5. Українська література XIII – XVI ст.: джерела, система жанрів. Специфіка літератури пізнього Середньовіччя. Історичні умови розвитку літератури означеної епохи. Література другої половини XIII – середини XIV ст. Література другої половини XIV – XV ст. Проблеми дослідження літератури цього періоду.

Тема 6. Оригінальна й перекладна література пізнього Середньовіччя. Серапіон Володимирський, Григорій Цамблак як знакові постаті цієї доби. Паломницький жанр в українській літературі. Ігумен Данило – основоположник української паломницької літератури. Художня своєрідність пам'ятки «Києво-Печерський патерик». Українська латиномовна література.

Тема 7. Українська полемічно-публіцистична література кінця XVI ст.

Виникнення і розвиток полемічно-публіцистичної прози. Діяльність Герасима Смотрицького, Василя Суразького, Герасима Смотрицького Стефана Зизанія. Анонімні твори. «Тренос» Мелетія Смотрицького. Літературна діяльність Іпатія Потія. Літературна спадщина І. Вишенського. Світогляд письменника, його особливості. Історична основа, проблематика «Послання до єпископів».

Тема 8. Література XVII-XVIII століть. Художній світ барокової поезії. Київські поетики й риторики. Панегірична поезія раннього бароко. Провідні жанри поезії: панегірик, елегія, епіграми. Художня своєрідність творів Герасима Смотрицького. Оплакувальні панегірики як жанровий різновид. Своєрідність твору Касіяна Саковича «Вірші на жалібний погреб...».

Тема 9. Проза та драматургія XVII – XVIII ст. Барокова ораторсько-проповідницька проза. Історичні умови розвитку літератури та культури. Нова проповідницька й публіцистична проза. Використання українськими проповідниками стилю бароко, його характерних рис. І. Галятовський: біографічні відомості; творчі здобутки:

трактат «Наука, або Спосіб зложення казання», збірка проповідей «Ключ розуміння». Лазар Баранович: суспільно-політичні погляди й літературна діяльність. Творчість Антонія Радивиловського.

Тема 10. Жанрово-тематичні особливості української драматургії XVII-XVIII ст. Ідейно-художня своєрідність драматургії. Інтермедії як форма драматичної творчості. Найдавніші драматичні твори – анонімні інтермедії до драми Якуба Гаватовича. Українська барокова драматургія XVII ст.: драма типу міраклів «Алексей, человек Божий». П'єса «Слово о збуренні пекла». Особливості сюжету, тема й образи драми. Жанрово-тематичні особливості української драматургії XVIII ст. Історична драма Феофана Прокоповича «Володимир»: особливості характеротворення. Тематика й особливості поетики драми невідомого автора «Милість Божа». Барокова образність драми Георгія Кониського «Воскресеніє мертвих». Вертепна драма XVIII ст.

Тема 11. Творчий доробок Г. Сковороди у контексті епохи. Поетична творчість митця. Огляд життя і творчості. Загальна характеристика філософських поглядів та естетичних засад. Характеристика поетичної спадщини Г. Сковороди. Структура збірки «Сад божественних пісень», основні мотиви творів. Пейзажні вірші – нове явище тогочасної української літератури. Біблійна основа творів. Художні особливості пісень Г. Сковороди: ритмічна своєрідність, засоби сатири, особливості мови, алегорична і пряма мова, фольклорна закоріненість, риторичні вигуки і звертання.

Тема 12. Проза Г. Сковороди. Жанрова специфіка прози (трактат, діалог, притча, байка). Ідея спорідненої праці у філософському трактаті «Розмова, звана Алфавіт, чи Буквар світу». Збірка «Байки Харківські». Теоретичні погляди на байки та притчі в передмові до збірки. Художня трансформація філософських ідей у байках «Бджола і Шершень», «Зозуля і Дрізд». Притча «Вдячний Еродій». Педагогічні погляди Г. Сковороди. Теми та художні ідеї притч.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ (нова)

Тема 13. Становлення нової української літератури (1798-1840-х рр.). Суспільно-історичні та культурні умови її становлення. Історико-літературні передумови творення нової

української літератури. Національні основи нової української літератури, періодизація. Період становлення нової літератури. Традиції давньої української літератури (бурлескно-трагестійної, сатирично-гумористичної літератури та мемуарно-історичної прози). Доба Просвітництва як ідейно-естетичне явище XVIII – поч. XIX ст. Просвітительський реалізм – один із основних літературних напрямів, розвиток сентименталізму й преромантизму в межах Просвітництва. Зародження літературно-естетичної та літературно-критичної думки.

Тема 14. Іван Котляревський – зачинатель нової української літератури. Бурлескно-трагестійна поема «Енеїда» (1798). Ознаки просвітительського реалізму в поемі. Вплив «Енеїди» І. П. Котляревського на розвиток бурлескно-трагестійної поезії (анонімні твори «Вояж по Малій Росії...», «Малоросійські вірші...», «Вакула Чмир», твори Г. Кошиць-Квітницького, П. Данилевського, К. Пузини, П. Білецького-Носенка, К. Думитрашка, П. Кореницького, С. Александрова, Я. Кухаренка). Драматургія І. П. Котляревського. П'єса «Наталка Полтавка» (1819). Особливості жанру. Характер конфлікту. Сценічне життя п'єси. Водевіль «Москаль-чарівник» (1819). Морально-етична суть конфлікту. Розвиток побутово-етнографічної драматургії («Побут Малоросії в першу половину XVIII століття» Р. Андрієвича, «Любка, або Сватання в с. Рихмах» П. Котлярова, «Простак» В. Гоголя); елементи романтизму в побутових п'єсах К.Тополі, Я. Кухаренка, С. Писаревського, К.-А. Гейнча. Балади П. Білецького-Носенка, роман «Зиновий Богдан Хмельницький»; поема «Горпинида, чи Вхопленая Прозерпина» (1818): жанрово-композиційна своєрідність твору, сюжетна основа поеми і художня традиція у репрезентації системи образів; характер зображення традицій та звичаїв українського народу. Літературна діяльність П. Гулака-Артемовського. Переклади та переспіви у творчості письменника: балади «Твардовський» і «Рибалка». Вірш-послання «Справжня Добрість» (1817).

Тема 15. Г. Квітка-Основ'яненко – перший прозаїк нової української літератури. Гр. Квітка-Основ'яненко – основоположник нової української прози. Повісті та оповідання бурлескно-реалістичного характеру («Конотопська

відьма» (1836), «Салдацький патрет» (1833) та ін.) та сентиментально-реалістичні повісті письменника («Маруся» (1832), «Сердешна Оксана» (1838) та ін.). Т. Шевченко, П. Куліш, І. Франко та ін. про прозу Г. Квітки-Основ'яненка. Розширення тематичних горизонтів української драматургії та збагачення її художніми відкриттями Г. Ф. Квітки-Основ'яненка («Сватання на Гончарівці», 1835, «Шельменко-денщик», 1838 та ін.).

Тема 16. Розвиток жанру байки на поч. ХІХ ст. Національні особливості розвитку жанру байки. П. Білецький-Носенко – перший байкар нової української літератури, педагогічно-просвітительська діяльність митця. Фольклорна основа байок письменника та використання мандрівних байкарських сюжетів. Увага П. Білецького-Носенка до жанру байки-казки. Роль письменника в проведенні у художню творчість філософського потенціалу, збагачення сприйняття явищ життя сатиричним підходом та морально-етичними цінностями. Сильова модель просвітництва і риси романтизму в українській літературі доби: творчість Г. Квітки-Основ'яненка, М. Макаровського, П. Гулака-Артемівського, О. Сомова.

Тема 17. Байка – як визначальна частина творчості П. Гулака-Артемівського. Головні події у біографії митця. Загальна характеристика жанру байки; дефініція байки фольклорного походження та літературної байки. Джерела байкарських сюжетів. Заслуга Г. Сковороди як байкаря в українській літературній традиції. Кваліфікація байки згідно жанрового різновиду. П. Гулак-Артемівський як зачинатель жанру байки у новій українській літературі. Роль митця в поєднанні української та польської літературних традицій. Суть алегоричності і дидактики у байці «Пан та Собака» (1818 р.). Демократична позиція письменника у формуванні образів твору. Висміювання нерозважливого експериментаторства у байці «Солопій та Хівря, або Горох при дорозі» (1819 р.). Проблема міри як верховної мудрості у байці «Тюхтій і Чванько» (1819 р.). Тема свободи – як найвищої цінності життя – в байці П. Гулака-Артемівського «Дві пташки в клітці» (1819 р.).

Тема 18. Новаторство Є. Гребінки-байкаря. Життєвий шлях письменника, етапи його творчої діяльності. Значення

виходу в світ «Малороссийских присказок», 1834 р., поетичних та прозових творів митця. Новаторство Є. Гребінки у жанрі байки. Пошук письменником гармонії між морально-етичною і суспільною візіями життя. Алогізм моралі в байці «Ведмежий суд»; тема відповідності закону правовій основі життя та морально-етичним чинникам у творі. Твір як програма суспільно-правового й індивідуального існування. Тема величі простоти в байці «Пшениця»; концепція доброчесності у творі. Пошук істинної цінності особистості у байці «Рожа да Хміль»; суть застереження дядькові Охріму в творі. Смыслова настанова образів Сонця і Вітру в байці Є. Гребінки «Сонце да Вітер». Пошук і розуміння людиною щастя в байці «Мірошник».

Тема 19. Український романтизм 20-40-х рр. XIX століття. Соціально-історичні передумови виникнення романтизму. Етапи розвитку романтизму в Україні та його стильові течії. Перше покоління Харківських романтиків. Діяльність літературного гуртка Ізмаїла Срезневського. Роль митців в утвердженні романтичного руху на поч. 20-х рр. XIX ст. (Орест та Ф. Євцькі, О. Шпигоцький, І. Розковшенко). Друге покоління Харківських романтиків на зламі 1830-1840-х рр. (А. Метлинський, збірка «Думи і пісні та ще дещо», 1839 р., М. Костомаров збірки «Українські балади», 1839 р. та «Вітка», 1840 р.), тяжіння до ідеологічного осмислення історичної минувшини й сучасності, до протиставлення козацької героїки занепадові національного життя та історичної пам'яті в новочасну добу. Третє покоління Харківських романтиків виокремлюється у 40-ві роки XIX ст. (М. Петренко, Я. Щоголев, О. Корсун); інтимно-сповідальні традиції в ліриці. Виступи в альманасі «Сніп» (Харків, 1841). Продовження інтимно-сповідальних традицій харківських романтиків у творчості безпосередньо не зв'язаного з ними В. Забіли, тонкого лірика, автора популярних пісень-романсів на любовну тему. Романтична поезія, її найпоширеніші жанри й мотиви у творчості чільних представників (Л. Боровиковський, Є. Гребінка, В. Забіла, М. Петренко). Пісенна лірика поетів-романтиків (С. Писаревського, О. Шпигоцького, О. Афанасьєва-Чужбинського, О. Корсуна).

Тема 20. Багатогранність творчої діяльності М. Костомарова – історика, поета, драматурга, прозаїка,

фольклориста, літературного критика. Вплив на формування письменника представників тогочасного українського фольклорного й літературного процесу (П. Гулак-Артемовський, А. Метлинський, Г. Квітка-Основ'яненко, І. Срезневський та його романтично-літературний гурток). Синтез історії, фольклору та романтичної поезії. Загальний огляд історичної драматургії та прози М. Костомарова; уведення в систему жанрів національної драматургії історичної драми, романтичної трагедії («Сава Чалий, 1838, «Переяславська ніч», 1841). Здобутки М. Костомарова у збиранні народної творчості, вивченні народних звичаїв і побуту, в розвитку теоретичних засад народжуваної фольклористики, у виробленні на основі народної естетики літературної теорії нового українського письменства. Місце історичних романів, повістей та оповідань М. Костомарова в російській та українській літературі: художня якість, вірогідність відтворення історичних епох, характерів, побуту, вірність історичній правді.

Тема 21. Галицьке літературне відродження. Культурно-мистецьке відродження на західноукраїнських землях 30-40-х рр. Діяльність «Руської трійці». Джерела постання нової української літератури на західноукраїнських землях: преромантичні віяння; їхні іманентні ознаки – інтерес до своєї, «руської», історії, етнографії, захоплення манускриптами й давніми книгодруками, фольклором, пропаганда народної поезії як джерела естетичної насолоди, творчого натхнення й неперевершеного, на думку тогочасних популяризаторів, взірця для художньої літератури. Спрямування преромантичного руху проти диктату шкільного класицизму, що відбивав ідейні погляди й художні смаки переважно вищого духовенства. Основні ідеали альманаху «Русалка Дністровая» та естетична концепція гуртка «Руська трійця». Заклик «синів Русі» усвідомити власну національну ідентичність і гідність, повернутися обличчям до своєї історичної батьківщини, згуртуватися в боротьбі за її національне відродження, просвітити «руський» ум і прищепити «руському серцю» любов до «муз»; культивування «народного стилю», фольклоризму, етнографічного побутописання, утвердження національно-патріотичних почуттів, пробудження історичної пам'яті, поетизація народу,

його звичаїв та обрядів, національної історії, рідної природи, самовираження автономної особистості, увага до індивідуальної людської долі. Три тематичні цикли в поезії М. Шашкевича: громадянська, історична, інтимна. Синтезування фольклорного і літературного первнів, органічне поєднання громадянських мотивів з інтимно-сповідальними інтонаціями. Оригінальна й перекладацька творчість. Легендарно-історична поема І. Вагилевича «Мадей», близькість до жанру народної героїчної балади; трактування проблеми вождя і народу в творі. Трагічні колізії любовного трикутника, душевні муки закоханих, проблема справжності почуттів і цілісності натур в романтичній баладі-казці «Жулин і Калина». Притчево-алегоричні вірші Я. Головацького; розкриття патріотичних почуттів ліричного героя у поезії. Втілення у творчості «Руської Трійці» (найвіразніше – у М. Шашкевича) трьох основних типів героя: романтично-історична постать ватажка народних мас, романтично-психологічний тип непересічної індивідуальності, яка страждає у пошуках особистого щастя, й просвітницько-романтичний тип сучасної освіченої молодого людини, яка прагне служити національно-культурному відродженню рідного народу.

Тема 22. Українські школи в польській та російських літературах. Історія і культура України крізь призму імперських дискурсів (російського та польського). Українська школа в російській літературі (Василь Наріжний, Василь Капніст, Орест Сомов, Олексій Петровський). Українські теми в польській літературі (Антоній Мальчевський, Богдан Залеський, Северин Гоцинський, Юліуш Словацький, Міхал Грабовський та Міхал Чайковський). Два світи М. Гоголя. Проблема Гоголя в українському літературознавстві. Романтичний характер, яскравий національний колорит збірки «Вечори на хуторі поблизу Диканьки». Змалювання героїчної історії України та її національних характерів у повісті «Тарас Бульба». Проза М. Гоголя як фактор формування нової української літератури. Характер оповіді (нарації) та тип оповідача (наратора) у творах Гоголя, його вплив на розвиток української прози.

Тема 23. Шевченківський період в новій українській літературі. Літературний процес 40-60 років XIX століття в

контексті світової літератури. Утвердження критичного реалізму. Співіснування романтизму з реалізмом. Діяльність членів Кирило-Мефодіївського братства. Українська періодика. Журнал «Основа» як синтез українознавства початку 60-х років XIX століття. Значення «Черниговського листка». Громади початку 60-х рр.: географія, імена, програмна діяльність. Нові репресії щодо української культури. Валуєвський циркуляр 1863 р.

Тема 24. Т. Г. Шевченко – вершинна постать літературного процесу XIX століття. Перший період творчості (1837-1843). Основні мотиви ранньої творчості: роль поета в житті народу, пошуки іманентної сутності таланту; рання історична міфологізація як вираження національної туги за героїчним минулим; трагічна доля жінки-покритки, романтичні балади фольклорного походження. «Кобзар» 1840 року, його оцінка критиками. Історичні поеми. Життя і творчість періоду «трьох літ» (1843-1845). Історія створення рукописної збірки «Три літа». Сатиричні поеми «Сон», «Кавказ», «Послання...» та ін. і сучасна поетові суспільно-політична дійсність. Тематичне багатство сатиричних поем цього часу: викриття закомплексованості малоросійства, деспотичного ладу, засудження колоніальної політики Росії. Творчість періоду заслання. «Невольничча муза» Т. Шевченка (1847-1857): розмаїття змісту і форми лірики циклу «В казематі», поглиблений психологізм поезій. Викриття кричущих суперечностей феодально-кріпосницької дійсності, тема України, внутрішніх почувань арештанта у творах циклу. Людинознавча сутність «невольничої лірики». Огляд поетичної спадщини останніх років життя (1857-1861). Ключові мотиви періоду: громадянсько-політичний та медитативно-філософський. Творча постать Т. Шевченка у загальноєвропейському контексті. Багатогранність творчої діяльності митця.

Тема 25. Прозайки «Основи». Пантелеймон Куліш: біографічна канва й науково-публіцистична діяльність. П. Куліш – провідна постать в літературному русі XIX ст. Своєрідність поглядів П. Куліша на історію України та українського козацтва. Роль П. Куліша у розвитку національної свідомості. Видання альманаху «Хата», журналу «Основа». Відбиття поглядів письменника в його чисельній

літературно-критичній та публіцистичній спадщині. Оцінка діяльності П. Куліша сучасним літературознавством. Актуальність теорії «хутірної філософії». Поєднання елементів реалізму та романтизму в надбаннях письменника, тематична й художня спорідненість творів з античними, європейськими та східними літературами. Роман П. Куліша «Чорна рада» – перший український соціально-історичний роман. Проблематика малої прози: оповідання «Орися», «Гордовита пара», «Дівоче серце», «Сіра кобила». Тематична і жанрова різноманітність поезій митця. Збірки «Досвітки», «Дзвін». Афористичність поетичної мови, схильність до оздоблення творів епіграфами; ясність та чіткість художнього вислову (й у прозі також), й особливо у віршах, формулювання крилатих образних сентенцій, стислого й місткого вираження в кількох рядках чи словах власних поглядів, ідеалів, оцінок, характеристик і самохарактеристик, повчань тощо.

Тема 26. Жіноча проза. Участь Марка Вовчка в українській та російській періодиці й загалом мистецькому русі, перекладацька діяльність. Літературна інтерпретація дійсності в художній літературі. Українські оповідання та повісті письменниці – характерне явище переходу української прози від просвітницького реалізму до реалізму класичного. Заглиблення в психологію персонажів збірки Марка Вовчка «Народні оповідання». Повість «Інститутка» – «одна з найкращих перлин нашої літератури» (І. Франко). Нова концепція людини у прозі пошевенківського періоду: розвиток національної свідомості, самоусвідомлення особистості; підвищення рівня суспільної визначеності характерів, їхньої протидії несприятливим обставинам. Романи й повісті Марка Вовчка кінця 60-70-х рр. як художнє розвінчання штучного «демократизму» панівних верств і показ становлення «нових людей», осмислення ролі та місця жінки в громадсько-політичному житті. Формування «нової жінки». «Фемінізм» як соціальний рух і художній пафос. Драматизм жіночої долі у творах Ганни Барвінок. Подолання дискурсу етнографічно-побутових нормативів у творчості письменниці.

Тема 27. Творчість О. Стороженка у літературному контексті 40-60-х рр. Біографія письменника та його творчість в оцінках українських літераторів. О. Стороженко як письменник «національно-історичної школи». Тематика, жанри малої прози письменника та її романтичний характер.

Поділ малої прози на групи: гумористичні оповідання, побудовані на історичних анекдотах; ілюстрації народних приповідок; історичні оповідання на кшталт оповідань-портретів (за М. Зеровим). Легендарно-міфологічна та історична основа твору «Марко Проклятий», його жанр та історія видання.

Тема 28. А. Свидницький як представник шістдесятників XIX ст. Життєвий і творчий шлях. Мотиви, інтонація, ритм і розмір поетичних творів, вплив на нього поезій Т. Шевченка. Прозова творчість. Цикл «Народні оповідання» як художнє розкриття культурних особливостей Поділля. Драматично загострені перипетії оповідань, проблеми моралі, честі, порядності, гуманізму. Виродження старосвітської попівської родини, викликане новими суспільно-економічними і культурно-історичними умовами 30-40-х років XIX ст. у романі «Люборазькі». Проблематика, жанр, сюжетно-композиційна характеристика твору.

Тема 29. Л. Глібов – байкар, поет-лірик, драматург, публіцист, видавець. Продовження української байкарської традиції. Зв'язок зі спадщиною європейського байкарства, ліризація жанру, зорієнтованість на широке реально-предметне зображення народного життя з пошуком у ньому «позитивного розуму». Ідейно-тематична спрямованість байок. Два періоди у творчості Л. Глібова. Поетична спадщина. Ліричні вірші російською і українською мовами. Мотиви кохання, роздуми над плінністю життя, минуцністю кохання; зв'язок із українським фольклором.

Творчість С. Руданського. Продовження в ній попередніх традицій, народний погляд на суть соціальних взаємин, фольклорна основа творів. Історичні поеми. С. Руданський – творець жанру співомовки. Риси жанру, тематика, художні особливості. Творча оригінальність поета у жанрі гуморески: прискіплива художня спостережливість, відтворення динаміки ситуації, увага до характеристичності поведінки певного людського типу. Внесок С. Руданського в перекладацьку справу.

Тема 30. Життя і творчість Юрія Федьковича. Естетичні погляди, поетична спадщина, проза. Поєднання романтичних та реалістичних аспектів в творчому надбанні письменника. Індивідуально-психологічна проза: розкриття внутрішнього

світу особистості, зосередження уваги на родинно-побутових взаєминах між людьми. Значний вплив на розвиток передової української літератури на Буковині. І. Франко про письменника.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ **кін. XIX – поч. XX ст.**

Тема 31. Українська література на зламі XIX–XX ст.: передумови та етапи становлення. Літературний процес в Україні кінця XIX – початку XX століття: полеміка між прихильниками народництва та модернізму, стильові течії модернізму, їх представники. Основні риси української літератури кінця XIX – початку XX ст.: активність вторгнення в суспільне життя; інтенсивність пошуків нового художнього методу; стильове і жанрове розмаїття. Вплив визвольного руху і революційної боротьби має на ідейно-тематичний спектр і пафос літератури. Зростання національної свідомості українського народу. Загальне «оживлення» літературного процесу. Традиційні теми, пошуки їх нових обріїв. Активізація творчості вже сформованих представників реалістичної школи 70-90-х рр. Розширення тематичних обріїв української літератури, шукання нових прийомів узагальнення життєвого матеріалу, нових способів організації сюжетів. Посилення викривального пафосу української літератури. Піднесення української поезії. Еволюція української демократичної прози. Антимілітаристське спрямування творів про Першу світову війну. Активні пошуки й експерименти на теренах синтезу мистецтв. Експериментальна природа української драматургії кінця XIX – початку XX ст. Гостра філософська проблематика, подолання соціального побутовізму, становлення етнонаціонального різновиду «нової драми».

Тема 32. Зародження модернізму як нового світогляду й мистецького напрямку. Український літературний процес кінця XIX – початку XX ст. – яскраве мистецьке явище, відображення складної та бурхливої епохи. Дискусії щодо генези та природи раннього українського модернізму, співвідношення неоромантизму, символізму, імпресіонізму, неореалізму в українській літературі межі XIX – XX ст.

Тема 33. Українська проза кінця XIX – поч. XX ст. Творчість М. Коцюбинського – вершинне досягнення

українського імпресіонізму. М. Коцюбинський – видатний український прозаїк межі ХІХ – ХХ століть. Життєвий і творчий шлях, засади формування світогляду митця, еволюція у ставленні до народництва. Рання творчість: гуманізм, стилістичні маркери народницької прози. Особливості ідіостилістики дитячих оповідань («Ялинка», «Харитя», «Маленький грішник»). Соціальна проблематика ранніх прозових творів («На віру», «П'ятизлотник», «Ціпов'яз», «Хо»). Автобіографічна психологічна характеристика героя («Для загального добра»). Елементи суміжних мистецтв (музика, живопис) у художніх творах («В пугах шайтана», «На камені»). Оповідання «Лялечка». Перевага психологічного малюнку над подієвістю як жанрова ознака твору. Імпресіоністична досконалість творів «На камені», «Цвіт яблуни», «Невідомий», «Intermezzo». Текст як суцільна внутрішня рефлексія. Нові ідейно-естетичні функції пейзажу, портрета, інтер'єру. Епізодична конструкція фабули, суб'єктивна форма нарації. Модерна жанрова палітра творчості (етюд, акварель, лірико-драматична поема в прозі). Близькість до імпресіонізму К. Гамсуна. Оповідання «В дорозі». Полемічні акценти твору. Майстерність портретно-психологічної характеристики. Соціальна проблематика, специфічність образів. Еволюція позиції оповідача. Специфіка психологічного імпресіонізму письменника («Intermezzo»). Перехід до принципово нової форми художнього мислення. Твір як творчий маніфест. Ідейно-естетичні функції імпресіоністичного пейзажу. Побудова твору на «структурі переживання» (Ю. Кузнецов). Сміслове навантаження образів природи. Філософська основа твору. Індивідуально-психологічний та соціально-історичний аспекти імпресіоністичного мислення («Сміх», «Він іде», «Persona grata»). Реакція письменника на реальні події (чорносотенні погроми, репресії проти народовольців), протест проти них. Майстерність художньої деталі. Новела «Сон». Комбінований характер архітекτονіки. Актуалізація ролі високих духовних цінностей у суспільному житті. Повість «Тіні забутих предків» (1911). Синкретизм стильових тенденцій у повісті. Імпресіоністична трансформація фольклорного та міфологічного матеріалу. Філософське осмислення вічних істин. Оповідання «Коні не винні». Деталі-репліки як вузлові

акценти відтворення психологічних станів героя. Персоніфікація художньої деталі. Сатиричні прийоми оповіді. Останні твори М. Коцюбинського («Хвала життю!», «На острові»). Гімн перемоги життя над смертю. Символічність образів. Елементи неоромантизму в новелах. «Школа» М. Коцюбинського в українській літературі, її традиції. Подальша доля імпресіонізму в українському письменстві: М. Івченко, В. Підмогильний, М. Хвильовий, Г. Косинка. Місце М. Коцюбинського в історії української літератури. Значення творчості.

Тема 34. Неоромантична проза Ольги Кобилянської. Життєвий і творчий шлях. Участь у феміністичному русі разом із Н. Кобринською, С. Окуневською. Вплив західноєвропейської літератури, філософії, зокрема Ф. Ніцше на формування літературно-естетичних поглядів О. Кобилянської. Тривалий період літературних спроб. Роль І. Франка, О. Маковея, М. Павлика у творчій долі письменниці. Рання творчість. Повісті «Людина» (1894), «Царівна» (1896) у контексті феміністичного дискурсу. Естетизація психологічного малюнку. Рецепція новаторських пошуків О. Кобилянської народницькою критикою (В. Щурат, І. Франко, С. Єфремов). Знайомство з Лесею Українкою, М. Старицьким, М. Лисенком. Твори О. Кобилянської 90-х рр. XIX ст. Нові ідеї, образи. Модерна інтерпретація традиційних тем української літератури («За готар», «Битва», «Банк рустикальний»). Образи жінок-емансипанток та аристократок духу в малій прозі («Valse melancholique», «Природа», «Аристократка»). Нова концепція людини. Тонкий психологічний малюнок інтелектуального світу героїні і «культура серця». Неоромантична стильова домінанта. Повесть «Земля» (1902). Зразок синкретичної стильової інтерпретації «вічної» теми. Трансформація біблійної символіки. Реалістична соціальна основа твору. Відгук на повість (С. Єфремов, І. Франко, Леся Українка, В. Стефаник, М. Коцюбинський). Збірка новел і нарисів «До світа» (1905), повісті «Ніоба», «Через кладку» (1905), «За ситуаціями» (1913) – протест проти беззмістовного існування жінок-інтелігенток у патріархальному середовищі. Новий етап актуалізації у прозі феміністичних мотивів. Неоромантичний дискурс повісті «У неділю рано зілля копала...» (1909).

Фольклорна основа твору. Особливості жанру, композиції, система образів. Антивоєнні твори О. Кобилянської. Гуманістична концепція зображення людських доль в антисвіті війни: «Лист засудженого на смерть вояка до своєї жінки», «Назустріч долі», «Юда». Реалізація національної ідеї в романі «Апостол черні» (1926). Творчість О. Кобилянської в контексті розвитку літературного процесу в Західній Україні в 10-30-х рр. ХХ ст. Сучасний стан дослідження творчості письменниці. Постмодерний дискурс рецепції творчості.

Тема 35. Неореалістичні тенденції у прозі та драматургії В. Винниченка. В. Винниченко – письменник, політик, громадський діяч, видатний прозаїк і драматург. Участь у революційному русі початку 1900-х рр. Перші кроки в літературі. Збірка новел «Краса і сила» (1906). Публіцистична діяльність. Новаторство прози. Утвердження неореалізму як індивідуальної стильової домінанти. Особливості поетики малої прози («Студент», «Зіна», «Солдатики», «Голота», «Раб краси», «Малорос-європеець», «Контрасти», «Біля машини»). Тематична, проблемна, образна насиченість малої прози. Соціально-критичний пафос. Відгуки І. Франка, Лесі Українки, М. Коцюбинського про малу прозу В. Винниченка. Демократична і гуманістична спрямованість творчості. Відхід від застарілих літературних стереотипів. Глибокий психологізм розкриття внутрішнього світу героїв, повнота художнього аналізу («Хто ворог?», «Голод», «На пристані», «Талісман»). Твори В. Винниченка про дітей. Збірка «Намисто» (1923). Сюжетні лінії, система образів, портретно-психологічні характеристики, глибоке проникнення у внутрішній світ дитини («Федько-халамидник», «Кумедія з Костем»). Сучасне прочитання малої прози письменника. Романістика В. Винниченка. Жанрові модифікації романів. Своєрідність композиційної структури, ідейно-тематичне спрямування («Чесність з собою», 1911; «Рівновага» 1912; «Записки Кирпатого Мефістофеля», 1916; «Хочу!», 1916). Сюжетні та психологічні колізії. Теорія «чесності з собою» та її реалізація у романістиці. Характер художніх узагальнень. Утопічно-пригодницькі романи («Сонячна машина» 1921-1924; «Нова заповідь», 1931-1933; «Вічний імператив», 1936; «Лепрозорій», 1938; «Слово за тобою, Сталіне!», 1950). Політичні інвективи. Антитоталітарний пафос роману «Слово

за тобою, Сталіне!». Соціальна проблематика творів. Майстерність характеротворення. Портретно-психологічна деталь. Філософія «конкордизму» як складова ідейно-композиційної структури романів. Рецепція романістики критикою (М. Зеров, О. Білецький, Г. Костюк, С. Погорілий). Постмодерний дискурс дослідження. Драматургія: жанрова палітра (психологічна драма, комедія). Система морально-етичних конфліктів у драмах «Чорна Пантера і Білий Медвідь» (1911), «Гріх» (1919), «Закон» (1923). Своєрідність інтерпретації соціальних проблем у творах «Щаблі життя», «Великий Молох» (обидва – 1907), «Брехня» (1910), «Молода кров» (1913), «Пригвождені» (1915). Ідея національного відродження у драмі «Між двох сил» (1919). Стилєова та філософська основа драматургії В. Винниченка. Публіцистика. Художня своєрідність політичного памфлету «Відродження нації». Щоденники. В. Винниченко у критиці та спогадах. Місце письменника в історії української літератури і культури. Сучасне літературознавство про творчість В. Винниченка.

Тема 36. Творчість представників «Покутської трійці».

Традиції і новаторство в українській прозі кін. ХІХ – поч. ХХ ст. Творчість В. Стефаніка та ін. представників «Покутської трійці» (Л. Мартович, Марко Черемшина). Життя і творчість В. Стефаніка – видатного новеліста, представника експресіоністичної школи в українській літературі. Період творчих шукань, формування ідейно-естетичних поглядів. Співпраця з Л. Мартовичем («Нечитальник», «Лумера»). Публіцистична творчість. Апробація в публіцистиці тематики і проблематики, надалі розвиненої у прозі. «Поезії в прозі» – перша спроба модерного відображення дійсності («Городчик до бога ридав», «Раненько чесала волосся», «Амбіції» («Самому собі»). Збірка новел «Синя книжечка» (1899). Проблематика, поетика. Збірки «Камінний хрест» (1900), «Дорога» (1901), «Моє слово» (1905). Жанрова специфіка новел. Тематична палітра. Експресіоністична стилєова домінанта. Спроба імпресіоністичних проєкцій у творах «Моє слово», «Дорога». Новели 1916-1933 рр. Збірка «Земля» (1926). Експресія антивоєнної прози. Національно-патріотичне піднесення галицької молоді (новели «Марія», «Сини»). Автобіографічні твори письменника, спогади («Вечірня година», «Давня мелодія», «Каменярі», «Серце», «Марко

Черемшина»). Твори В. Стефаніка в кіномистецтві та в контексті світової новелістики.

Тема 37. Життєвий і творчий шлях Леся Мартовича. Розвиток традицій реалістичної сатири, галицьке село в зображенні письменника. Збірки «Нечитальник» (1900), «Хитрий Панько» (1903), «Стрибожий дарунок» та інші оповідання (1905). Продовження реалістичної традиції української прози 2-ої половини XIX ст. Актуальна соціальна проблематика, тематичне розмаїття сатиричних малюнків. Психологічні колізії в оповіданнях. Жанр сатиричного памфлету у творчості письменника («Винайдений рукопис про руський край»), його сатиричні твори в контексті літературної традиції Західної України (І. Франко, А. Крушельницький, В. Стефанік). Повість «Забобон» (1911). Викривальний пафос твору. Масштабна картина життя Галичини напередодні І Світової війни. Місце творчості Л. Мартовича в контексті українського літературного процесу кінця XIX – початку XX ст. Основні риси індивідуального стилю Л. Мартовича.

Тема 38. Марко Черемшина (І. Ю. Семанюк) – талановитий і самобутній західноукраїнський новеліст. Життя і творчість. Перші літературні спроби – поезії, драматургія. Цикл поезій у прозі «Листки». Спроба символістського трактування актуальних соціальних тем. Алегоричність, фольклорна образність, ускладнена асоціативність творів. Перша збірка «Карби» (1901). Принцип композиції. Новела як фрагмент цілісної мозаїки збірки. Життя Гуцульщини, поневоленої цісарською Австрією. Драматизм людських доль у новелах. Збірка «Село вигибає» (1928). Концепція зображення І Світової війни у творах письменника. Правдива розповідь про страшне воєнне лихоліття. Сильові особливості творів. Етнографізм оповідань. Ліризм, доброзичливий гумор, використання гуцульських співанок. Нова історична ситуація на теренах Західної України та її рецепція у прозі письменника. Збірка новел «Верховина» (1929). Показ життя Гуцульщини під час польсько-шляхетської окупації. Художня довершеність оповідання «Верховина». Трагізм людських доль в оповіданнях «Анюта», «Ласка», «Писанки». Значення творчості Марка Черемшини. Самобутність таланту.

Тема 39. Оновлення української поезії та драматургії в кінці XIX - початку XX століття. Творча постать Лесі Українки в контексті української поезії та драматургії. Життєвий шлях видатної української поетеси, драматурга, перекладача, критика. Світоглядні засади творчості. Формування теоретичних положень модерного мистецтва. Неоромантичний дискурс творчості. Леся Українка як теоретик неоромантизму. Перша збірка поезій «На крилах пісень» (1893). Збірка «Думи і мрії» (1899). Ліро-епічні твори. «Давня казка», «Роберт Брюс, король шотландський», «Одно слово». Філософське осмислення ролі поетичного слова, взаємин вождя і народу. Морально-етичні проблеми в поемах «Віла-посестра», «Ізольда Білорука». Поезія 1900-х років як відгук на світоглядну кризу доби. Модернізм як пошук виходу із кризи. Збірка «Відгуки» (1902). Біблійні та античні мотиви поезії. Спроба європеїзації української літератури. Мотив національної неволі як домінуючий у драматургії. Переосмислення біблійних та міфологічних сюжетів («Одержима», 1901; «Вавилонський полон», 1903; «На руїнах», 1904). Драма ідей Лесі Українки («У пуші», 1909; «Лісова пісня», 1911; «Камінний господар», 1912). Міфологічні та світові сюжети драматургії («Кассандра», 1907). Античність як уособлення моделі західноєвропейської цивілізації («Руфін і Прісцилла», 1908). Ідея національної свободи в системі філософських поглядів Лесі Українки («В катакомбах», 1905; «Руфін і Прісцилла», «У пуші»). Неоромантична мистецька модель («Лісова пісня»). Леся Українка як творець нових жанрових форм драматургії. Творчий доробок Лесі Українки в контексті літературного процесу XX ст. Вплив на розвиток українського письменства.

Тема 40. Розвиток українського символізму кін. XIX – поч. XX ст. Творчість представників «Молодої Музи». Виникнення літературного угруповання «Молода Муза» (1907-1909 рр.): М. Яцків, В. Пачовський, П. Карманський, Б. Лепкий, С. Твердохліб, О. Луцький. Позиція І. Франка щодо творчості «молодомузівців». Полярність теоретичних засад символістів та принципів наукового реалізму й реальної критики. Стаття І. Франка «Маніфест «Молодої Музи» (1907) як відгук на статтю О. Луцького «Молода Муза» та виступ проти концепції символістів, що передбачає перехід до

невиражального, містичного. Звинувачення «молодомузівців» у нехтуванні національною традицією. Естетична концепція «Молодої Музи». Символістська творчість М. Яцківа: ідея романтичної краси як містичного жаху. Поєднання елементів символізму з натуралістичною оголеністю зображення відворотних сцен, з образністю, що стоїть на межі сюрреалізму. Поезія «болю» П. Карманського. Перша зб. «З теки самовбивці» (1899). Основні мотиви: проблема людського духу й людської етики, контрасти й конфлікти добра і зла, права й обов'язку, туга й скорбота, розпука й безнадія від картин людського горя. Поліфонічність збірки «Пливем по морю тьми». Поет національної ідеї В. Пачовський. Оригінальність і своєрідність стилю: поєднання фольклорної образності з європейською поезією. «Розсипані перли» (1901) – подія в літературному житті початку століття. Єдина тема – тема кохання. Еротичні мотиви у збірках «На стоці гір» і «Ладі і Марені – терновий огонь мій...» (1912). Акцентована музичність В. Пачовського – предтеча музичного симфонізму П. Тичини.

Тема 41. Символістські тенденції у творчості О. Олеся. Творчий шлях Олеся – поета, драматурга, перекладача. Формування світогляду та естетичні засади творчості. Перша збірка поезій «З журбою радість обнялась» (1907), її мотиви, жанрова палітра. Назва збірки як ключ до усвідомлення доміантних мотивів ранньої поезії. Відгуки І. Франка, М. Рильського про ранню творчість О. Олеся. Збірки 1911-1917 рр. («Поезія. Книга II», «Поезія. Книга III» та ін.). Неоромантичні мотиви конфлікту між духовним і буденним. Творчість Олеся в контексті антитези «народництво-модернізм». Стаття В. Петрова «Проблема Олеся». Драматургія О. Олеся й естетика символізму («По дорозі в казку»). Філософські парадигми драматичних етюдів. Комплекс морально-етичних проблем у драматургії. Творчість періоду еміграції (1919-1944). Основні мотиви творів. Поетична інтерпретація народних казок. Перекладацька діяльність. Поетика творчості. Музичність як одна з основних рис індивідуального стилю. Романси О. Олеся (композитори С. Людкевич, К. Стеценко, М. Лисенко, Я. Степовий). Доля творів О. Олеся в Україні. Місце поета в історії української літератури ХХ ст. Європейський контекст творчості.

Тема 42. Символістські тенденції у творчості М. Вороного. М. Вороний – поет, перекладач, театрознавець. Трагічний життєвий шлях. Робота в часописах, театральна діяльність. Поетичні альманахи 1900-х років («З-над хмар і долин», «За красою»). Роль М. Вороного у формуванні нового естетичного простору. Поезія М. Вороного як реалізація світоглядних та естетичних позицій. Збірки «Ліричні поезії» (1911), «В сяйві мрій» (1913), «Поезії» (1920 і 1928). Обстоювання естетичних засад символізму М. Вороним. Видання альманаху «З-над хмар і долин» (1903), орієнтація на творення високохудожнього мистецтва, ідея цілісної особистості М. Вороного як прояв аристократизму в духу. Поетичні цикли «Разок намиста», «За брамою раю», «Гротески». Урбаністичні мотиви в ліриці поета. Загальносвітові теми, філософські питання у збірках «Ліричні поезії» (1911), «В сяйві мрій» (1913), «Поезії» (1929). Творчість М. Вороного в літературно-критичному дискурсі. І. Франко, О. Білецький про творчість письменника. Постмодерна рецепція творчості. Творчий доробок М. Вороного в літературному процесі ХХ ст.

Тема 43. Символістські тенденції у творчості Б. Лепкого. Біографічні відомості про Б. Лепкого – поета, прозаїка, перекладача, літературознавця, видавця, педагога, художника. Формування світогляду. Участь у львівському літературному угрупованні «Молода муза». Спількування з Ф. Колессою, І. Франком, В. Стефаником, О. Кобилянською, М. Коцюбинським, В. Пачовським, П. Карманським та ін. Збірки поезій «Стрічки» (1901), «Листки пануть», «Осінь» (обидві – 1902), «На чужині» (1904), «З глибин душі» (1905), «Для ідеї» (1911), «З-над моря» (1913) «Доля» (1917) та ін. Жанрова палітра поезій. Меланхолійні медитації Соціальні мотиви, елегантні настрої в циклі «Осінь симфонія». Пейзажна (цикл «Над рікою») та інтимна (цикл «Весна») лірика. Ностальгічні мотиви поезії, проблема еміграції у творах («Журавлі»). Картини війни в поемі «Буря», циклах «Листки Катрусі» і «В лазареті». Трагізм народної долі в поемі «Ноктюрн». Апокаліптичні візії воєнної дійсності («Весна 1915-го»). Фольклорна і біблійна символіка у творах. Громадянський пафос віршів. Рання проза Б. Лепкого. Книги оповідань «З села» (1898), «Оповідання», «Щаслива година»

(обидві – 1901), «В глухих куті» (1903), «По дорозі життя» (1905), «Кидаю слова» (1911) та ін. Елементи імпресіоністичної поетики у прозі, її лірична настроєвість. Домінування селянської тематики. Відгуки І. Франка на творчість письменника. Проза 20-30-х рр. Жанрова різноманітність. Ліризм як характерна ознака індивідуального стилю. Оповідання і новели з життя селян і священників («Медвідь», «Дочекався», «Пачкар», ін.). Драматизм оповіді. Повісті з сучасного автору життя «Веселка над пустирем», «Зірка» (обидві – 1929). Історичні повісті «Сотниківна» (1927), «Вадим» (1930), «Крутіж» (1941). Панорама українського життя XVII – XVIII ст. у пенталогії «Мазепа»: повісті «Мотря», «Не вбивай» (обидві – 1926), «Батурин» (1927), «Полтава» (1928 – 1929), «З-під Полтави до Бендер» (1955). Романтичний образ гетьмана І. Мазепи – державного діяча-патріота і людини. Ідея державності України у творі. Одіозні оцінки «Мазепи» в радянському літературознавстві, перегляд їх сучасними дослідниками. Книги спогадів «Казка мого життя. Крегулець» (1936). «Три портрети. Франко-Стефанік-Оркан» (1937), «Казка мого життя. Бережани» (1941). Літературознавчі праці. Перекладацька діяльність. Значення творчості митця.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ XX ст. (перша половина)

Тема 44. Літературна дійсність 20-30-х років XX ст. у контексті національного та соціального життя. «Український ренесанс» 20 рр.: епоха надій, пошуків та експериментів. Нові межі літературного процесу в умовах новітньої естетичної стратегії. Проблема самоідентифікації письменства: метаморфози модернізму. Авангардистські та модерністські течії в українській літературі (футуризм, конструктивізм, експресіонізм, імпресіонізм, сюрреалізм, символізм, неоромантизм), їхнє значення у подоланні народницьких тенденцій. Характеристика літературних угруповань та організацій («Гарт», «Плуг», «Ланка» – МАРС, київська «неокласика», ВАПЛІТЕ, Аспіс, Аспанфут, «Авангард», ВУСПП, «Молодняк», «Спілка революційних письменників Західної України»). Періодика: «Мистецтво», «Шляхи мистецтва», «Червоний шлях», «Життя і Революція»,

«Плужанин», «Гарт», «Молодняк», «Універсальний журнал», «Нова генерація», «Гроно», «Жовтень», «Арена», «Літературний ярмарок». Вульгарно-соціологічна критика. Пролеткультівський синдром, рефлексії «боротьбизму». Політика «українізації». Літературна дискусія 1925-1928 рр.: порушення націотворчих проблем; концептуалізація «психологічної Європи»; «азіатський ренесанс» і «романтика вітаїзму». Роль М. Хвильового у перебізі дискусії. Літературно-публіцистичні статті «Камо грядеши», «Думки проти течії», «Апологети писаризму», «Україна чи Малоросія» як реакція на викривлену дійсність. Заява групи комуністів членів ВАПЛІТЕ.

Тема 45. Українське письменство в умовах більшовицького терору. Література і тоталітаризм (1930-1940 рр.). Виникнення поняття «Розстріляне Відродження». Процес СВУ. Репресивні заходи влади проти творчої інтелігенції та їх наслідки для української літератури й театру. Створення Спілки радянських письменників (1934), її роль у літературному житті в Україні. Запровадження «соціалістичного реалізму». Узаконення репресій. Перетворення впокорених радянською владою письменників на «класиків соціалістичного реалізму» (П. Тичина, М. Рильський, В. Сосюра, М. Бажан, Ю. Яновський та ін.). «Адекватна» відповідь О. Корнійчука на запити «соцреалізму». Драма в контексті соціального замовлення: І. Микитенко.

Тема 46. Ідейно-естетичні пошуки української поезії 20-х – початку 30-х років. Український символізм як перехідний стиль доби. Національні джерела українського символізму. Його особливості в поезіях чільних репрезентантів (Яків Савченко, Дмитро Загул). Спроби організаційного оформлення символістів («Біла студія», «Музагет»). П. Тичина як найбільший модерніст початку ХХ ст. Оптимістичний характер ранньої творчості поета. Збірка «Сонячні кларнети» (1918) – епохальне явище української поезії початку ХХ ст. Поняття «кларнетизм» (Ю. Лавріненко). Художнє осмислення національного пробудження в ліричній поемі «Золотий гомін». Риси модернізму у змалюванні трагічної долі України. Використання біблійних образів у циклі «Скорбна мати». Гуманістичний пафос збірки «Замість сонетів і октав» (1920),

осуд насильства й братовбивства в роки революційних зрушень та громадянської війни. Надмірна соціологізація в художньому трактуванні життєвих явищ у наступних збірках «Плуг» (1920) та «Вітер з України» (1924). Новаторський характер поезії П. Тичини. Оцінка творчості поета у критиці та літературознавстві. В. Стус про творчість П. Тичини («Феномен доби»).

Тема 47. Український неоромантизм 20-х-поч. 30-х рр. Основні риси, національний пафос шукань В. Сосюри, О. Влизька, М. Бажана. Творчість В. Сосюри. Героїка революційної боротьби в ранніх поетичних збірках «Поезії» (1921), «Червона зима» (1922), «Осінні зорі» (1924), «Сьогодні» (1925) та ін. Історико-романтична поема «Мазепа» (1929), її патріотичний зміст, філософське осмислення історичного минулого України, проблема вождя і народу. Інтимна лірика поета, майстерність автора у відтворенні внутрішнього світу ліричного героя. Патріотичні мотиви в ліриці періоду Другої світової війни. Роман «Третя Рота» і поема «Розстріляне безсмертя» про трагічну історію України і власну драму автора в період тоталітарного режиму.

Тема 48. Київська школа «неокласики». Органічне поєднання традицій класики із модерними творчими пошуками «неокласиків». М. Зеров – теоретик української «неокласики», видатний майстер поетичного слова, перекладач, історик літератури. Збірка «Камена» (1924) як зразок високих орієнтирів та відданості давньоримським кумирам, французьким парнасцям. Ґрунтовні дослідження М. Зерова-літературознавця і критика, перекладна творчість поета. Життєвий і творчий шлях М. Рильського, поета, перекладача, критика, мистецтвознавця. Пошук гармонії та краси в житті й природі, осмислення культурної історії людства, античні образи й мотиви, проблеми мистецтва в трактуванні поета. Збірки неокласичного періоду: «На білих оставах» (1910), «Під осінніми зорями» (1918), «Синя далечінь» (1922), «Крізь бурю і сніг» (1925), «Тринадцята весна» (1926) та ін. Особливості стилю М. Рильського. Висока художня майстерність П. Филиповича. Біографія, поетична спадщина (збірки «Земля і вітер» (1922), «Простір» (1925): філософські мотиви, довершеність поетичних форм. Творча еволюція від символізму до неокласики М. Драй-Хмари.

Біографічні відомості. Літературна творчість (збірка «Проростень» (1926), неопублікована збірка «Сонячні марші»). Творча еволюція, відродження українського сонету. Історія сонету «Лебеді». Літературознавчий доробок. Переклади. Доля і творчість Юрія Клена. Перекладацька діяльність і оригінальна літературна творчість. Поема «Прокляті роки» (1937), новітня епопея «Попіл імперій» (1947). Збірка «Каравели» (1943). В. Домонтович єдиний прозаїк у гроні «неокласиків».

Тема 49. Український авангардизм. Нова концепція світу й культури в маніфестах та програмах. Роль Михайля Семенка в культивуванні футуризму. Поет-експериментатор, впроваджувач авангардних тенденцій в українській ліриці 20-х років. Протиставлення традиційній «сільській» тематиці урбаністичного кола тем. Змістова новизна, деструкція традиційної форми вірша (збірки «Prelude», «Дерзання», «Кверофутуризм», 1913-1914 рр.). Етапи еволюції футуризму. Нова Генерація із псевдохудожньою поезією з її ілюстрацією політики компартії. Розгубленість маніфестів і літературної творчості футуристів. В. Поліщук – талановитий представник конструктивізму як одного з відгалужень українського авангардизму, майстерне володіння верлібром («На мавський Великдень»).

Є. Плужник – майстер ліричних медитацій-роздумів про драматичні сторони тогочасної дійсності, кривавий терор революції. Історіософські мотиви у поглядах на минуле і сучасне життя; своєрідність пейзажної лірики та новаторство інтимної (утвердження у символічних образах вічної краси кохання). Екзистенційна природа світосприйняття. Новаторський внесок поета-експресіоніста в українську поезію 20-х рр. (зб. «Дні» (1926), «Рання осінь» (1927), «Рівновага» (1943). Драматична дійсність у художньому світі поета («Розстрільний цикл»). Мотиви, образи, поетика. Стильова еволюція від імпресіонізму до неоромантизму й неокласики. Гуманістична концепція поеми «Галілей» (1925); «Канів» (1925). Інший мистецький доробок: проза, драма, переклади. Роман «Недуга» (1928). П'єси «Професор Сухораб» (1929), «У дворі на передмісті» (1929), «Змова у Києві» (1933). Експресіонізм як явище в українській поезії 20-

х рр. Елементи поезиї експресіонізму в творчості Т. Осьмачки й М. Бажана.

Тема 50. Проблемно-тематичне й жанрово-стильове розмаїття прози 20-30-х рр. Традиція малої прози в українській літературі. Переорієнтація в системі жанрів (етюди, ескізи, акварелі, шкіци, нариси, новели, оповідання). Звернення до нових тем, зумовлених змінами в суспільно-політичному житті країни. Жанрово-стильове розмаїття української прози. Інтерес до створення безфабульних, безсюжетних творів-мініатюр (потік емоцій, потік свідомості в Г. Михайличенка). Продовження розвитку традиційної реалістичної прози, хоча й далекої від описовості, збагаченої елементами орнаментальності, імпресіонізму, поєднання її з романтикою нового життя (Ю. Яновський, Г. Косинка, В. Підмогильний та ін.). Підпорядкування літератури політиці та ідеології, засилля політичних гасел, стандартних суперечностей між комуністами, їх класовими ворогами, домінування показу не людини, а виробничих процесів (на поч. 30-х рр.).

Тема 51. М. Хвильовий – лідер національного відродження в літературі 20-х рр. Біографічні відомості. Основні етапи творчого шляху письменника. Дебют М. Хвильового як поета-авангардиста (збірки «Молодість», 1921; «Досвітні симфонії», 1922; поема «В електричний вік»). Жанрово-стильова характеристика прози. Збірка новел «Сині етюди» (1923) як нове явище в історії української прози 1920-х рр. Еволюція автора від імпресіоністичної манери з ознаками неоромантизму та експресіонізму до неореалізму. Актуальність проблематики новелістики: протистояння мрії та дійсності; високої мети та шляхів, що компрометують і унеможливають її; фанатизму й гуманізму; руйнація душі людини; проблеми вини й спокути, пристосуванства, обивательства й бюрократизму; «зайвої» людини. Порушення важливих проблем національно-культурного відродження України в романі «Вальдшнепи» (1926). Вплив письменника на розвиток української літератури 1920-х рр.

Тема 52. Г. Косинка – письменник-новеліст, перекладач доби розстріляного відродження. Біографія. Основні збірки новел та оповідань («На золотих богів» (1922); «В житах» (1926); «Політика» (1927); «Вибрані оповідання» (1929).

Проблематика (відображення українського села в розбурханій революцією 20-ті рр., складна доля селянина; перші репресії в Україні; автобіографізм новелістики). Особливості імпресіоністського стилю Г. Косинки (лаконізм, психологізм відтворення літературних характерів, уривчастість фрази, поетичність прози, експресивність, романтична піднесеність, сконденсованість думки, яскраві художні деталі). Поєднання неореалістичних та експресіоністських стильових ознак.

Тема 53. Український роман 20-х років ХХ ст.: вектори художнього пошуку. В. Підмогильний – творець українського модерного та екзистенціалістського роману. Біографічні відомості. Джерела та естетична програма творчості. Проза письменника в світлі основних концептуальних засад екзистенціалізму. Особливості неореалізму в українській літературі 1920-х рр. Рання творчість В. Підмогильного вплив В. Винниченка та європейської класики (зокрема французького модерного роману). Тематичне розмаїття, психологізм та модерністські засоби характеротворення «цілісної» людини у новелістиці письменника. Інтелектуально-психологічний роман «Місто» як новий етап розвитку української літератури та перший урбаністичний роман. Драма українського маргінала. Доля національного відродження в романі «Невеличка драма». Проблема раціонального та ірраціонального в «Повісті без назви». Перекладацька діяльність.

Тема 54. Ю. Яновський – письменник, кіноредактор та кіносценарист. Естетичні засади творчості. Рання романтична проза (елементи імпресіонізму та сюрреалізму). Збірка «Мамутові бивні» (1925). Концепція романтичного героя. Вплив європейського неоромантизму (Дж. Лондон, Дж. Конрад). Збірка «Кров землі» (1927). Ю. Яновський і розвиток кінематографу 20-х років. Романістика 20-30-х років. Новаторський характер, проблематика «Майстра корабля» (1928). Типологічна спорідненість «Чотирьох шаблів» (1930) з поетикою українського народного епосу; проблеми людської гідності, показ трагедії громадянської війни і долі «втраченого покоління». Історична правда й життєві реалії як поштовх до художнього узагальнення соцреалістичних «Вершників» (1935); ідея протиставлення загальнолюдських цінностей класовим.

Тема 55. Досягнення прозаїків 20-30-х у різних жанрово-стильових виявах. Прийом інтелектуального біографізму у творчості В. Домонтовича («Аліна і Костомаров», «Романи Куліша»). Розвиток детективного жанру, інтерес до авантюрного сюжету (О. Слісаренко, Ю. Смолич). Поява нового в українській літературі жанру «химерної» прози (переплетення фантастики, уяви, реальності з елементами містифікації, позареальної екзотики (повісті М. Йогансена «Подорож ученого доктора Леонардо та його майбутньої коханки прекрасної Альцести в Слобожанську Швейцарію» та «Неймовірні аванюри дона Хозе Перейра в Херсонському степу»). Набутки історичної, історико-біографічної та історико-революційної прози у 30-х рр. («Людолови» З. Тулуб, «Гроза» А. Шияна, «Мати» А. Головка та ін.). Поява т. зв. виробничої прози. Досягнення пригодницької та науково-фантастичної прози («Господарство доктора Гальванеску» Ю. Смолича, «Аргонавти всесвіту» В. Владка, «Шхуна «Колумб» М. Трублаїні тощо).

Тема 56. Українське театральне та кіномистецтво 1-ої пол. XX ст. Естетичні засади «Молодого театру» та «Березолю». Формування української драматургії поч. XX ст. в творчості представників старшого покоління (історична драма Л. Старицької-Черняхівської, І. Кочерги). Розквіт української драматургії 20 – поч. 30-х рр. Дискусії довкола завдань, місії театру. Розвиток українського театру у двох напрямках: побутово-етнографічного (Г. Юра) й експериментального («Березіль», режисер Лесь Курбас). Лесь Курбас та українське театральне мистецтво. Естетичні засади «Молодого театру» й театру «Березіль». Еволюційний характер розвитку українського театру від масово-агітаційного (1917-1919) до психологічного (театри ім. Т. Шевченка, І. Франка).

Тема 57. М. Куліш – драматург-новатор, основоположник новітньої драматургії. Ранні п'єси М. Куліша («97», її постановка у театрі ім. І. Франка (Харків), «Комуна в степах» (1925, 1931) та «Прощай, село!» (1933)): авторська трилогія про село. Катастрофа революційного фанатизму у мелодрамах «Зона» (1926), «Закут» (1929). Конфлікт «маленької людини», правдошукача Малахія Стаканчика з тоталітарним режимом (трагікомедія «Народний

Малахій», 1928). Розвінчання національного нігілізму, духовної обмеженості (сатирична комедія «Мина Мазайло»), звернення до традиції світової драматургії («Міщанин-шляхтич» Ж.-Б. Мольєра); полеміка М. Куліша з «Днями Турбіних» М. Булгакова. Ліро-епічна драма «Патетична соната». Оригінальність композиції (вертепна побудова, щоденникові записи героя, ліричні відступи). Висока оцінка зарубіжної критики (Ф. Вольф). Циклічна організація художнього часу в драмі «Маклена Граса» (1932-1933). Співпраця М. Куліша з «Березолем», його участь у діяльності ВАПЛІТЕ, Пролітфронту. Особливості драматургічного письма, поєднання рис реалізму та романтизму, сатиричних і трагічних начал, висвітлення загальнолюдських проблем на національному ґрунті.

Тема 58. Кінодраматургія. О. Довженко – один з основоположників національного кінематографа. Творча еволюція кіномитця: від короткометражних розважальних комедій («Вася-реформатор», 1926 та «Ягідка кохання», 1926 до естетичної довершеності фільму «Земля» (1930) та однойменної кіноповісті. Утвердження ідеї невмирущості української нації в роки Великої Вітчизняної війни в кіноповісті «Україна в огні» (1943). Проблематика малої прози О. Довженка періоду війни: трагедія українського народу в умовах війни, його великі фізичні й моральні втрати; нівеляція національних цінностей та орієнтирів; проблема історичної пам'яті (оповідання «Ніч перед боєм», «Мати», «Відступник», «Стій, смерть, зупинись!», «На колючому дроті», «Хата», «Тризна» та ін.). «Щоденник» (1941–1956) О. Довженка як гуманістичний документ, протест проти тоталітаризму. Повоєнна творчість. Літературна історія кіноповісті «Зачарована Десна» (1942–1956). Кіноповість «Поема про море» (1956). Реєстр морально-етичних питань і конфліктів твору, що освоюватиме вітчизняна література згодом, у 60-70-ті роки. Ознаки новаторської поетики митця.

Тема 59. Сатира і гумор. Розширення можливостей гумору і сатири у творчості Остапа Вишні, В. Чечвянського, Костя Котка, Ю. Вухналя. Життя і творчість одного з найвидатніших гумористів. Сатиричне змалювання дійсності у фейлетонах і памфлетах. Національний колорит усмішок, їх жанрові різновиди й проблемно-тематичні групи: «Вишневі

усмішки сільські», «Вишневі усмішки кримські» (1925), «Українізуймося» (1926), «Вишневі усмішки театральні». Сатирично-гумористична трилогія «Чукрен», «Чухраїнци», «Дещо з українознавства». Змалювання ментальності українського народу. Цикл «Мисливські усмішки» (1958): проблематика, поетика, стиль. Табірний щоденник «Чиб'ю, 1934» як історичний документ тоталітарної епохи. Роль Остапа Вишні у творенні українського гумору й сатири.

Тема 60. Літературний процес на Західній Україні в період міжвоєнного двадцятиліття. Поява журналу «Логос»; гуртування довкола письменників з католицькою орієнтацією. Періодичні видання, їх специфіка («Літературно-науковий вісник», «Дзвони», «Дажбог», «Ми»). Українська стрілецька поезія (М. Ірчан, В. Бобинський, Ю. Шкрумеляк, Р. Купчинський, О. Бабій) як «фактор пробудження національної свідомості, державницьких змагань народу» (М. Ільницький). Літературно-мистецькі школи, угруповання. Літературна група «Митуса» (В. Бобинський, О. Бабій, Р. Купчинський, Ю. Шкрумеляк), її стильові пошуки. Письменники націоналістичної групи від «ЛНВ» до «Вістника» (Є. Маланюк, Л. Мосендз, О. Теліга, О. Ольжич, Ю. Клен («вісниківська квадрига»), О. Стефанович, Ю. Липа. Об'єднання католицьких літераторів «Логос» (О. Мох /Орест Петрійчук, С. Семчук, Г. Лужницький /Меріям/). Група літературно-мистецького місячника «Назустріч» (М. Рудницький, С. Гординський, Ю. Косач); «Дзвони» (Наталена Королева, Б.-І. Антонич, У. Самчук, К. Гриневичева); «Дажбог» (Є. Пеленський, Б.-І. Антонич, Б. Кравців). Письменники радянофільської орієнтації (група «Горно» (О. Гаврилук, Я. Галан, П. Козланюк, С. Тудор), журнал «Вікна»). Група журналу-місячника «Нові шляхи» (А. Крушельницький, Ю. Косач). Б.-І. Антонич. Життя і творчість. Поєднання в творчості класичних фольклорних елементів із модерністськими поетичними образами. Пізнання філософських істин світу через культ природних сил і поетичних вірувань нашого народу. Збірки «Привітання життя» (1931), «Три перстені» (1934), «Книга Лева» (1938), «Зелена Євангелія» та «Ротації» (1938). Особливості поетичного стилю письменника: сюрреалістичне мислення, оригінальність метафоричних образів, образи-символи,

асоціативні образи, міфопоетичне сприйняття. Літературознавча діяльність Б.-І. Антонича.

Тема 61-64. Творчість митців в еміграції. Тематичний діапазон і стильове розмаїття літератури в екзилі. Еміграція як соціально-політичне і духовно-культурне явище. Центри української еміграції (Відень, Берлін, Париж, Варшава, Прага). Українські видавничі, освітні, культурні осередки. Друковані органи «Нова доба» (Відень, 1920–1921), «Веселка» (Каліш, 1922–1923), «Нова Україна» (Прага, 1922–1928), «Тризуб» (Париж, 1926–1939), «Ми» (Варшава, 1933–1939). «Празька школа»: естетична концепція, принципи літературної діяльності, перші публікації. Доктрина «державницької літератури». Самобутня творчість поетів з яскраво вираженою «філософією чину»: О. Ольжича, Л. Мосендза, Ю. Клена (О. Бургардта), Н. Ливицької-Холодної, О. Лятуринської, О. Стефановича та ін. Обстоювання потреби виховання національного чину при визнанні автономності мистецтва, полеміка з цього приводу з Д. Донцовим, публікації творів «пражан» у редактованому ним часопису «Вісник» (1933-1939); до 1933 – «Літературно-науковий вісник». Художня позиція літературної групи «Танк» (Варшава) та її прихильників (Ю. Липа, Н. Ливицька-Холодна, Є. Маланюк та ін.). Перегук творчих настанов «Празької школи» з орієнтаціями покоління «розстріляного відродження». Апеляції до національно-культурної традиції при подоланні гальмівних, неадекватних історичним вимогам рис ментальної свідомості. Утвердження нового, діяльного типу українця, екстраполяція його до дійсності міжвоєнного покоління, періоду Другої світової війни.

Є. Маланюк. Поєднання в творчості поета неоромантичних, «неокласичних», символістських та реалістичних тенденцій. Вплив на кристалізацію концепції творчості представників «Празької школи». Загострення антитетичної символіки в образах «степової Еллади» і потворної «чорної Еллади», «Антимарії» як взаємовиключний прояв України. Провідні мотиви лірики Є. Маланюка й особливості стилю (зб. «Стилет і стилос», 1925; «Гербарій», 1926; «Земля і залізо», 1930; «Земна Мадонна», 1934; «Перстень Полікрата», 1939): історіософізм, символізація образів, патріотичність, любовні мотиви, місце митця в історії. Літературно-критична,

громадська діяльність. Ю. Дараган. Життєвий і творчий шлях. Збірка поезій «Сагайдак» (1925) – філософія оптимізму, боротьби, мотиви «бронзи і металу», відтворення образів поетичного світу княжої України, цикл «Луна минувшини». О. Ольжич – науковець і поет. Поезія О. Ольжича в контексті творчості пражан. Мотиви осмислення стародавньої історії людства, ідея циклічності культур у збірці «Рінь» (1935). Образ незламного борця, української революційної дійсності у зб. «Рінь» та «Вежі» (1940). Поема «Городок» (1932), цикл «Незнаному воякові» (1935). Зб. «Підзамче» (1946) – «жива душа в державній бронзі» (Ю. Шевельов). Своєрідність поезії Ольжича, поєднання експресіоністичних та сюрреалістичних рис. О. Теліга – «поетка вогненних меж» (Д. Донцов). Лірико-біографічна поезія, громадянські мотиви творчості. Посмертні збірки «Душа на сторожі» (1946), «Прапори духа» (1947), «На чужині» (1947). Співробітництво у «Віснику» Д. Донцова. Членство в ОУН, праця в Культурній Референтурі. Вірність національно-визвольній ідеї як визначальна риса світобачення О. Теліги. Концепція нового мистецтва в публіцистиці О. Теліги. О. Лятуринська – поетеса, малярка скульпторка, фольклористка, перекладачка, дитяча письменниця. Поетичні зб. «Гусла» (1938), «Княжа емаль» (1941). Шукання нового слова в поєднанні з глибоким патріотизмом, бойовим духом, мужністю і ніжністю. Вплив французького символізму та російської поезії срібного віку (Анна Ахматова) на поетичні збірки Н. Лівичкої-Холодної «Вогонь і попіл» (1934), «Сім літер» (1937). О. Стефанович. Історична тематика з княжих та козацьких часів, зображення боротьби українського народу за незалежність у поетичних збірках «Поезії» (1927), «Stefanos – 1» (1938). Л. Мосендз – поет, новеліст, повістяр. Поетична збірка «Зодіак» (1941), поеми «Канітферштан» (1945), «Волинський рік» (1948). Творчість Т. Осьмачки. Драматична доля співця. Жанрове розмаїття поетичного доробку. Мотиви та образи лірики. Художні особливості поезій. Жанр поеми в творчості митця («Міщани», «Поет»). Повість «Старший боярин», її проблематика та образи, художня своєрідність. Повість «Ротонда душолюбів», її викривальний пафос. Автобіографічні елементи у творі. Повість «План до двору», її ідейне спрямування. Творчість Т. Осьмачки в історії

українського письменства. Образ Тодося Осьмачки в романі – біографії «Поет із пекла» М. Слабошпицького. Проза У. Самчука. Життєва основа роману «Марія». Жанрові та художньо-композиційні особливості роману. Проблематика твору. «Марія» У. Самчука в контексті літератури про голодомор. Жанрові та сюжетно-композиційні особливості трилогії «Волинь». Проблематика епопеї. Місце «Волині» У. Самчука у літературному контексті доби.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ХХ ст. (друга половина)

Тема 65. Літературно-художній процес другої пол. 40-х – поч. 60-х років: панорама літературного життя. Історичні обставини в Україні після Другої світової війни, рецепція цих подій в літературі. Тимчасове послаблення режимного контролю над художньою літературою у другій половині 50-х років – на початку 60-х. Творчість представників повоєнного покоління. Часткова реабілітація репресованих письменників. Намагання модернізувати «соцреалізм» тезою про внутрішнє «розмаїття» його стильових течій. Творчі пошуки Г. Тютюнника, О. Гончара, М. Стельмаха.

Тема 66. Літературно-мистецька діяльність письменників в екзилі. Період МУРу та об'єднання українських письменників «Слово». Постання на теренах Західної Німеччини Мистецького Українського Руху як спроба зінтегрувати розпорошені сили письменства, що перебували в таборах «Ді-Пі». Утворення об'єднання українських письменників «Слово» у 50-ті роки: 1954-1957 роки. Осмислення трагедії України у творчості представників «Слова», висвітлення правди голодомору (В. Барка, У. Самчук, Т. Осьмачка).

Перший літературний документ про інспірований більшовиками голодомор – повість «Марія» У. Самчука (жанрова своєрідність та життєва основа твору). Поліфонічне зображення долі волинського селянства у романі «Волинь»; історія Гуцульської Республіки в романі «Гори говорять». Розкриття механізму нищення людини та нації тоталітарним режимом у творчості Івана Багряного («Сад Гетсиманський», 1950, «Огненне коло», 1953, «Маруся Богуславка», 1957, «Людина біжить над прірвою», 1965).

Нью-Йоркська група поетів. Об'єднання україномовних письменників на засадах модернізму (відкидання канонічних літературних форм, прагнення до оновлення літературного вислову з домінуванням вільних поетичних форм; орієнтація у світоглядному плані на екзистенціалізм, у художньому – на сюрреалізм з його ірраціоналізмом, потоком свідомості, автоматизмом письма, закодованістю образу, герметичністю мови). Творчість Б. Бойчука, Б. Рубчака, Е. Андіївської, Ю. Тарнавського та ін.

Тема 67. Особливості «третього цвітіння» в творчості представників старшого покоління. Соціокультурні та історичні витоки українського шістдесятництва, його світоглядні, морально-етичні й художньо-естетичні засади. Зародження соціокультурного феномену «шістдесятництво»: визначні представники. Вплив «шістдесятництва» на письменників старшого покоління; відновлення естетичних категорій («ренесанс справжності»). Особливості «третього цвітіння» в творчості М. Рильського («Троянди й виноград», 1957, «Далекі небосхили», 1959, «Голосіївська осінь», 1959, «В затінку жайворонка», 1961, «Зимові записи» 1964); В. Сосюри («Поезія не спить», 1961, «Щастя сім'ї трудової», 1962, «Якби помножити любов усіх людей», 1963, «Осінні мелодії», 1964); А. Малишка («Дорога під яворами», 1963, «Рута», 1966, «Синій літопис», 1968, «Серпень душі моєї», 1970); повернення до періоду «бури і натиску» у творчості М. Бажана («Чотири оповідання про надію», 1966, цикл «Уманські спогади», 1967).

Тема 68. Феномен «шістдесятництва» в Україні.

Новаторство й традиційність молодого поетичного грона. Модерне експериментаторство І. Драча (реформування поезії, співвіднесення її з добою науково технічної революції, повернення до джерел етногенетичної пам'яті); «неонародницька» концепція лірики В. Симоненка (поєднання публіцистичного дискурсу з традиційною поетикою); еволюція М. Вінграновського від планетарних масштабів до інтимних медитацій. Приєднання до «шістдесятників» Д. Павличка (громадянські мотиви, соціально-філософська й національна проблематика, стихія інтимного чуття). Суперечність творчої вдачі Б. Олійника, намагання сполучити високе мистецтво з нормами «соцреалізму». Активна участь у

«шістдесятницькому» русі Л. Костенко, естетико-художні пошуки поетеси.

Тема 69. Поезія «проти течії»: дисидентство і постшістдесятництво. Дисидентський рух і література. Роль і місце творчості дисидентів у літературному процесі України 60-80-х рр. Діяльність група правозахисників (Українська Гельсінська Спілка): М. Руденко і О. Тихий, Л. Лук'яненко, І. Кандиба, Н. Світлична, В. Чорновіл, В. Стус, О. Бердник, П. Григоренко.

Суспільно-політичний ідеал, морально-етичні та філософські засади, нове духовне світовідчуження І. Світличного, Є. Сверстюка, І. Калинця. Життєвий подвиг В. Стуса. Рання творчість. «Ув'язнена лірика» – творчість періоду арешту й заслання. Збірки «Час творчості» і «Палімпсести». Мотиви, художні образи. Дисципліна слова, лаконізм виразу, вистраждана символіка, філософська заглибленість В. Стус – літературний критик і перекладач.

Тема 70. Постшістдесятництво. Літературний андеграунд 60-70-х років ХХ століття. Внутрішній розкол «шістдесятництва», відгалуження молодих поетів, опозиційних до «соцреалізму», СПУ, заангажованої літератури. Літературний андеграунд 60-70-х років ХХ століття. Прикмети періоду. Фатальні наслідки доби неосталінізму для українського письменства. Провідні тенденції літературних шукань цього часу. Естетична концепція «Київської школи» поетів. Особливості «чистої» поезії киян (М. Воробйова, В. Голобородька, М. Григоріва, В. Кордуна). Аполітичність, камерність «тихої» поезії П. Мовчана, І. Жиленко, Л. Талалая.

Тема 71. Ідейно-стильова палітра поезії вісімдесятників. Свіжі віяння в українській поезії 80-х. Зорієнтованість молодих поетів на глибинні, естетично-вмістовлені асоціативні пласти художнього мовлення. Етногенетичні мотиви епічної лірики В. Герасим'юка в масштабах цивілізаційних катаклізмів сьогодення; інтелектуальні медитації інакомовлення І. Римарука; іронічні прозріння І. Малковича.

Тема 72. Проблемно-тематичні обрії прози 2-ої пол. ХХ ст. Здобутки прозаїків 2-ої пол. ХХ ст. Переосмислення війни і долі людини митцями української літератури 60-80-х років (Г. Тютюнник «Вир», В. Міняйло «Останній рубіж», О. Гончар

«Людина і зброя», А. Дімаров «Біль і гнів», М. Стельмах «Правда й кривда»). Письменники діаспори про війну, її драматичні сторінки (І. Багряний «Огненне коло»). Творчі пошуки О. Гончара у нових історичних умовах 60-х та наступних років, драматична спроба оновлення української літератури у несумісних їй межах «соціалістичного реалізму». Інтенсивний розвиток малої прози в другій половині ХХ ст. (твори В. Дрозда, Є. Гуцала, Вал. Шевчука, Гр. Тютюнника, А. Дімарова та ін.). Гр. Тютюнник у контексті «шістдесятників», його участь у розширенні жанрово-стильового потенціалу української літератури 60-70-х рр. Активна участь Ю. Мушкетика, П. Загребельного, Р. Іваничука, В. Шевчука в процесі оновлення літератури в 60-х роках. Переосмислення історичної пам'яті у творах 60-90-х рр.

Тема 73. «Химерна проза» як національний феномен та можливість уникнення штампів прози «соцреалізму». Її традиції: фольклор, «низове бароко», «котляревщина», творчість М. Гоголя, М. Йогансена; історичний контекст. Літературно-критична дискусія про зміст і художні компоненти «химерної прози». Жанрово-стильові модифікації фольклорно-міфологічних творів О. Ільченка, В. Міняйла, В. Земляка, В. Дрозда, В. Яворівського та ін. Необарокові тенденції в романістиці В. Шевчука («Дім на горі», «Три листки за вікном», «На полі смиренному», «Срібне молоко»).

Тема 74-75. Українська драматургія 2-ої пол. ХХ ст. та зламу ХХ–ХХІ ст. Криза розвитку драматургії і театру сер. ХХ ст. Окремі помітні явища в літературі 70-80-х: драми на морально-етичні теми О. Коломійця («Дикий Ангел»). Творчий доробок Я. Стельмаха. Зображення духовної і творчої кризи письменника в трагікомедії «Синій автомобіль». Постмодерністські ознаки твору. Творення сценічного репертуару «традиційниками» та «експериментаторами». Новаторський характер драматичних постановок (В. Шевчук, В. Врублевська, Я. Верещак, В. Діброва, О. Ірванець, Б. Жолдак та ін.). Комедії-фарси Неди Нежданой «Одинадцята заповідь, або Ніч блазнів», «Гой, що відчиняє двері», «Угода з ангелом, або Пророкування минулого»: розмежування понять мелодрамофарс, чорна комедія, фарс-фантазмагорія; історико-біографічний вектор драматургії Неди Нежданой (драма «І все-таки я тебе зраджу»). Пошук нових форм і засобів О.

Ірванцем. Гротеск і сатира як домінантні риси текстотворення у драмі «Маленька п'єса про зраду однієї актриси»; особливості поетики соціально-психологічної драми «Електричка на Великдень». Трагічна гіперреальність (О. Бондарева) драми. Психологічне підґрунтя драми Анни Багряної «Є в ангелів – від лукавого».

Тема 76. Сучасний літературний процес. Соціокультурні умови і тенденції розвитку української літератури кінця ХХ століття. Поєднання модернізму й барокових рис у літературі 80-х рр.: відродження фігурної та паліндромної поезії, традиції бурлеску, балагану, буфонади, травестії, пародіювання. Український неоавангардизм. Літературні угруповання Бу-Ба-Бу (Ю. Андрухович, В. Неборак, О. Ірванець), ЛуГоСад (І. Лучук, Н. Гончар, Р. Садловський) та ін. Традиції та відмінність неоавангардизму від бароко й футуризму. Концептуальні парадигми нового творчого покоління. Ідейно-естетичні пошуки поезії 90-х рр. «пси св. Юра», «Червона фіра», «Нова дегенерація» та ін. Сучасні журнали і часописи. Література за межами книги. Комп'ютеризація літературного процесу. Феномен мережевої літератури.

Тема 77. Постмодернізм на зламі тисячоліть та його мистецьке втілення в Україні. Основні тенденції розвитку літератури 90-х років ХХ століття. Постмодернізм як один із художніх напрямів мистецтва 1990-х років. Український варіант постмодернізму. Зв'язок зі світовим постмодернізмом: поєднання різних художніх систем, синтезу мистецтва з антимистецтвом, елітарної і «масової» культур, карнавального, сміхового та серйозного ставлення до дійсності.

Тема 78. Прозові школи: київсько-житомирська, галицько-станіславська. Неомодерний стиль в українській прозі київсько-житомирської школи (В. Медвідь, Є. Пашковський, О. Уляненко, Б. Жолдак, О. Жовна, Л. Пономаренко, Є. Кононенко, О. Забужко, В. Діброва). Стильові особливості прози «станіславівського феномену» (Ю. Андрухович, Ю. Винничук, Ю. Іздрик, Т. Прохасько). Активні творчі пошуки переможців «Гранослова» та «Смолоскипа» І. Андрусяка, С. Жадана, Ю. Бедрика, Р. Скиби, М. Матіос, Ю. Покальчука та ін.

Тема 79. Жанрово-стильові шукання української прози початку ХХІ століття. Масова література в Україні. Зміни в

прозових жанрах (детектив, кримінальний роман, мелодрама, фентезі, фантастика тощо). Перегрупування на тематично-проблемному рівні (філософська, інтелектуально-психологічна література). Проблеми формування України як держави та українців як нації у творах Ю. Андруховича. Оригінальність жіночої прози. Поява «феміністичної» критики в українській прозі (О. Забужко). Феміністичний дискурс сучасної української прози. Специфіка відтворення дійсності в творчості М. Матіос («Солодка Даруся», «Нація»), І. Роздобудько «Перейти темряву», Є. Кононенко («Імітація», «Зрада», «Ностальгія»), А. Рогашко, Н. Гуменюк, А. Хоми та ін.

3. Рекомендована література

Історія української літератури (давня)

Базова

1. Давня українська література. Київ : Центр учб. літератури, 2018. 450 с.
2. Давня література: курс лекцій із дисципліни «Фольклор і давня література» / укладач Г. П. Калантаєвська. Суми : Сумський державний університет, 2015. 71 с.
3. Давня українська література: словник-довідник / авт.-уклад. Б. Білоус, П. Білоус, О. Савенко; за ред. П. Білоуса. Київ : Видавничий центр «Академія», 2015. 208 с.
4. Данькевич Ю.В., Курило Л.М. Давня українська література, нова українська література, новітня українська література: Навчальний посібник. Луганськ: «ЛНУ ім. Тараса Шевченка», 2010. 224 с.
5. Історія української літератури: у 12. Т. 2: Давня література (друга половина XVI – XVIII ст.). Київ : Наукова думка, 2014. 840 с.
6. Новик О. Історія української літератури (давньої): навч. посіб. для ВНЗ; Бердян. держ. пед. ун-т ; Ін-т філології. Київ : Центр учб. літ., 2016. 224 с.
7. Руссова В. Бароківі джерела української літератури XIX–XXI ст.: практикум. Миколаїв : Видавництво ЧДУ ім. Петра Могили, 2016. 68 с.

Допоміжна

8. Астаф'єв О. «Тренос» Мелетія Смотрицького в діалозі із сучасністю. *Слово і час*. 2016. № 7. С. 34–46.
9. Баган О. Памва Беринда – символічна постать Галичини.

- Дивослово*. 2019. № 4. С. 61–63.
10. Білоус П. Давня українська література: засіб пізнання і виховання чи мистецтво слова? *Дивослово*. 2017. № 2. С. 12–15.
 11. Білоус П. Міф про «древнерусскую» літературу: термінологія та ідеологія. *Слово і час*. 2016. № 4. С. 35–40.
 12. Білоус П. Постколоніальна рецепція української літератури періоду Київської Русі. *Слово і час*. 2015. № 3. С. 87–90.
 13. Білоус П. Походження української літератури. *Дивослово*. 2017. № 10. С. 49–52.
 14. Білоус П., Білоус О. Українська література XI–XVIII ст.: навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2009. 424 с.
 15. Білоус П., Білоус О. Українська література XI–XVIII ст.: навч. посіб. для самостійної роботи студента. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 360 с.
 16. Даниленко М. Реймське Євангеліє як визначальна пам'ятка оригінальної літератури Київської Русі [Електронний ресурс]. *Актуальні питання культурології*. 2017. Вип. 17. С. 6–9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apkant_2017_17_5
 17. Золоте слово: хрестоматія літератури України-Русі епохи середньовіччя IX–XV століть. Кн. 2: Література високого Середньовіччя (988–1240); Література пізнього Середньовіччя (1240 – середина XV ст.) / За ред. В. Яременка; Упорядн.: В. Яременко, О. Сліпушко. Київ : Вид-во «Аконіт», 2002. 802 с.
 18. Золотухін А. Таємниці «Слова о полку Ігоревім» : довідник прихованих текстів першоджерел Київської Русі. Т.1. Миколаїв : [б. и.], 2018. 432 с.
 19. Ісіченко Ігор, Архієпископ. Історія української літератури: епоха Бароко (XVII – XVIII ст.). Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Львів : Святогорець, 2011. 568 с.
 20. Левченко Н. Біблійна герменевтика в давній українській літературі в межах канону та поза ним [Електронний ресурс]. // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Філологія. 2018. Вип. 78. С. 15–22. URL:

- http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIFL_2018_78_4
21. Левченко-Комісаренко Т. Життєвий шлях і творчий доробок Антонія Радивиловського. *Слово і час*. 2016. № 9. С. 79–91.
 22. Пелешенко Ю. Південнослов'янські та західні впливи в києворуському письменстві. *Слово і час*. 2016. № 8. С. 90–94.
 23. Сліпушко О. Перша державно-літературна декларація Руси-України: до 980-ліття написання «Слова про Закон і Благодать» Іларіона. *Слово і час*. 2017. № 6. С. 23–28.
 24. Таранець В. Велесова книга (історико-лінгвістичне дослідження): монографія. Одеса : Вид-во КП ОМД, 2015. 173 с.
 25. Цілина М. Принципи номінації перекладних літературних пам'яток періоду Київської Русі. *Українська мова і література в школах України* : щомісячний науково-методичний та літературно-мистецький журнал. 2015. № 7/8. С. 44–47.
 26. Шевченко-Савчинська Л., Балашов К. Давня література: з полону стереотипів. Київ : «Медієвіст», 2012. 114 с.
 27. Шевченко-Савчинська Л. Латиномовна проза України кін. XVI – поч. XIX ст. як джерело історичних відомостей. *Slavica Slovaca*, 2013. 218 с.

Історія української літератури (40-60-ті рр. XIX ст.)

Базова

1. Історія української літератури: навчально-методичний посібник / Н.С. Поляруш, А.П. Винничук, В.П. Крупка. Вінниця : ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2017.
2. Калантаєвська Г. Українська література XIX століття : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2016. 237 с.
3. Ковалів Ю. Історія української літератури. Кінець XIX – початок ХХІ століття. У 10-ти томах: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Видавничий центр «Академія», 2015. 576 с.

Допоміжна

1. Александрова Г. Знаковість і значущість присутності: До 170-річчя Олександра Кониського. *Дивослово*. 2006. №

10. С. 58–61.
2. Бернадська Н. Український роман: теоретичні проблеми і жанрова еволюція: монографія. Київ : Академвидав, 2004. 368 с.
 3. Богданець-Білокаленко Н. Біографічні нариси Бориса Грінченка як джерело вивчення історії української літератури XIX ст. *Українська мова і література в школах України*. 2018. № 5. С. 38–41.
 4. Бондар М. Живопис мелодійного слова: (До 150-річчя Івана Манжури. *Слово і час*. 2001. № 12. С. 16–25.
 5. Бузулан Г. Компаративний аналіз двох романів: «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» Панаса Мирного та І. Білика і «Злочин і кара» Ф.Достоевського. *Дивослово*. 2004. № 9. С. 19–22.
 6. Бунчук Б. Віршування М. Старицького: навч. посібник. Чернівці : Рута, 2004. 48 с.
 7. Вертій О. Народні джерела національної самобутності української літератури 70-90-х років XIX століття. Суми : Собор, 2005. 448 с.
 8. Вертій О. «Українська ідея» як феномен літератури: народні джерела творчості Павла Грабовського. *Дивослово*. 2003. № 3. С. 15–20.
 9. Гаврилюк О. Українська література в контексті розвитку суспільства другої половини XIX століття. *Дивослово*. 2010. № 8. С. 11–15.
 10. Голобородько Я. Інтелектуал, письменник, науковець: життя й аспекти творчої діяльності Бориса Грінченка. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2005. № 10. С.4–7.
 11. Голобородько Я. Духовні імперативи Бориса Грінченка: життєтворчість крізь призматику «херсонського періоду». *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2007. № 17–18. С. 74–79.
 12. Городна О. Розвиток драматургії і театру. Український професійний театр. Група корифеїв. *Українська мова та література*. 2010. № 38–40. С. 3–8.
 13. Гундорова Т. Невідомий Іван Франко: грані ізмагарду. Київ : Либідь, 2006. 359 с.
 14. Гурдуз А. Міфопоетична парадигма в українській та західноєвропейській «прозі про землю» кінця XIX -

- першої третини ХХ ст. : моногр. Миколаїв : вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2008. 216 с.
15. Гуць М. Маловідомі сторінки з життєпису Олени Пчілки: (Деякі архівні матеріали, пов'язані з відкриттям пам'ятника Іванові Котляревському в Полтаві 1903 року). *Слово і Час*. 2005. № 10. С. 58–66.
 16. Дрофань Л. Берегиня: [про Олену Пчілку]. Київ : Молодь, 2004. 206 с.
 17. Дронь К. Міфологізм у прозі Івана Франка: (імагологічний аспект). Київ : Наукова думка, 2013. 241 с.
 18. Зарва В. Дискурс просвітництва в російській та українській прозі 60-80-х рр. ХІХ ст. Київ : Аспект-Поліграф, 2005. 304 с.
 19. Захарченко А. Українська комедія кінця ХІХ – початку ХХ століття: жанрові, тематичні, образні доміанти. *Українська мова і література в школах України: щомісячний науково-методичний та літературно-мистецький журнал*. 2018. № 12. С. 13–20.
 20. Зеров М. Українське письменство. Київ : Основи, 2002. 1301 с.
 21. Єременко О. Трансформація художніх засобів інформаційної компресії в малій прозі прозі Б. Грінченка. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2008. № 3. С. 16–18.
 22. Єременко О. Трансформація художніх засобів інформаційної компресії в малій прозі прозі Б. Грінченка. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2008. № 3. С. 16–18.
 23. Жулинський М. Слово і доля: [Українські письменники ХІХ-ХХ ст.]: навч. посібник. Київ : А.С.К., 2002. 640 с.
 24. Історія української літератури ХІХ ст. (70-90-ті роки): підручник для студ. ВНЗ: у 2 кн. Кн. 1 / за ред. О.Д. Гнідан. Київ : Вища школа, 2002. 575 с.
 25. Історія української літератури ХІХ ст. (70-90-ті роки): підручник для студ. ВНЗ: у 2 кн. Кн. 2 / за ред. О.Д. Гнідан. Київ : Вища школа, 2003. 440 с.
 26. Історія української літератури ХІХ століття: підручник для студ. ВНЗ: у 2 кн. Кн. 1 / за ред. М.Г. Жулинського. Київ : Либідь, 2005. 655 с.
 27. Історія української літератури ХІХ століття: підручник
-

- для студ. ВНЗ: у 2 кн. Кн. 2 / за ред. М.Г. Жулинського. Київ : Либідь, 2006. 712 с.
28. Історія української літератури та літературно-критичної думки першої половини ХІХ століття: підручник для студ. ВНЗ / за ред. Галича О.А. Київ : Центр навч. літератури, 2006. 392 с.
 29. Камінчук О. Структурно-типологічні параметри поезії Івана Франка: неокласицизм, просвітництво, романтизм. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колежіумах*. 2006. № 7/8. С. 82–100.
 30. Клочек Г. Трактат Івана Франка «Із секретів поетичної творчості» як предтеча української рецептивної поетики. *Слово і Час*. 2007. № 4. С. 39–45.
 31. Ковалець Л. «Власним трудом і силою волі...»: штрихи до портрету Євгенії Ярошинської (із першопублікацією мемуарних свідчень). *Слово і Час*. 2012. № 2. С. 63–72.
 32. Ковалець Л. Уроки Євгенії Ярошинської. *Дивослово*. 2005. № 11. С. 59–60.
 33. Козар Л. «Лицарі духа». Фольклористична діяльність Бориса Грінченка в оцінці Івана Франка. *Слово і Час*. 2006. № 9. С. 10–13.
 34. Левчик Н. Михайло Старицький: багатогранність таланту. *Дивослово*. 2005. № 12. С. 20–26.
 35. Малютина Н. Явище жанрової інтерактивності у драматургії І. Карпенка-Карого. *Слово і Час*. 2008. № 1. С. 53–60.
 36. Новиков А. Апостол українського театру: літературний портрет М. Кропивницького. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2005. № 6. С. 12–15.
 37. Новиков А. Марко Кропивницький – фундатор нового українського театру. *Українська мова і література в школі*. 2010. №7. С. 4–7.
 38. Новиков А. Нариси з історії українського театру та драматургії: [М.Кропивницький]. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2006. № 3. С. 36–39.
 39. Новиков А. Образ української жінки-страдниці в п'єсах драматургів «театру корифеїв». *Дивослово*. 2004. № 7. С. 55–58.
 40. Новиков А. Творчість Михайла Старицького в контексті літературно-мистецького процесу доби. *Українська мова і*
-

- література в школі*. 2008. № 4. С.49-54.
41. Новиков А. Тема духовного здоров'я українського народу в п'єсах драматургів театру «корифеїв». *Українська література в загальноосвітній школі*. 2008. № 1. С. 2–5.
 42. Новиков А. Феномен театру корифеїв у контексті світової культури. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2012. № 10. С. 5–7.
 43. Панченко В. «Великий артист зору»: [І.Нечуй-Левицький]. *Бібліотечка «Дивослова»*. 2005. № 1. С. 2–19.
 44. Панченко В. Любов і боротьба адвоката Рафаловича. Шкільна версія аналізу повісті І.Франка «Перехресні стежки». / Панченко В. Урок літератури. Кіровоград : ДЛАУ, 2000. С.215–239.
 45. Письменники України: біобібліогр. довідник / упоряд. В. П. Павловська, Л.Ф. Бубнова, Л.М. Сіренко. Київ : Укр. письменник, 2006. 514 с.
 46. Погребенник В. Іван Нечуй-Левицький. 1838-1918. *Українська мова та література*. 2004. № 21-24. С.17–29.
 47. Погребенник В. Іван Карпенко-Карий (Іван Тобілевич). 1845-1907. *Українська мова та література*. 2004. № 21-24. С.50–61.
 48. Погрібний А. Класики. Не зовсім за підручником. Київ : Школяр, 2000. 136 с.
 49. Пода О. Історичний роман І.С. Нечуя-Левицького «Князь Єремія Вишневецький»: роздуми над рукописом. *Слово і Час*. 2004. № 10. С.44–57.
 50. Поліщук Я. Культурницька місія Бориса Грінченка. *Дивослово*. 2007. №7. С.45–47.
 51. Поліщук В. Художня проза Михайла Старицького: Проблематика і особливості поетики романів і повістей письменника: моногр. Черкаси : Брама, 2003. 376 с.
 52. Ротач П. З етюдів до біографії Панаса Мирного. *Слово і Час*. 2003. №2. С.76–79.
 53. Соя Б.Г. Вивчення творчості Павла Грабовського в школі: посібник для вчителя. Тернопіль : Підручники та посібники, 2000. 63 с.
 54. Сюдюков І. Зрада і кара: суть історичного конфлікту в трагедії Івана Карпенка-Карого. *Урок української*. 2008. № 1/2. С.56–57.
 55. Тетеріна О. Переклад у концепції національної літератури
-

- Івана Франка. *Слово і Час*. 2007. № 12. С.15–23.
56. Тихолоз Б. Психодрама Івана Франка в дзеркалі рефлексійної поезії: студії. Львів, 2005. 180с.
 57. Тихолоз Н. Казкотворчість Івана Франка: (генеологічні аспекти). Львів, 2005. 316 с.
 58. Годчук Н. Роман Івана Франка «Для домашнього огнища»: простір і час. Львів, 2002. 204 с.
 59. Турчин М. Пропаща доля внука: ще одне прочитання образу Чіпки. *Дивослово*. 2004. № 9. С.23–25.
 60. Українська література ХІХ століття: хрест.: навч. посібник для студ. філол. спец. ВНЗ. Київ: Либідь, 2006. 1327 с.
 61. Федоренко Т. Згублене життя: (до компаративного вивчення роману «Повія» Панаса Мирного). *Українська література в загальноосвітній школі*. 2003. № 4. С.34–37.
 62. Фіголь О. Вальтерскоттівська концепція історизму в інтерпретації Михайла Старицького. *Література. Фольклор. Проблеми поетики*: зб. наук. пр. Київ: Акцент, 2007. Вип. 26. С.201–211.
 63. Чижевський Д. Історія української літератури: Від початків до доби реалізму. Реалізм. Київ, 2003.
 64. Швець А. Злочин і катарсис: Кримінальний сюжет і проблеми художнього психоаналізу в прозі Івана Франка. Львів, 2003. 236 с.
 65. Штонь Г. Т. Г. Шевченко і І. Я. Франко. Поетичні візії України. Онтологічна спільність та відмінність. *Слово і Час*. 2008. № 3. С.12–17.
 66. Якубовська М. Пошуки свого шляху: На прикладі роману Івана Франка «Перехресні стежки». *Дивослово*. 2006. № 11. С.58–61.

Історія української літератури кін. ХІХ – поч. ХХ ст.

Базова

1. Зарудняк Н. Українська модерна література (кінець ХІХ – початок ХХ століття) : навчально-методичний посібник для студентів філологічних спеціальностей. Умань: ВПЦ «Візаві», 2018. 164 с.
2. Ковалів Ю. Історія української літератури. Кінець ХІХ – початок ХХ ст. Київ: «Академія», 2013. Т.1. 512 с.

3. Ковалів Ю. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XXI ст. : підруч. : у 10 т. Т. 3. Київ : ВЦ «Академія», 2014. 472 с.

Допоміжна

4. Агатангел Кримський – учений, письменник, українець. Зб. наук. праць. Луцьк : Волинська книга, 2007. 116 с.
5. Агеєва В. Апологія модерну: обрис XX віку: статті та есеї. Київ : Грані-Т, 2011. 408 с.
6. Врублевська В. Шарітка з Рунгу: Біографічний роман про Ольгу Кобилянську. Київ : Видавничий центр «Академія», 2007. 512 с.
7. Горак Р. Кров на чорній ріллі. Есе-біографія Василя Стефаника. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 608 с.
8. Гуменюк В. Сила краси. Проблеми поетики драматургії Володимира Винниченка. Сімферополь : ТНУ, 2001. 339 с.
9. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискурс раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація. Львів : Літопис, 1997. 300 с.
10. Гундорова Т. *Femina melancholica*. Стаття і Культура в гендерній утопії Ольги Кобилянської. Київ : Критика, 2002. 271 с.
11. Дзюба І. У світі думки Лесі Українки. Луцьк : РВВ «Вежа», 2006. 174 с.
12. Дунай П. Українська література кінця XIX – початку XX ст.: Постаті, стилі, напрями. *Українська мова й література в середніх школах, ліцеях та колегіумах*. 2000. № 3, 4, 5.
13. Сфремов С. Вибране: ст., наук. розвідки, моногр. / Упоряд., передм., прим. Е. Соловей. Київ : Наук. думка, 2002. 760 с.
14. Жулинський М. Слово і доля. Навч. посібник. Київ : А.С.К., 2002. 640 с.
15. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст. Франківський період. Київ : Факт, 2006. 156 с.
16. Забужко О. *Notre Dame D'Ukraine*. Київ: Факт, 2007. 638 с.
17. Зборовська Н. Код української літератури: Проект психоісторії новітньої української літератури: Монографія. Київ : Академвидав, 2006. 504 с.

18. Зборовська Н. Моя Леся Українка. Тернопіль : Джура, 2002. 227 с.
19. Зеров М. Українське письменство XIX ст. Від Куліша до Винниченка: Лекції, нариси, статті. Дрогобич : Відродження, 2007. 566 с.
20. Історія української літератури кінця XIX – початку XX століття / За ред. О. Гнідан: У 2-х кн. Київ, 2006.
21. Історія української літератури XX століття: У 2-х кн. Кн. 1 (Перша половина XX століття) / За ред. В. Г. Дончика. Київ : Либідь, 1998. 461 с.
22. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX століття: У 2-х кн. / За заг. ред. проф. О. Гнідан. Київ: Либідь, 2005. 624 с.
23. Кочерга С. Інтелектуальна парадигма культурософії Лесі Українки. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Луцьк : РВВ ВНУ ім. Лесі Українки, 2010. 176 с.
24. Криловець А. Українська література перших десятиріч XX століття: Філософські проблеми. Тернопіль : Навч. книга, 2005. 256 с.
25. «Листи так довго йдуть...» Знадоби архіву Лесі Українки в Слов'янській бібліотеці у Празі. Київ : Просвіта, 2003. 308 с.
26. Леся Українка та сучасність (Збірники наукових праць, матеріали наукових конференцій «Лесезнавчі читання»). Луцьк, 2003–2010.
27. Леся Українка на сторінках журналу «Слово і час». Бібліографічний покажчик. Луцьк : РВВ ВНУ ім. Лесі Українки «Вежа», 2010. 127 с.
28. Леся Українка: Енциклопедія життя та творчості (на сайті «Мислене дерево»). URL: <http://www.l-ukrainka.name/>.
29. Малютіна Н. Художнє втілення екзистенційного типу мислення в драматургії Лесі Українки. Одеса : Астропринт, 2001. 80 с.
30. Мельничук Я. На вечірньому прузі: Ольга Кобилянська в останній період творчості. Чернівці: БукРек, 2006. 216 с.
31. Меншій А. «Напоєні красою слів твоїх...»: «школа» М. Коцюбинського в українському постімпресіонізмі: монографія. Миколаїв : Іліон, 2016. 580 с.

32. Мірошниченко Л. Над рукописами Лесі Українки. Нариси з психології творчості та текстології. Київ : Смолоскип, 2001. 264 с.
33. Моклиця М. Модернізм як структура: Філософія. Психологія. Поетика. Луцьк : Вежа, 2002. 390 с.
34. Моренець В. Національні шляхи поетичного модерну першої половини ХХ століття: Україна і Польща. Київ : Основи, 2002. 327 с.
35. Націософська інтенціональність та її естетичні вияви в українській літературі ХІХ – ХХ ст. : колективна монографія / За редакцією Петра Іванишина. Дрогобич : Видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2014. 272 с.
36. Огнева О. Східні стежини Лесі Українки. Статті та матеріали. Луцьк : Волинська книга, 2007. 236 с.
37. Островська А. Експресіонізм у творчості В. Стефаника. Донецьк : ДНУ, 2004. 208 с.
38. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. Київ : Либідь, 1999. 447 с.
39. Павличко С. Націоналізм, сексуальність, орієнталізм: Складний світ Агатангела Кримського. Київ : Основи, 2000. 400 с.
40. Павлишин М. Ольга Кобилянська: Прочитання. Харків : Акта, 2008. 357 с.
41. Панченко В. В. Винниченко: парадокси долі і творчості. Київ : Твім інтер, 2004. 286 с.
42. Панченко В. Рання проза Володимира Винниченка (1902-1907 рр.). Стаття перша. *Дивослово*. 1995. №4. С.3–9; стаття друга. *Дивослово*. 1996. №3. С.9–14; стаття третя *Дивослово*. 1997. №4. С.8–12.
43. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму. Ів.- Франківськ : Лілея- НВ, 2002. 392 с.
44. Поліщук Я. І ката, і героя він любив... Михайло Коцюбинський: Літературний портрет. Київ : «Академія», 2010. 304 с.
45. Скрипка Т. Лариса Косач-Квітка (Леся Українка). Нью-Йорк-Київ : Факт, 2004. 447 с.
46. Скупейко Л. Міфопоетика «Лісової пісні» Лесі Українки. Київ: Фенікс, 2006. 414 с.

47. Український модернізм зі столітньої відстані. Актуальні проблеми сучасної філології. Літературознавство. Зб. наук. пр. Вип. X, спец. Рівне, 2001. 267 с.
48. Фрай Н. Великий код: Біблія і література / 3 англ. перекл. І. Старовойт. Львів : Літопис, 2010. 362 с.
49. Хороб С. Українська модерна драма кінця XIX – початку XX століття (Неоромантизм, символізм, експресіонізм). Івано-Франківськ : Плай, 2002. 413 с.

Історія української літератури XX ст. (перша половина)

Базова література

1. Історія української літератури XX – поч. XXI ст.: у 3-х т. /За ред. В.І. Кузьменка. Київ : Академвидав, 2014. Т.1. 536 с.
2. Історія української літератури. Кінець XIX – поч. XXI ст. : підруч. : у 10 т. Т.4 : У сподіваннях і трагічних зламах. Київ : ВЦ «Академія», 2015. 576 с.
3. Ленська С. Українська мала проза 1920–1960-х років: на перетині жанру і стилю: монографія. Полтава : ПолтНТУ, 2014. 656 с.
4. Філатова О. Автор і текст у системі соцреалізму: монографія. Миколаїв : Іліон, 2017. 244 с.
5. Філатова О., Казанжи О. Українська література 20–30-х років XX століття: основні тенденції розвитку й естетична стратегія: навч. посібн. Миколаїв : Іліон, 2013. 235 с.

Додаткова

6. Бойко Г. Творчість Євгена Маланюка. *Українська мова та література*. 2004. № 11. С. 30–35.
7. Бойко Л. Порівняння в ідіостилі Євгена Маланюка. *Вісник Запорізького осередку вивчення української діаспори*. Вип. 6. Запоріжжя. 2008. С. 125–133.
8. Веретейченко І. Українськість та європейськість у літературній дискусії 20-х роках XX століття. *Вісник Луцького національного університету імені Тараса Шевченка*. 2009. № 3 (166), Ч. I. С. 25–31.
9. Голик О. «Я волю полюбив державну», або «життя, зіткане із переходів та ісходів». Цикл уроків за творчістю Є. Маланюка. *Українська мова й література в школах України*. 2014. № 12. С. 48–50.

10. Голобородько Я. Архітектонічна партитура комедії Миколи Куліша «Мина Мазайло». *Слово і час*. 2002. № 12. С. 11–19.
11. Голобородько Я. Духовний подіум М. Куліша. *Дивослово*. 2002. №12. С. 10–13.
12. Голобородько Я. Художньо-інтелектуальна аура Миколи Куліша. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2003. №1. С. 43–49.
13. Гон М. Послав я в небо свою молитву (Біблійна образність збірки П. Тичини «Сонячні кларнети»). *Українська література в загальноосвітній школі*. 2001. № 2. С. 20–25.
14. Грищенко В. Парадокси розстріляного пророка (Трагічні обставини голоду на початку 20-х років у п'єсі М. Куліша «97»). *Українська література в загальноосвітній школі*. 2000. № 6.
15. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискусія раннього українського модернізму. Київ : Критика, 2009. 441 с.
16. Дем'яненко С. «Мушу випити келих до краю...» Вивчаємо життя і творчість Євгена Маланюка. *Дивослово*. 2014. № 11. С. 7–32; № 12. С. 14–24.
17. Дзюба І. Пастка. Тридцять років зі Сталіним. П'ятдесят років без Сталіна. Київ : Криниця, 2003. 144 с.
18. Дунай П. Павло Тичина – знакова постать розчахнутої душі. *Українська мова і література*. 2004. травень. число 19. С. 3–9.
19. Дуняшенко Н. Вивчаємо творчість Євгена Маланюка : До 115-річчя від дня народження поета. 11 клас. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2012. № 8. С. 8–20.
20. Енциклопедія постмодернізму / [ред. Ч. Енквіста, В. Е. Тейлора]. пер. з англ. Київ : Основи, 2003. 504 с.
21. Жила С. Особливості вивчення п'єси М. Куліша «Маклена Граса». *Українська література в загальноосвітній школі*. 2001. №5. С. 39–46.
22. Зеров М. До вершин української культури поетичного слова ХХ ст.: (творчість Максима Рильського : ранній період). *Народна творчість та етнографія*. 2001. № 3. С. 75–82.

23. Кавун Л. «М'ятежні» романтики вітаїзму: проза ВАПЛІТЕ: монографія. Черкаси : Брама-Україна, 2006. 328 с.
24. Кадоб'янська М. Микола Зеров – універсальний талант. *Українська мова й література в сучасній школі*. 2012. № 9. С. 74–78.
25. Ковалів Ю. Кларнетизм Павла Тичини – нереалізована естетична концепція. *Слово і час*. 2003. № 1.
26. Ковалів Ю. «Празька школа»: на крутосхилах філософії чину. Київ : Бібліотека українця, 2001. 120 с.
27. Ковалів Ю. Структуротвірна місія київської «неокласики» в історії української літератури 20-х років. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова*. Серія 8 : Філологічні науки (мознавство і літературознавство) : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2018. Вип. 10. С. 37–43.
28. Когут С. Концепція новочасного Месії у драмі М.Куліша «Народний Малахій». *Дивослово*. 2002. №1. С. 6–7.
29. Корнієнко Н. Лесь Курбас: репетиція майбутнього. Київ : Либідь, 2007. 328 с.
30. Корогодський Р. Довженко в полоні. *Українська мова та література*. 2004. Ч.41. С. 11–13.
31. Кремінь Т. Метафорика еротизму в ліриці представників «Розстріляного Відродження» URL: // <http://maysterni.com/publication.php?id=22954>
32. Кремінь Т. Сугестивність у ліриці Володимира Свідзінського // URL: <http://maysterni.com/publication.php?id=22955>
33. Крупач М. «Таборовий щоденник» як відображення ідейно-тематичного діапазону ранньої творчості Євгена Маланюка. *Визвольний шлях*. 2006. № 7–8. С. 94–106.
34. Кудрявцев М. Драма Миколи Куліша «Патетична соната»: сучасне прочитання. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2004. № 7. С. 4–12.
35. Курант І. Художня модель світу в поезії Михайла Драй-Хмари. *Studia methodologica*. 2002. № 12. С. 41–44.
36. Куценко Л. Володимир Сосюра і Євген Маланюк: історія творчого діалогу. *Дивослово*. 2007. № 1. С. 49–53.

37. Кухар О. Проблема митця й мистецтва в естетиці й поезії Є. Маланюка. *Дивослово*. 2002. №2. С.14–17.
38. Лавріненко Ю. Валер’ян Підмогильний. *Дивослово*. 2001. № 2. С. 9–10.
39. Лавріненко Ю. Розстріляне відродження: Антологія 1917-1933. Поезія – проза – драма – есей. Київ: Смолоскип, 2007. 976 с.
40. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці : Золоті литаври, 2001. 636 с.
41. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / [авт.-уклад. Ю. І. Ковалів]. Т.1. Київ : Академія, 2007. 608 с.
42. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / [авт.-уклад. Ю. І. Ковалів]. Т. 2. Київ : Академія, 2007. 624 с.
43. Луцький Ю. Літературна політика в Радянській Україні (1917–1934 роки). Київ : Гелькон, 2000. 242 с.
44. Мардус О. Юрій Яновський «Вершники» – Микола Хвильовий «Мати». *Українська мова й література в сучасній школі*. 2012. № 9. С. 60–63.
45. Мафтин Н. Типологія новелістичного мислення у прозі Юрія Яновського. *Слово і час*. 2010. № 10. С. 3–10.
46. Мелешко В. Кларнетизм ранньої лірики Павла Тичини. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2002. №4. С. 20–24.
47. Мовчан Р. Проза В. Підмогильного. *Дивослово*. 2000. №1. С. 52–55.
48. Мовчан Р. Український модернізм 1920-х: портрет в історичному інтер’єрі. Київ : ВД «Стилос», 2008. 544 с.
49. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. Київ : Либідь, 1999. 447 с.
50. Пізнюк Л. Проблеми відчуження та абсурду в «Місті» В. Підмогильного. *Слово і час*. 2000. №5. С. 62–66.
51. Пізнюк Л. Ще раз про «ВАПЛІТЕ» мовою документів і фактів. *Слово і час*. 2000. №12. С. 36–41.
52. Погрібна В. Скарби античності в живописі та поезіях Максима Рильського. *Всесвітня література та культура*. 2001. №11. С. 12–15.
53. Поляруш О. Вслухався я у гомін золотий... (поема П. Тичини «Золотий гомін»). *Дивослово*. 2004. №2. С. 5–9.

54. Прокопенко С. Життєвий і творчий шлях Юрія Яновського. *Українська мова й література в сучасній школі*. 2012. № 4. С. 43–46.
55. Пуніна О. Кіноконструкція в романі Юрія Яновського «Майстер корабля». *Слово і час*. 2010. № 11. С. 41–50.
56. Розстріляне Відродження: Антологія 1917–1933: Поезія-проза-драма-есеї / Упор., передм., післям. Ю. Лаврінєнка. Київ : Смолоскип, 2007. 976 с.
57. Рудницька О. Українська література 1920–1939 рр. *Дивослово*. 2011. № 8. С. 28–30.
58. Салига Т. Євген Маланюк: художня ідентифікація Росії. *Урок української*. 2004. №8-9. С. 46–50.
59. Свириднюк І. Будителі української свідомості на західноукраїнських землях I половини XIX століття. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2012. № 9. С. 34–38.
60. Синєвич Б. Маланюк – літературознавець. *Слово і час*. 2000. № 2. С. 33–35.
61. Сірик Л. Моральні аспекти української еміграційної поезії. *Слово і час*. 2004. № 2. С. 20–24.
62. Скепян О. Іван Багряний «Тигролови». Історія написання роману. *Українська мова та література*. 2013. № 13. С. 28–32.
63. Скиба Т. Маски поета у збірці Максима Рильського «Під осінніми зорями» (1918). *Слово і час*. 2013. № 9. С. 65–73.
64. Скорина Л. Євген Маланюк. / Література та літературознавство української діаспори : курс лекцій. Черкаси, 2005. С. 77–89.
65. Слабошпицький М. 25 поетів української діаспори. Київ : Ярославів вал, 2006. 728 с.
66. Слоньовська О. Антологія національної української ідеї в «Огненному колі» Івана Багряного. // *Дивослово*. 2004. №1. С. 5–13.
67. Тиховська О. Мотив кохання й пізнання внутрішньої фемінності в поемі Максима Рильського «Царівна». *Дивослово*. 2010. № 4. С. 55–59.
68. Тищенко О. Образ інтимних переживань у поетичному дискурсі Є.Маланюка. *Українська мова і література в школі*. 2005. №1. С. 49–51.

69. Ткаченко Н. «Україна в огні» О. Довженка – це «правда про народ і...». Інтегрований урок. *Історія в школах України*. 2001. № 4. С. 45–49.
70. Українська діаспора: літературні постаті, твори, бібліографічні відомості / Упор. В.А. Просалової. Донецьк : Східний видавничий дім, 2012. 480 с.
71. Філософський енциклопедичний словник / [Голова редкол. В. І. Шинкарук]. Київ : Абрис, 2002. 742 с.
72. Шептицька Т. Тема малоросійства у творчості Євгена Маланюка. *Українська мова і література*. 2000. Ч.39. С. 19.
73. Шуляр В. Микола Хвильовий. Життя і творчість. «Я (Романтика)». *Українська мова та література*. 2000. Вересень. число 35.
74. Яременко В. Панорама української літератури ХХ століття: (Декаданс, модернізм, імпресіонізм, експресіонізм, символізм, неокласицизм, футуризм, неоромантизм та ін.). *Українська мова та література*. 2001. 11. С. 1–24.
75. Яремчук І. Знак Є. Маланюка. *Сучасність*. 2005. №6. С. 150–155.

Історія української літератури (2 га пол. ХХ ст.)

Базова

1. Вертипорох О. Історія української літератури останньої чверті ХХ – початку ХХІ ст.: навчально-методичний посібник. Черкаси : Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, 2016. 145 с.
2. Історія української літератури. Кінець ХІХ – поч. ХХІ ст. : підруч. : у 10 т. Т.4 : У сподіваннях і трагічних зламах. Київ : ВЦ «Академія», 2015. 576 с.
3. Насмінчук Г. Сучасна українська література: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Рута, 2019. 159 с.
4. Неборак В. Введення у Бу-Ба-Бу: (Хронопис кінця тисячоліття). Вид. 3-тє, доповнене. Львів : ЛА «Піраміда», 2015. 308 с.
5. Саєнко В. Сучасна українська література : компедіум. Одеса : Астропринт, 2014. 348 с.
6. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Київ : Академія, 2011. 248 с.

7. Додаткова

8. Андрейчик М. Інтелектуал як герой прози 90-х років ХХ століття. / З англ. Переклад І. Андрущенко. Львів : ЛА «Піраміда», 2014. 188 с.
9. Анісімова Н. Український поетичний авангард кінця ХХ ст. *Дивослово*. 2003. 6. С. 2–10.
10. Антологія української поезії другої половини ХХ ст. / Упоряд. Ю. Ковалів. Київ : Гранослов, 2000. 576 с.
11. Баліна К. Постмодерністський дискурс Юрія Андруховича. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2007. № 11. С. 14–18.
12. Барабаш М. Жанрові особливості та образно-стильові домінанти готично-притчевої прози Валерія Шевчука [Електронний ресурс] URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/31848/01-Varabash.pdf?sequence=1>
13. Бетко І. Архетипальна постать блазня в українській постмодерній прозі (на прикладі творів Ю. Андруховича та ін.). *Слово і час*. 2009. № 3. С. 54–64.
14. Бернадська Н. Українська література ХХ ст.: Довідник. Київ : Знання-Прес, 2007. 272 с.
15. Бойко Л. Життя і творчість Івана Багряного. *Дивослово*. 2007. № 6. С. 21–22.
16. Бондарева О. Матеріали до вивчення української поезії 1990-х рр.: поетичне угруповання «Західний вітер». *Українська мова та література*. 2010. № 22. С. 21–23.
17. Бондарева О. Міф і драма у новітньому літературному контексті: поновлення структурного зв'язку через жанрове моделювання. Київ : Четверта хвиля, 2006. 510 с.
18. Борисенко Н. Роман «Три листки за вікном» Валерія Шевчука як об'єкт літературознавчого осмислення. *Рідний край*. 2012. № 2 (27). С. 135–141.
19. Бурчєна В. Романістика Романа Іваничука: інтерпретація минулого. *Український модернізм зі столітньої відстані*. Актуальні проблеми сучасної філології. 2001. Рівне. С. 171–174.
20. Вдовиченко Л. «Тигролови»: Проблематика твору і характеристика образів. *Українська мова і література*. 2002. Ч.14. С. 17–18.

21. Вельш В. Наш постмодерний модерн [пер. з нім. А. Л. Богочова, М. Д. Култаєвої, Л. А. Ситніченко]. Київ : Альтерпрес, 2004. 328 с.
22. Вірченко Т. Українська драматургія у 1990-2010 років у літературному процесі. / Художній конфлікт в українській драматургії 1990-2010-х років: дискурс, еволюція, типологія. Кривий Ріг : Видавничий дім, 2012. 336 с.
23. Голобородько Я. Саундтреки свідомості. Стиль Сергія Жадана. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2007. № 3. С. 83–95.
24. Грабовський В. Тасмна місія таланту: поетичний профіль Павла Мовчана. *Літературна Україна*. 2004. 15 лип. С. 4.
25. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодерн. Київ : Критика, 2005. 264 с.
26. Гундорова Т. Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми: статті та есеї. Київ : Грані-Т, 2013. 548 с.
27. Двulichанська О. Творчість Юрія Андруховича як дзеркало суспільних перетворень 80–90-х років ХХ століття. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2009. № 3 (166), Ч. I. С. 171–176.
28. Демська-Будзуляк Л. Справжнє обличчя літературного покоління дев'яностих – спроба ідентифікації. *Кур'єр Кривбасу*. 2002. № 149. С. 157–162.
29. Дончик В. З потоку літ і літпотоку. Київ : ВД «Стилос», 2003. 555 с.
30. Жінка як текст: Емма Андіївська, Соломія Павличко, Оксана Забужко: Фрагменти творчості і контексти. Київ : Факт, 2002. 208 с.
31. Жулинський М. Подих третього тисячоліття. *Луцьк* : Терен, 2000. 47 с.
32. Загороднюк В. Психологізм творчості Михайла Стельмаха. Київ : Акцент, 2002. 349 с.
33. Зборовська Н. Код української літератури: Проект новітньої української літератури. Київ : Академвидав, 2006. 498 с.

34. Зборовська Н. Сучасна масова література в Україні як загальнокультурна проблема. *Слово і Час*. 2007. № 6. С. 3–8.
35. Ковалевський О. В. Ліна Костенко: Філософія бунту й «філософія серця». Харків : Прапор, 2001. 175 с.
36. Колошук Н. Модернізм, експресіонізм, постмодернізм... (До питання про літературні напрями і типи творчості у ХХ ст., матеріали до уроків). *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2002. № 4. С. 36–45.
37. Констанкевич І. Історія української літератури ХХ ст. (20–30-ті роки): хрестоматія. Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2009. 216 с.
38. Корнієнко Н. Український театр у переддень третього тисячоліття... Київ : Факт, 2000. 160 с.
39. Корогодський Р. Довженко в полоні: Розвідки та есеї про Майстра / Упоряд. В. Шевчук. Київ : Гелікон, 2000. 347 с.
40. Корогодський Р. У пошуках внутрішньої людини. Київ : Гелікон, 2002. 197 с.
41. Косарева Г. Інтерпретація міфологем у романі Валерія Шевчука «Три листки за вікном» [Електронний ресурс]. URL:
<http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/31837/13-Kosareva.pdf?sequence=1>.
42. Лубківський Р. Сповідь. Молитва. Присяга: Літературний портрет Дмитра Павличка. Київ : Веселка, 2004. 32 с.
43. Лучук І. Мистецтво поетичне в дискурсі української лірики та письменницької критики : монографія. Львів; Київ : ТзОВ «ЗУКЦ», 2012. 444 с.
44. Неборак В. Введення у Бу-Ба-Бу. Хронопис кінця тисячоліття (есеїстика). Львів : Класика, 2001. 256 с.
45. Панченко В. «Народу гілочка тернова...» Диптих про поезію Ліни Костенко. Київ : Веселка, 2005. 64 с.
46. Панченко В. Урок літератури. Кіровоград : ДЛАУ, 2000. 200 с.
47. Панченко В. Морський рейс Юрія Третього. Кіровоград : ПВЦ «Мавік», 2002. 148 с.
48. Підпригора С. «Вогненні стовпи» Романа Іваничука: правда, схована за «художнім камуфляжем» : монографія. Миколаїв

- : Іліон, 2012. 211 с.
49. Підпригора С. Сучасний літературний процес : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. Миколаїв : Іліон, 2013. 128 с.
 50. Поезія Ліни Костенко в часах перехідних і вічних: Матеріали круглого столу / Ред.-упоряд. Т. В. Шаповаленко. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська Академія», 2005. 108 с.
 51. Поліщук О. Еволюція альтернативної історії в художній літературі. / Літературний процес: методологія, імена, тенденції : зб. наук. пр. Київ : Київ. Ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. № 9. С. 42–47.
 52. Поліщук Я. Ревізії пам'яті: літературна критика. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2011. 216 с.
 53. Соловей О. Василь Стус і адекватність літератури. *Стусознавчі зошити*: Науковий альманах. Зошит перший / за ред. Олега Солов'я й Ольги Пуніної. Вінниця : Простір Літератури, 2016. С. 32–41.
 54. Сильові тенденції української літератури ХХ століття / Упоряд. Н. Шумило. Київ : Ін-т літ-ри ім. Т. Г. Шевченка, 2004. 616 с.
 55. Стус Д. Василь Стус: життя як творчість. Київ : Факт, 2005. 364 с.
 56. Сютя Г. Лінгвосвіт поезії авторів Нью-Йоркської групи : монографія. Київ : Інститут української мови НАН України : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. 164 с.
 57. Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво: профілі на тлі... Київ : Либідь, 2010. 580 с.
 58. Тарнашинська Л. Художня галактика Валерія Шевчука: Постаць сучасного українського письменника на тлі західноєвропейської літератури. Київ : Вид-во Олени Теліги, 2001. 223 с.
 59. Ткаченко Т. Особливості жіночої прози в українській літературі другої половини ХХ – початку ХХІ століття : посібник. Київ : КМУ, 2010. 307 с.
 60. Тузов В. Авангардистські тенденції в українській літературі поч. ХХ ст.: сучасний погляд. *Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2010. № 1. С. 73–77.
 61. Фасоля А. Поетичне шоу Віктора Неборака, або знову про Бу-Ба- Бу і бубабістів. *Українська мова й література*
-

- в сучасній школі. 2012. № 1. С. 65–71.
62. Фасоля А. Давайте знайомитись: Нью-Йоркська поетична група. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2003. № 7. С. 41–45.
63. Фесенко Н. Українська інтелігенція в русі опору 1960–1980-х рр. *Історія України*. 2007. № 47. С. 9–7.
64. Філоненко С. «Інша мова жінки»: художні особливості української жіночої прози 90-х рр. ХХ ст. *Слово і час*. 2008. № 2. С. 49–56.
65. Філоненко С. Масова література в Україні: дискурс/гендер/жанр. Донецьк : Ландон – ХХІ, 2011. 432 с.
66. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період: Навчальний посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2008. 248 с.
67. Черкашина Т. Особливості авторської репрезентації в українській мемуарно-автобіографічній прозі ХХ століття. *Життя зі словом*. Ювілейний збірник на пошану доктора філологічних наук, професора Миколи Ткачука / за ред. проф. М. Зимомрі. Київ-Дрогобич : Посвіт, 2014. С. 505–509.
68. Читайло О. Марія Людкевич: «Юних письменників зацікавило фентезі» [Електронний ресурс]. *Високий замок* 2008. № 184. URL: <http://www.wz.lviv.ua/pages.php?ac=arch&atid=68363>
69. Шитова Л. «Я воскрес, щоб з вами жити...» Філософія життя у творчості Василя Симоненка. Київ : Вид-во Чабаненко Ю. А., 2006. 111 с.
70. Якубовська М. У дзеркалі слова : есеї про сучасну українську літературу. Львів : Каменяр, 2005. 751 с.
71. Яровий О. Сміслові контури поезії Ірини Жиленко. *Слово і час*. 2000. № 10. С. 45–47.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: іспит.

5. Засоби діагностики успішності навчання: опитування, співбесіда, коментування студентами окремих положень відповідей своїх товаришів, доповнення, усні та письмові відповіді на проблемні питання, виконання індивідуальних завдань, виконання самостійних та контрольних робіт.

ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

РОЗРОБНИК *Андрій*

: *Гурдуз*

к. філол.

наук, доцент

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: вершинні явища світового літературного процесу, загальні закономірності його перебігу від найдавніших часів до сьогодення.

Міждисциплінарні зв'язки: передбачено звернення до творчості художників, скульпторів, композиторів, архітекторів, також у процесі роботи будуть враховуватися й особливості вивчення української літератури, визначатися національна своєрідність і загальнолюдська значущість творів зарубіжної літератури.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: залучення студентів до всесвітнього літературного процесу, збагачення їхнього духовного світу новими знаннями, виховання почуття власної гідності, потреби в читанні, інтерес до художнього слова, формування естетичних смаків, високої загальної та читацької культури.

Завдання курсу:

1. Ознайомити студентів з найвагомішими творчими здобутками всесвітнього літературного процесу; закріпити знання літературознавчих понять, розкрити характерні особливості індивідуального стилю митців.

2. Удосконалювати вміння студентів аналізувати й зіставляти художні твори та явища всього жанро-видового спектру.

3. Підвищувати рівень знань студентів із світової культури і літератури певного періоду.

4. Забезпечити максимально повне володіння студентами фактичним матеріалом з курсу, а також їх термінологічну грамотність.

5. Спрямовувати увагу на ознайомлення з кращими зразками перекладів творів світового письменства українською мовою та з творчістю майстрів художнього перекладу.

6. Формувати вміння та навички практики наукової роботи студентів під час виконання ними рефератів і доповідей з питань, відведених на самостійне опрацювання, тощо; розвивати художній смак і творчу уяву студентів.

Передумови для вивчення дисципліни: курс тісно пов'язаний із літературознавчими дисциплінами, що студенти засвоюють протягом навчання у ЗВО.

Результати навчання: уміння оперувати сучасним категоріально-термінологічним апаратом; вміння використовувати професійно профільовані знання для аналізу й інтерпретації художнього, наукового тексту; здатність до пошуку, оцінювання та синтезу наукової інформації, отриманої з різних джерел: спеціалізованої літератури, ЗМІ, перспективного педагогічного досвіду тощо.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні: здатність до навчання; здатність працювати самостійно, готовність удосконалювати й розвивати свій інтелектуальний та загальнокультурний рівень; здатність до аналізу і синтезу; цінування та повага різноманітності та мультикультурності; здатність застосовувати знання на практиці.

II. Фахові: знання складових світового літературного процесу загалом і конкретно матеріал історії світової літератури протягом розвитку людства, визначальних явищ і жанрів відповідних мистецьких епох; знання характерних особливостей індивідуальних стилів провідних зарубіжних письменників від античності – початку XXI ст.; тенденцій пошуків засобів художньої виразності, естетичних орієнтирів; знання методологічних і теоретичних основ методики навчання світової літератури; знання термінологічного апарату навчальної дисципліни; здатність володіти навичками аналізу літературних творів у єдності змісту та форми; уміння визначати риси поетики творів різних літературно-мистецьких періодів; теоретичні аспекти функціонування відповідної термінології, наводити приклади втілення у творах рис літературних напрямів, що вивчаються; уміти висловлювати особисте ставлення до проблем, що порушуються в художніх творах, аргументувати свою точку зору прикладами і цитатами з текстів; пояснювати соціоісторичні, культурно-філософські

та естетичні чинники розвитку художньої літератури; уміння розкривати характерні особливості індивідуального стилю митця; спроможність порівнювати літературно-мистецькі напрями, течії, характеризувати їх специфіку; уміння встановлювати співвідношення загальних явищ літературного процесу зі специфікою окремих видів та жанрів; здатність критично оцінювати набутий досвід із позицій сучасних досягнень методичної науки; уміння проводити міжлітературні та міжмистецькі паралелі; уміння виявляти риси взаємовпливу у світовому літературно-мистецькому процесі; здатність використовувати навички літературознавчого аналізу різних типів; спроможність здійснювати аналіз та інтерпретацію художніх творів з використанням опанованого теоретичного матеріалу; уміння виконувати самостійні творчі роботи, застосовувати набуті знання; здатність аналізувати художнє явище як складову світового літературно-мистецького процесу; здатність удосконалювати уявлення про оригінальну художню творчість та протилежні їй вияви; уміння виявляти характерні ознаки запозичення, наслідування і моделі власного шляху письменників.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Література Давньої Греції. Долітературний період давньогрецької літератури. Гомерівський період. Джерела вивчення міфу. Значення терміна «міф». Періодизація давньогрецької міфології. Характерні особливості міфів: фетишизм, анімізм, метаморфізм. Старше покоління богів. Міфи про походження світу. Олімпійські боги. Культ героїв. Три етапи героїзму (етап Геракла, етап Одиссея, етап Персея). Міф як світоглядно-естетичний феномен. Поєми «Іліада» та «Одіссея» Гомера. Троя міфологічна і реальна. Ідейний зміст поеми «Іліада». Система образів поеми «Іліада». Сюжет «Одіссеї». Стиль гомерівських поем. Народність Гомера. Трагедія «Прометей закутий» Есхіла як зразок античної драматургії. Театр і трагедія у часи Есхіла. Віхи життя і творчості Есхіла. Ідейно-художній аналіз трагедії. Новаторство Есхіла. Образ Прометея у творчості Й. В. Гете, Дж. Г. Байрона, П. Б. Шеллі та в українській поезії (А. Малишко, М. Рильський, П. Тичина). Софокл – автор трагедії «Едіп-цар». Віхи життя і творчості Софокла. Трагічна

концепція людини в трагедіях «Антигона» та «Едип-цар». Проблематика трагедії «Едип-цар». Гуманістичне переосмислення міфу про Едіпа в трагедії Софокла. Роль композиційних засобів у розкритті образів та основної ідеї твору. Місце трагедії Софокла у світовім мистецтві.

Тема 2. Давньогрецький театр і драматургія. Давня аттична комедія.

Актуальність проблематики комедій Аристофана. Творчий шлях Аристофана. Антивоєнна проблематика п'єс Аристофана. Викриття пороків тогочасного істеблшменту в комедіях «Оси», «Вершники», «Птахи». Історичне значення творчості Аристофана.

Тема 3. Література доби еллінізму та епохи римського панування. «Порівняльні життєписи» Плутарха та їх історико-літературне значення. Життєпис самого Плутарха. Біографія як жанр грецької літератури. Загальний огляд складу, стилю «Порівняльних життєписів». Образи видатних греків у творі (Александр Македонський, Спартак, Гай Юлій Цезар). Популярність і актуальність ідей Плутарха в пізніші часи: Реформації, XVII, XVIII та XIX століттях.

Тема 4. Римська література епохи Республіки. Історико-культурне значення римської літератури. Рання римська література. Творчість Плавта. Лірика Катулла. Віхи життя і творчості Плавта. Проблематика творів письменника. Пародіювання – улюблений прийом комедіографа. Засоби комічного і сатиричного зображення дійових осіб у комедіях «Скарб», «Хвалькуватий воїн» та «Псевдол».

Тема 5. Римська література доби Імперії. Література часів Августа. Вергілій. Творчість Горація й Овідія. Антична байка. Публій Вергілій Марон та його «Енеїда». Біографія письменника. «Буколіки», «Георгіки». Історія створення, жанр, сюжет, композиція, елліністичний стиль та герої твору. Політичний зміст «Енеїди». Риси протохристиянства в поемі. Світоглядні розбіжності поем «Ліада», «Одіссея» Гомера та «Енеїда» Вергілія (філософія людини, державні цінності, боги і доля, питання провини та відповідальності).

Тема 6. Творчість Горація. Історичні та естетичні передумови формування класицистичного світогляду за часів Принципату. Характеристика філософських та естетичних

поглядів Горация. Особливості розробки окремих тем: пошуки внутрішньої свободи; людина і влада; співвідношення індивідуалізму і універсалізму; епікурейство; еротика; природа; міфологія. Погляди Горация на природу мистецтва. Світове значення творчості Горация.

Тема 7. Творчість Овідія. Життєвий та творчий шлях поета. Поема «Метаморфози». Життєва основа, проблематика. Сюжет та композиція «Метаморфоз». Система образів і прийоми їх творення. Порівняльна характеристика філософських та естетичних поглядів Горация та Овідія. Світове значення творчості Овідія.

Тема 8. Біблія та світова література. Біблія: склад, автори, час написання. Протохристиянство і давньоримська література («Енеїда» Вергілія, «До Мельпомени» Горация, традиції сатури, «Золотий осел» Апулея). Теми та образи Старого Заповіту в літературі середньовіччя. Образи Старого і Нового Заповітів в літературі епохи Бароко. Проблема віри та відданості: від Євангелія до творчості поетів-романтиків. Українські видання Святого письма.

Тема 9. Антична байка (творчість Федра і Езопа в порівняльному аспекті). Байки Езопа: джерела, композиційні особливості, «езопівська мова». Ідейно-художній аналіз байок Езопа: «Вовк та Ягня», «Крук і Лисиця», «Хліборобові діти», «Хлібороб і Змія», «Мурашка і Цикада». «Езопівські» та оригінальні байки Федра. Джерела байок Федра «Сократ і Раб», «Помпей і Воїн», «Про Тіберія Цезаря і його Прислужника», «Симонід, врятований богами». Образ Езопа в байках Федра. Традиції «езопівської байки» у світовій та українській літературі.

Тема 10. Загальна характеристика літератури Середніх віків (філософська база, основні світоглядні чинники, естетика, поетика). Героїчний епос. Куртуазна лірика. Лицарський роман. Миська середньовічна література. Поезія вагантів та голіардів. Специфіка середньовіччя. Світогляд середньовічної людини. Ставлення середньовіччя до жінки. Література періоду зрілого феодалізму. Творчість трубадурів, труверів, мінезингерів. Лицарська поезія. Поезія вагантів. Попередники Данте. Гвідо Гвініцеллі та Гвідо Кавальканті.

Тема 11. Данте Аліг'єрі. Раннє Відродження в італійській літературі. Творчість Ф. Петрарки.

Дж. Боккаччо «Декамерон». Данте Аліґ'єрі. Ідейний зміст «Божественної комедії». Космографія та стиль «Божественної комедії». Данте – співець одухотвореного кохання («Божественна комедія»). Гуманізм епохи Відродження та орієнтація на античність. Характерні риси епохи Відродження. Раннє Відродження в італійській літературі. Петрарка – найславетніший лірик епохи Відродження. Життя і творчість Петрарки. Канцоньєри Петрарки. Дж. Боккаччо «Декамерон». Література Відродження у Нідерландах. Ренесанс у Франції (Ф. Рабле).

Тема 12. Іспанська література епохи Сервантеса. Вільям Шекспір. Іспанська література епохи М. де Сервантеса. Вільям Шекспір. Сонети та поеми Шекспіра. Трагедії «Ромео і Джульєтта», «Гамлет», «Макбет», «Клеопатра». Боротьба старого світовідчуття з новим у драмі «Ромео і Джульєтта». «Гамлет» Шекспіра та проблематика трагедії.

Тема 13. Літературні системи в Західній Європі XVII ст. (ренесансний реалізм, бароко, класицизм). Література Іспанії. Драматургія: від Лопе де Веги до П. Кальдерона. Характеристика основних літературно-мистецьких напрямів XVII ст. Література Іспанії. Драматургія: від Лопе де Веги до П. Кальдерона («золотий вік» іспанської драматургії; жанрово-тематичний спектр творів Лопе де Веги («Фуєте Овехуна», «Зірка Севільї», «Собака на сні») та П. Кальдерона де ла Барки («Життя – це сон»)). Поезія іспанського бароко: художній світ Л. де Гонґори-і-Арготе та Ф. де Кеведо-і-Вільєгаса (гонґоризм; «темний стиль»; концептизм). Художня своєрідність крутієського роману (поняття пікало; лінійна структура та біографічний принцип роману; Кеведо; Гевара).

Тема 14. Під стягом класицизму: французька література XVII ст. Драматургія (П. Корнель, Ж. Расин). Мольєр і Лафонтен: король комедії та король байки у Франції. Представники класицизму в німецькій та англійській літературах. Французька література XVII ст. «Поетичне мистецтво» Н.Буало, «ієрархія жанрів». Драматургія (П. Корнель – «Сід», Ж. Расин – «Андромаха»; Мольєр). «Стоактна комедія, втілена на світовій сцені», та її автор [Лафонтен] (світогляд автора; новий етап у розвитку байки). Розвиток німецької літератури в XVII ст. Поезія Опіца, Флемінґа. Грифіус. Проза Гриммельсгаузена:

«Симпліссимус». Геній Дж. Мільтона в англійській та світовій літературі.

Тема 15. XVIII століття – доба Просвітництва. Стан і тенденції західноєвропейського літературного процесу періоду (Англія). Просвітництво в Англії. Стан і тенденції західноєвропейського літературного процесу. Творчість Д. Дефо в англійській літературі (просвітницький класицизм, просвітницький реалізм, сентименталізм; робінзонада). Перший просвітительський роман Д. Дефо «Робінзон Крузо». Робінзонада у світовій літературі. Українські варіації. Трактати і памфлети Дж. Свіфта. Філософсько-сатиричний роман Дж. Свіфта «Мандри Гуллівера». Рококо та преромантизм (загальна характеристика; готичний роман, оссіанізм). Зріле Просвітництво та сентименталізм в Англії (Г. Філдінг і Л. Стерн, С. Річардсон, Т. Смоллет; «епос приватного життя», «роман великої дороги»; «подорож серця»). Аналіз роману Г. Філдінга «Історія Тома Джонса, знайди» (питання виховання й розвитку особистості в контексті доби): типологічні паралелі. Поезія англійського сентименталізму. Р. Бернс (Дж. Томсон, Т. Грей, О. Голдсміт; народність поезії Р. Бернса, світоглядна система митця). Драма Р. Б. Шерідана (сатирична комедія характерів, її художні принципи).

Тема 16. XVIII століття – доба Просвітництва у Франції. Французьке Просвітництво. Французька література у XVIII ст. Філософсько-художня творчість Вольтера і Д. Дідро. Ж.-Ж. Руссо та його теорія «природної людини». Драматична трилогія П. О. К. де Бомарше (періоди французького Просвітництва; вольтер'янство; ірої-комічна сатирична антиклерикальна поема; філософська повість; руссоїзм; «природна людина»). Творчість Вольтера і Д. Дідро в контексті французького Просвітництва. «Енциклопедія наук, мистецтв і ремесел» як пам'ятка доби. Філософські трактати Ж.-Ж. Руссо. «Еміль, або про виховання». Французький роман I пол. XVIII ст. (роман характерів – А. Р. Лесаж, реально-психологічний – П. де Мариво, А. Ф. Прево, філософський роман-трактат). Драматична трилогія П. О. К. де Бомарше «Севільський цирульник» – «Весілля Фігаро» – «Злочинна мати» (аналіз динаміки образів провідних дійових осіб трилогії).

Тема 17. Літературне життя Німеччини XVIII ст. та його найяскравіші представники. Домінантність драматургії: Г.Е. Лессинг і Ф. Шиллер. Гете як титан. Літературне життя Німеччини XVIII ст. та його найяскравіші представники. Домінування драматургії. Ф. Шиллер (література «бурі і натиску»; «веймарський класицизм», «Вільгельм Телль», «Розбійники», «Підступність і кохання»). Трактат Г. Е. Лессинга «Лаокоон» і його трагедія «Емілія Галотті». Гете (універсальний геній, його еволюція; «Страждання молодого Вертера»; «Фауст» і фаустіана). Порівняльний аналіз лірики Ф. Шиллера і Й.В. Гете; балади Ф. Шиллера «Рукавичка», «Полікратів перстень», «Кубок», «Івікові лелеки». Ф. Шиллер та Й.В. Гете в Україні (переклади, дослідження). Час сентименталізму в європейській літературі, його «автори» та герої. Серед титанів. Й.В. Гете. Фауст. Світова фаустіана.

Тема 18. Романтизм у європейських літературах I пол. XIX ст. Естетика німецького романтизму. Романтизм у літературі I пол. XIX ст. Вступ (передумови виникнення і проблема періодизації романтизму; генетичний зв'язок із сентименталізмом і преромантизмом; філософські й естетичні засади, типологія романтизму; поняття «хвороби віку», «космічного песимізму», романтичного двосвіту). Динаміка розвитку та специфічні риси німецького романтизму (єнська школа; Новаліс; Ф. Гельдерлін; гейдельберзький гурток; Г. фон Клейст; гротескно-фантастичний романтизм Е.Т.А. Гофмана; «нова казка»). Романтизм як творчий метод і літературний напрям. Єнська школа: специфіка творчості провідних представників. Творчість Новаліса. Художні завоювання Ф.Гельдерліна Творчість і трагедія Г. фон Клейста («Міхаель Кольхаас», «Розбитий глечик»). Роман Е.Т.А. Гофмана «Життєві погляди kota Мурра». Творчість Г. Гайне: «стовпи слави». «Романтична» Франція I пол. XIX ст. (становлення й «молодість» літератури романтизму) (Ж. де Сталь; Ф.Р. де Шатобріан; А. де Ламартін; А. де Віньї). Творчість Ж. де Сталь Художній світ Ф.Р. де Шатобріана. Повість «Рене». Художня спадщина А. де Ламартіна та А. де Віньї

Тема 19. Французька романтична література. Романістика Жорж Санд Романтична драма В. Гюго «Ернані».

Вічне мистецтво «старого Орфея» [В.Гюго] («Ернані», «Собор Паризької Богоматері», «Знедолені», «93-й рік»). Проза Жорж Санд («Консуело» і «Графіня Рудольштадт»). Особливості італійського романтизму (У. Фосколо, Д. Леопарді).

Тема 20. Розвиток англійської романтичної літератури. Англійський романтизм. Поети «озерної школи». Творчість Дж. Г. Байрона (В. Вордсворт, С.Т. Колрідж і Р. Сауті (лейкисти); байронізм; поезія та «східні поеми» Дж.Г. Байрона тощо). Творчість В. Блейка Художня своєрідність «східних» поем Дж. Г. Байрона. Роман «Дон-Жуан» (специфіка інтерпретації традиційного образу, проблематика й художня природа). Поема Дж.Г. Байрона «Паломництво Чайльд-Гарольда». Шляхом англійських романтиків. П.Б. Шеллі. Всесвіт «шотландського чарівника» [Вальтера Скотта] («Звільнений Прометей»; історичний роман; вальтерскоттівська романтична течія: особливості і школа; «Айвенго», «Роб Рой»). Творчість П.Б. Шеллі. Історичний роман Вальтера Скотта «Айвенго». Романи Вальтера Скотта «Пертська красуня, або Валентинів день» та «Роб Рой» (особливості аналізу на макро- і мікрорівнях – стиль, нарація, образи, проблематика тощо).

Тема 21. Романтизм у польській літературі. Своєрідність польського романтизму. Ю. Словацький («Мазепа»). Творчість А. Міцкевича (поезії (зокрема, «Кримські сонети») та поеми; «Конрад Валленрод», «Пан Тадеуш», валленродизм). Поема А. Міцкевича «Дзяди». У галереї «вічних образів». Конрад Валленрод А. Міцкевича. Поезія Ю. Словацького. Поема А. Міцкевича «Пан Тадеуш» (історія створення, особливості художньої природи; «енциклопедичність» національного змісту поеми. Українська рецепція літератури польського романтизму

Тема 22. Американська література доби романтизму. Американська література доби романтизму (В. Ірвінг, Дж.Ф. Купер, Е.А. По, Г. Лонгфелло, В. Вітмен). Е.А. По як теоретик літератури. Пенталогія Дж.Ф. Купера про Шкіряну Панчоку: «Останній з могікан» (структура, загальна характеристика образної системи роману, художні принципи автора). Жанр новели в літературі романтизму (Е.Т.А. Гофман, В. Ірвінг, Е.А. По. Художня спадщина Н. Готорна. Міфосвіт

роману Г. Мелвілла «Мобі Дік». «Пісня про Гайавату» Г. Лонгфелло (джерела написання. Проблемно-тематичний комплекс твору; поняття міфологічно-легендарного національного епосу). Пантеїстичний світ В. Вітмена (аналіз збірки «Листя трави»).

Тема 23. Розвиток реалізму в світовій літературі II половини XIX ст. Розвиток реалізму в англomовній літературі XIX ст. Вступ (передумови виникнення і проблема періодизації; генетичний зв'язок; філософські й естетичні засади, типологія). Динаміка розвитку та специфічні риси в національних літературах. Характеристика основних літературно-мистецьких напрямів XIX ст. (романтизм, реалізм). Естетика реалізму. Реалізм і романтизм. Реалізм у живопису, графіці, музиці. Критичний характер реалістичного мистецтва. Новий підхід до зображення середовища і соціального характеру, розвиток типізації і індивідуалізації. Естетика англійського критичного реалізму, його національні особливості. Вплив чартизму на літературу. Блискуча плеяда англійських романістів – Ч. Диккенс, У. Теккерей, Ш. Бронте, Е. Гаскел. Творчість Ч. Диккенса. «Нариси Боза». Урбанізм. Гумор, сатира, іронія, гіпербола в романі «Посмертні записки Піквікського клубу». Твори 1830–1840 рр. проблеми виховання та освіти в романі «Олівер Твіст», «Ніколас Нікльбі», «Крамниця старожитностей». Соціальні і моральні проблеми в романі «Домбі і син». Моральний конфлікт у романі. Романи 1850–1860 рр. («Холодний дім», «Важкі часи»). Зміна реалістичної типізації. В. Теккерей – великий сатирик Англії. «Книга снобів» та її ідейний та художній зв'язок з романом «Ярмарок марнославства»; ідейно-художня своєрідність. Твори В. Теккерей 1850–1860 рр. («Історія Пенденіса», «Історія Генрі Едмонда», «Дені Дюваль»).

Тема 24. Розвиток французької реалістичної літератури. Реалізм у Франції та особливості його розвитку. Письменники-романтики. Драматургія 30-40-х років. Сатиричний напрям пісень П. Ж. Беранже. Засоби розкриття сатиричного персонажу. Фредерік Стендаль. Естетичні принципи, зв'язок і полеміка з романтизмом. Серія книжок з мистецтва, дорожні нариси, твори філософсько-психологічного та публіцистичного характеру («Історія живопису в Італії», «Про любов», «Расін і Шекспір»,

«Прогулянки по Риму»). Стендаль і романтизм. Реалістична розробка характерів і конфлікту в «Італійських хроніках» («Ваніна Ваніні», «Вітторія Аккорамбоні», «Абатиса із Кастро»). Соціально-психологічний роман «Червоне і чорне». Доля Жюльєна. Значення соціального середовища для формування характеру. Тема кохання. Особливості психологізму. Особливості реалізму Стендаля. Стендаль і світова література. Переклади українською мовою М. Рильського, В. Вражливого, Є. Старинкевича.

Тема 25. Творчість О. де Бальзака та П. Меріме. Ранні романи: від передромантизму до реалізму. Роман «Шуани» – історичний пролог до циклу сучасних романів. Задум циклу «Людська комедія». Основні принципи творчості. Художня структура «Людської комедії». Зовнішній та внутрішній зв'язок. Художній світ. Художній простір. «Етюди про нрави». Композиційна структура роману «Батько Горію». Тема загибелі безкорисливого почуття. Реалістична майстерність Бальзака. Соціальне тло новели «Гобсек» і засоби його художнього втілення. Образ Гобсека – філософське узагальнення доби. Драматургія Бальзака. Теми, ідеї, проблематика, конфлікт («Вотрен», «Мачуха», «Ділок»). Своєрідність літературного стилю Бальзака. Творчість Проспера Меріме. Романтична тема в збірці «Гузла». Меріме і Пушкін. Драматургія. Історичні сюжети (драма «Жакерія», роман «Хроніка часів Карла IX»). Меріме і Україна. Нарис «Українські козаки та їхні останні гетьмани», есе «Богдан Хмельницький». Образ сильної особистості в новелістиці П. Меріме («Таманго», «Кармен», «Матео Фальконе»).

Тема 26. Тенденції розвитку літератури середини та другої половини XIX ст. Реалістичні тенденції в російській літературі XIX ст. Виникнення основних напрямів і течій, культурних тенденцій на межі XIX–XX століть. Виникнення ранніх форм натуралізму, символізму, імпресіонізму. Протиставлення романтизму і реалізму. Нова генерація письменників (Флобер, Бодлер, Гонкури, Еліот, Уйтмен та ін.) Теорія «мистецтво задля мистецтва». Т. Готьє. Роман «Мадемуазель де Мопен». Група «Парнас». Романтизм і реалізм в літературі США середини та другої половини XIX ст. (Г. Бічер-Стоу, Н. Готорн, Г. Мелвіл; романтична символіка, реалістичний конфлікт). Естетика

Бодлера та її зв'язок з «Парнасом». Збірка «Квіти зла» і своєрідність реалізму Бодлера. Г. Флобер. Філософські та естетичні погляди. Типизація та психологізм. Письменницька техніка. Розвиток бальзаківських традицій в романі Флобера «Виховання почуттів». Флобер і романтизм. Прихована полеміка з романтизмом в романі «Пані Боварі».

Тема 27. Модернізм у світовій літературі кінця XIX – початку XX ст. Розвиток французької літератури кін. XIX – поч. XX ст. Особливості розвитку літератури Західної Європи і США межі XIX–XX століть. Модернізм, передумови виникнення, філософська природа, течії, національна специфіка. Панестетизм, пантеїзм. Натуралізм, експериментальна проза (брати Гонкури. Е. Золя, Гі де Мопассан). Символізм. Синкретизм мистецтв. Французька поезія (П. Верлен, А. Рембо, С. Малларме). Імпресіонізм, експресіонізм. Сильова домінанта. Новелістика Гі де Мопассана.

Тема 28. Англійська література модернізму. Творчість і філософія О. Вайлда як визначного представника англійського естетизму. Новаторство модерністської п'єси. Б. Шоу, М. Метерлінк. Літературна діяльність Г. Гауптмана, Т. Манна і Г. Манна.

Тема 29. Модернізм у літературі США. Життєвий і творчий шлях О. Генрі. Роль його новел у формуванні реалістичної літератури США. Творчість М. Твена і її значення в історії американської і світової літератури. Своєрідність життєвого і творчого шляху Джека Лондона. Неоромантичні і реалістичні твори письменника та їхнє місце в історії зарубіжної літератури XX століття.

Тема 30. Розвиток російської літератури кін. XIX – поч. XX ст. Особливості російського модернізму. О. Блок – поет російського символізму. Творчий метод А. Чехова, І. Буніна. В. Маяковський і футуризм.

Тема 31. Модернізм у літературах країн Скандинавії. Скандинавський модернізм, його зв'язок зі слов'янськими авторами. Зріла творчість Г. Ібсена, «нова драма». Кнут Гамсун.

Тема 32. Французька література в період між двома світовими війнами. Філософський базис модернізму. Сильові розгалуження, течії та школи модернізму. Г.

Аполлінер – представник поезії модернізму. Своєрідність творчості М. Пруста. Естетичні домінанти мистецького доробку А. де Сент-Екзюпері.

Тема 33. Німецькомовна література в період між двома світовими війнами. Модерні тенденції в літературі Іспанії (на прикладі поезії Ф.Г. Лорки). Епічний театр Бертольда Брехта. Поетика новелістики С. Цвейга. Проблематика творчості Ф. Кафки. Риси модернізму в поезії Р.М. Рільке. Федеріко Гарсія Лорка. Формування поетичного світосприйняття.

Тема 34. Модернізм у романі Великобританії. Дж. Джойс – митець-новатор, творець модерніського роману. Антиутопія у світовому контексті (О. Хакслі як автор антиутопії «Чудовий новий світ»; Дж. Орвелл «1984» та «Ферма тварин»).

Тема 35. Модерні тенденції в літературі США. В. Фолкнер – літописець американського Півдня, філософсько-естетичний сенс творчості («Ведмідь», «Місто»). Ф.С. Фіцджеральд – літописець періоду джазу. Проблематика романістики (на матеріалі «Великого Гетсбі» та «Ніч лагідна»). Поетикальні домінанти творчості Е. Гемінгвея («Старий і море», «Свято, яке завжди з тобою»).

Тема 36. Літературний процес другої половини ХХ століття: світоглядні та художні орієнтири. Суспільно-політичні умови та ідейно-філософські чинники розгортання літературного процесу. Література Великобританії. Роман В. Голдінга «Володар мух» як роман-притча. Ігровий чинник у творчості Дж. Фаулза («Маг»).

Тема 37. Французька література після 1945 року. Основні тенденції розвитку зарубіжної літератури 50–90-х рр. ХХ ст. А. Камю: саморух від «естетики абсурду» до «естетики бунту». Особливості екзистенційного світогляду Ж.П. Сартра. Мистецький світ Франсуази Саган. Драматургія (50–90 рр. ХХ ст.). Театр абсурду Е. Йонеску («Голомоза співачка», «Носороги»). Специфіка драматичного мислення Ф. Дюрренматта. Система мотивів та їх функції у п'єсах М. Фріша. Автобіографічні аспекти творчості Ф. Бегбеде. Проблеми романістики М. Уельбека.

Тема 38. Метаморфози «американської мрії»: література США II пол. ХХ ст.: від мовчазних п'ятдесятих до «бурхливих шістдесятих»: нонконформізм, бітники, контр-

культура (Дж. Керуак, А. Гінзберг та ін.). Жанрово-тематична палітра прози Дж.Д. Селінджера. Т. Моррісон та американська літературна свідомість. Сучасні модифікації реалізму (інтелектуальний роман С. Беллоу; «моральна література» Дж. Гарднера; драматизм повсякденності Дж. Апдайка; жіноча перспектива Дж. К. Оутс).

Тема 39. Німецькомовні літератори другої половини ХХ століття. Художні виміри творчості Г. Белля. Зображення Голокосту єврейського народу у «Фузі смерті» П. Целана. Особливості критичної рецепції творчості Е. Єлінек. Постмодерністська ситуація зникнення книги та її автора в романі К. Рансмайра «Останній світ». Схрещення елементів класичної та масової літератури в романі П. Зюскінда «Парфумер...».

Тема 40. Особливості латиноамериканської та, італійської літератур. Органічне поєднання буденного й фантастичного як характерна риса «магічного реалізму» І. Гарсія Маркеса. Синкретизм стильових модифікацій прози П. Коельо. Філософсько-естетичні засади постмодернізму та їх вияв у художній літературі (на матеріалі творчості Х.Л. Борхеса). У. Еко – представник літератури постмодернізму. Особливості творчої реалізації І. Кальвіно.

Тема 41. Специфіка сприйняття східної культури. Японська література (50–90 рр. ХХ ст.). Я. Кавабата – виразник суті японського мислення. Абе Кобо: поєднання національного й універсального. Жанрово-стильові доміанти творчості Х. Мураками. Творчість К. Ое і традиції світової літератури.

Тема 42. Російська література (1918–1948 рр.). «Срібна доба» російської поезії. Поетика творчості Анни Ахматової. Ахматова й Україна. О. Блок – поет російського символізму. В. Маяковський – лідер російського футуризму. Еволюція поезії Б. Пастернака. Роман «Майстер і Маргарита» М. Булгакова як явище російської інтелектуально-філософської прози. Поетикальні доміанти оповідань О. Солженицина «Мотронин двір» та «Один день Івана Денисовича». Поєднання традицій російської, західноєвропейської та американської літератури у творчості В. Набокова (на матеріалі роману «Лоліта»). Інтелектуально-філософська лірика Й. Бродського.

Тема 43-44. Постмодернізм: універсальні й національні прояви початку ХХІ ст. Англомовна література Європи. Загальні особливості світового літературного дискурсу початку ХХІ ст. Філософський базис постмодернізму і постреалізму. Поетикальні доміанти постмодерних творів. Стильові розгалуження, національні прояви постмодернізму і постреалізму. Проблеми термінологічної кваліфікації. Англомовна література Європи ХХІ ст.: жанровий спектр, синтетичність художніх підходів. Формально-композиційне та мовне вирішення роману Е. Берджеса «Механічний апельсин». Репрезентативність романів Стела Павлоу («Ген», «Код Атлантиди»). Феномен поттеріани Дж. К. Ролінг. Проблема експансії літератур і культур Сходу, питання розмивання національних кордонів у сучасній літературі.

Тема 45-46. Слов'янський вимір постмодернізму: концепції й тенденції. Особливості поезики М. Павича («Дамаскин»). Мілан Кундера: поєднання естетичних пошуків та літературознавчих теоретизувань («Нестерпна легкість буття»). Концептуалізм художнього мислення тандему Генрі Лайона Олді («Той, хто живе в останній раз», «Прихисток героїв»). Психологічна фантастика й постапокаліптика Марини і Сергія Дяченків («АрмагедДім», «Долина совісті», «Брамник»). Художній всесвіт Ніка Перумова: авторське становлення від імпульсу толкінізму (твори наслідування Дж. Толкіна). Філософія в літературі Олексія Грякалова: синтез концептів у повісті «Смерть єдинорога». Міжмистецький і міжкультурний полілоги. Викриття відносності цінностей сучасної людини в прозі В. Пелевіна («Життя комах», «Ампір В», «Бетман Аполло», «Священна книга перевертня», «Покоління «Р»); гібридна жанрологія і «Шолом жаху» як її зразок. Поема В. Єрофєєва «Москва-Петушки» як зразок російської постмодерної літератури.

Тема 47-48. Літературна реакція на виклики глобалізаційної соціології. Продуктивність постмодерних художніх технік в американській літературі. Прогностика соціальної фантастики. Література США початку ХХІ ст. Дж. Барт як теоретик постмодернізму. Фрагментарність і дискритність малої прози Д. Бартельма. Інтертекстуальність у формі іронічної еkleктики Т. Пінчона. Антиутопічні цикли в контексті питання граничних меж рецепції. Сьюзен Коллінз

«Голодні ігри» на тлі відповідної художньої панорами. «Дивергент», «Інсургент» та «Еллігент» Вероніки Рот як типові художні моделі виховання й становлення суспільства майбутнього. Питання волі сучасної й майбутньої людини в трилогії Джеймса Дашнера «Лабіринт лабіринту» і кінодрамі Майкла Бея «Острів» на тлі відповідного тематичного художнього корпусу.

Художні рішення проблеми перенаселення Землі в «Тасмниці семи сестер» Макса Боткіна і Керрі Вільямсон: літературний і кіноракурси. Постколоніальні шифри в романі Хелен Векер «Голем і джин». Людина сучасного й майбутнього як завойовник у романній реальності Стивена Чарлза Гулда як літературної версії культового кіноциклу Джеймса Кемерона «Аватар».

Тема 49. Міфотворчість як наднаціональна категорія в літературі початку ХХІ ст. Питання сучасної (авторської) міфотворчості в літературі: підходи і методи. Нові художньо-естетичні вимоги до фантастики і фентезі. Фентезійні технології в реальному світі. Ескейпізм як глобальна проблема ХХІ ст.: шляхи вирішення. Проблеми постапокаліптики. Феномен коміксоїда в літературі та його світова експансія. Криза міфотворчості: її ознаки, тривання й перспективи вирішення. Суперечливість феномену циклу Джоан Ролінг про Гаррі Поттера та його національні рецепції. Гендерні девіації в оригінальних романах та їх національних аналогах. Проблема плагіату.

Тема 50. Художня полівалентність легендарно-міфологічної структури і процеси культурологічної трансформації. Дифузні сполучення біблійних образів і мотивів у світовій літературі початку ХХІ ст.: основні концепції й тенденції. Сучасні маркери античних структур. Аплікаційні новотвори авторських міфів ХІХ–ХХ ст. у літературі ХХІ ст. і проблеми традиції та новаторства. Явища розряду «мешап»: виникнення, причини популярності, динаміка сприймання аудиторією. Література в умовах мультимедіаекспансії: трансформації змісту і форми. Інтерактивний роман як результат еволюції інтерактивних токшоу. Художня інноватика романних форм.

3. Рекомендована література

Методичне забезпечення

1. Гурдуз А.І., Ружевич Т.М. Зарубіжна література XVII–XVIII ст.: навч.-метод. посіб. Миколаїв: Іліон, 2007. 88 с. (15 прим. у бібл.).
2. Гурдуз А.І. Античний міф очима Кортасара і Борхеса (на матеріалі творів «Царі» і «Дім Астеріона»). *Зарубіжна література в школах України*. Київ, 2007. № 8. С. 41-43.
3. Гурдуз А.І. Літературна мінотавріана XX - початку XXI ст. *Зарубіжна література в школах України*. Київ, 2009. № 1. С. 13-17; № 6. С. 51-56.
4. Гурдуз А., Косенчук О. Дон Кіхот і донкіхотство: сучасний український погляд і варіація. *Література. Фольклор. Проблеми поетики*: зб. наук. пр. Вип. 24. Ч. 1 / редкол. : А.В.Козлов (відп. ред.) та ін. Київ : Акцент, 2006. С. 379-387.
5. Гурдуз А.І., Здоренко К.І. Шляхи Франкенштейна: творчий діалог Брайана Олдісса – Мері Шеллі. *Новітня філологія*. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2007. № 7. С. 138-145.
6. Гурдуз А. Повість Олексія Грякалова «Смерть єдиного рога» в контексті інтерпретацій легендарно-міфологічного образу. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Сер.: Філологічні науки: (літературознавство)*: зб. наук. пр. / за ред. О.С.Філатової. Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. Вип. 1 (17). Травень. С. 86–91.
7. Гурдуз А.І. Трансформації франкенштейніани початку XXI століття: фентезійний акцент. *Літератури світу: поетика, ментальність і духовність*: зб. наук. праць; гол. ред. С. І. Ковпик. Кривий Ріг: Держ. вищий навч. заклад «Криворізький національний університет», 2016. Вип. 7.
8. Гурдуз А.І., Альбещенко І.С. Міфопоетична парадигма в трилогії Сьозен Коллінз «Голодні ігри». *Studia methodologica* / Тернопіл. нац. пед. ун-т імені В.Гнатюка. Тернопіль: РВВ ТНПУ імені В.Гнатюка, 2014. Вип. 37. С. 143-148.
9. Гурдуз А.І., Чорна О.Б. Принципи трансформації легендарно-міфологічних структур в англійській прозі початку XXI століття : (романи Стела Павлоу). *Новітня філологія*. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П.Могили, 2012. № 41. С. 123-130.

10. Гурдуз А.І., Кульменко Н.П. Трансформація дракуліани: тенденції і закономірності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. Одеса, 2015. Вип. 19. Т. 1. С. 176–178.
11. Гурдуз А.І. Літературно-мистецька вампіріада другої половини ХХ – першого десятиліття ХХІ століття: інтрига переосмислення. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О.Сухомлинського: зб. наук. праць. Серія «Філологічні науки»* / за ред. В.Д.Будака, М.І.Майстренко. Миколаїв: МНУ імені В.О.Сухомлинського, 2013. Вип. 4.12 (96). С. 63-71.
12. Гурдуз А.І. Мешап-проза: історія гри з історією. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О.Сухомлинського : зб. наук. праць. Серія «Філологічні науки»* / за ред. В.Д.Будака, М.І.Майстренко. Миколаїв : МНУ імені В.О.Сухомлинського, 2013. Вип. 4.11 (90). С. 44–48.
13. Гурдуз А. І., Малюта К.І. Типологія міфопоетики романів Томаса Гарді і Джойс Керол Оутс. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: наук. зб. Серія: Філологія* / гол. ред. серії І. В. Ступак. Одеса ; Херсон: Вид. дім «Гельветика», 2017. Вип. 28. С. 152–154.
14. Гурдуз А. Роман Хелен Уекер «Голем і джин» і криза міфотворчості перших десятиліть ХХІ століття. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Сер.: Філологічні науки: (літературознавство): зб. наук. пр.* / за ред. О. С. Філатової. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. Жовтень. Вип. 2 (20). С. 74–77.
15. Гурдуз А.І. Трилогія Ренсома Риггза про дивних дітей і криза міфотворчості початку ХХІ століття. *Літератури світу: поетика, ментальність і духовність: зб. наук. пр.;* гол. ред. С. І. Ковпик. Кривий Ріг: Держ. вищий навч. заклад „Криворізький держ. пед. ун-т”, 2017. Вип. 9. С. 52–61.
16. Гурдуз А.І. Трансформації франкенштейніани початку ХХІ століття: фентезійний акцент. *Літератури світу: поетика, ментальність і духовність: зб. наук. пр.;* гол. ред. С. І. Ковпик. Кривий Ріг : Держ. вищий навч. заклад «Криворізький національний університет», 2016. Вип. 7.

С. 42–51.

17. Гурдуз А. Принципи міфопоетики трилогії Ренсома Риггза про дивних дітей. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Сер.: Філологічні науки : (літературознавство): зб. наук. пр. / за ред. О. С. Філатової.* Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. Квітень. Вип. 1 (19). С. 80–84.
18. Гурдуз А. И. Авторская мифология в литературно-художественном процессе начала XXI века: Франкенштейн. *Спадщина Скарыны: да 500-годдзя беларускага кнігадрукавання: зб. навук. арт.: у 2 ч. / рэдкал.: А. М. Ермакова (гал. рэд.) [і інш]; М-ва адукацыі Рэспублікі Беларусь, Гомельскі дзярж. ун-т імя Ф. Скарыны.* Гомель: ГДУ імя Ф. Скарыны. Ч. 1. С. 75–79.

Базова

1. Андреев Л.Г., Козлова Н.П., Косиков Г.К. История французской литературы: Учеб. для филол. спец. вузов. Москва: Высш. шк., 1987. 543 с.
2. Аникин Г.В., Михальская Н.П. История английской литературы. Москва, 1985.
3. Аникст А.А. История учений о драме: история драмы на Западе в первой половине XIX века. Эпоха романтизма. Москва, 1980.
4. Анпеткова-Шарова Г.Г, Чекалова Е.И. Античная литература. Ленинград., 1989.
5. Антична література: Хрестоматія. Київ: ЦНЛ, 2006. 956 с.
6. Античная литература / под ред. Тахо-Годи А.А. Москва, 1986.
7. Берковский Н.Я. Романтизм в Германии. Санкт-Петербург: Азбука-классика, 2001. 512 с.
8. Гиленсон Б.А. Античная литература. Древний Рим. Москва, 2001.
9. Гиленсон Б.А. История зарубежной литературы второй половины XX – начала XXI века: учеб. Москва, 2014. 312 с.
10. Гиривенко А.Н. Немецкая литература от древности до наших дней. Москва:Флинта: Наука, 2003.
11. Грейвс Р. Мифы древней Греции; пер. с англ. К.П. Лукьяненко; под ред. и с послесл. А.А. Тахо-Годи. Москва: Прогресс, 1992. 624 с.

12. Давиденко Г., Стрельчук Г., Гричаник Н. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 504 с.
13. Давиденко Г.Й., Чайка О.М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття: навчальний посібник. Київ, 2007.
14. Давиденко Г.Й., Чайка О.М., Гричаник Н.І., Кушнерьова М.О. Історія новітньої зарубіжної літератури: навч. посібник Київ: Центр учбової літератури, 2008.
15. Давиденко Г.Й., Чайка О.М. Історія зарубіжної літератури ХІХ ст. Київ, 2007. 518с.
16. Денисова Т. Н. Історія американської літератури ХХ століття: навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів. Київ: Довіра, 2002. – 318 с.
17. Зарубежная литература XIX века: практикум / отв. ред. В.А. Луков. Москва, 2002.
18. Зарубежная литература XX века: Практикум / сост. и общ. ред. Н.П.Михальской и Л.В. Дудовой. 2-е изд. Москва: Флинта: Наука, 2002. 416 с.
19. Зарубежная литература XX века: Учебник для вузов / Л.Г.Андреев, А.В.Карельский, Н.С.Павлова и др., под ред. Л.Г.Андреева. 2-е изд., испр. и доп. Москва: Высш. шк.; изд. цент “Академия”, 2000. 559 с.
20. Зарубіжна література ранніх епох. Античність. Середні віки. Відродження / за ред. Ф.І. Прокаєва. Київ, 1994.
21. Игнатов И.И. Испанский театр XVII-XVIII вв. Москва, 1979.
22. История всемирной литературы: в 9 т. Москва, 1984-1995. Т. 1-9.
23. История западноевропейской литературы XIX века: Франция, Италия, Испания, Бельгия: Учебник для студентов ВУЗов / под ред. Т.В.Соколовой. 2-е изд. Москва: Высш. школа, 2003. 357 с.
24. История зарубежной литературы XIX века: учеб. / под ред. Е.М.Апенко. Москва: Проспект, 2001. 413 с.
25. История зарубежной литературы XIX века: учеб. для вузов / под ред. Н.А.Соловьевой. Москва: Высш. школа: Академия, 2000. 558 с.
26. История зарубежной литературы XIX в. / под ред. Я.Н.Засурского и С.В.Тураева. Москва, 1982.

27. История зарубежной литературы XIX в.: в 2 ч. / Н.П.Михальская, В.А.Луков, А.А.Завьялова и др.; под ред. Н.П.Михальской. Москва, 1991. Ч. 1-2
28. История литературы США: в 3 т. Москва: Наследие, 1997-2000. Т. 1-3.
29. Історія зарубіжної літератури ХХ ст.: навч. посіб. / В.І.Кузьменко, О.О.Грачківська, М.В.Кузьменко та ін. К.: ВЦ «Академія», 2010. 496 с.
30. Ковбасенко Ю. І. Антична література: навч. посіб. 2-ге вид., розшир. та доп. Київ: Київ. Ун-т ім. Б. Грінченка, 2012.
31. Кун М.А. Легенди і міфи Стародавньої Греції. Київ: Мистецтво, 1996. 480 с.
32. Література Англії. ХХ століття: навч. посібник / К.О.Шахова, Н.Ю.Жлуктенко, С.Д.Павличко та ін.; за ред. К.О. Шахової. Київ: Либідь, 1993. 400 с.
33. Луков В.А. История литературы: Зарубежная литература от истоков до наших дней. Москва, 2003.
34. Лукьянец И.В. Французский роман второй половины XVIII в.: (Автор, герой, сюжет). Санкт-Петербург, 1999.
35. Мальчукова Т.Г. Античность и мы. Петрозаводськ: Карелия, 1991.
36. Михальская Н.П., Аникин Г.В. История английской литературы: Учеб. для гуманитар. фак. вузов. Москва: Академия, 1998. 516 с.
37. Наливайко Д.С., Шахова К.О. Зарубіжна література ХІХ ст.: Доба романтизму: Підруч. Тернопіль: Навч. книга - Богдан, 2001. 416 с.
38. Павличко С. Философская поэзия американского романтизма: Эмерсон, Уитмен, Дикинсон. Київ: Наук. думка, 1988. 227 с.
39. Пашенко В.І., Пашенко Н.І. Антична література. Київ: Либідь, 2001.
40. Підлісна Г.Н. Антична література. Київ: Вища школа, 1992.
41. Прокаєв Ф.І. Зарубіжна література ранніх епох. Київ: Вища школа, 1994.
42. Прокаєв Ф.І., Кубинський Б.В., Долгунов І.В. Зарубіжна література. Київ, 1987.
43. Рада І.М. Американський романтизм у літературі та живописі: навч. посібник для студ.-філологів і вчителів

- зарубіжної літ-ри. Миколаїв: МННЦ ОНУ ім. І.Мечникова; Одеса: Тов. Від, 2001. 122 с.
44. Содомора А. Жива античність. Київ: Молодь, 1983.
 45. Тронский И.М. История античной литературы. Москва: Высшая школа, 1983.
 46. Храповицкая Г.Н., Коровин А.В. История зарубежной литературы: Западноевропейский и американский романтизм: учеб. пособие для вузов. Москва: Флинта: Наука, 2002. 406 с.
 47. Штейн А.Л., Черневич М.Н., Яхонтова М.А. История французской литературы. Москва, 1988.
 48. Шумкова Т.Л. Зарубежная и русская литература XIX века. Романтизм: учеб. пособие. Москва: Флинта: Наука, 2002. 237 с.

Допоміжна

1. Анастасьев М. Етюди про американську літературу. *Вікно в світ*. 1999. № 4. С. 6-110.
2. Англійська балада як улюблений жанр романтиків. *Дзвін*. 2000. № 7. С. 129-136.
3. Андреев Л.Г. Импрессионизм. Москва: Изд-во Моск. унта, 1980. 250 с.
4. Андрие Р. Стендаль, или Бал-маскарад: пер. с фр. Москва, 1985.
5. Аникст А.А. Гете «Фауст». От замысла к свершению. Москва, 1983.
6. Аникст А.А. Творческий путь Гете. Москва, 1986.
7. Античний театр / укл. В.І. Пашенко. Київ, 2001.
8. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / за ред. М. Зубрицької. 2-е вид., доп. Львів: Літопис, 2001. 832 с.
9. Арістотель. Поетика / Арістотель ; пер. Й. Кобів і Ю. Мушак. *Античні поетики. Арістотель. Поетика. Псевдо-Лонгін. Про високе. Горацій. Про поетичне мистецтво*. Київ: Грамота, 2007. С. 27–64.
10. Білецький О. Жорж Санд. *Всесвіт*. 1984. № 11. С.150-160.
11. Блок Марк. Апология истории. Москва, 1986.
12. Варнеке Б.В. История античного театра, М. – Л., 1940.
13. Вахрушев С.В. Творчество Теккерея. Саратов, 1984.
14. Виндельбанд В. Платон. Киев: Днипро, 1993. 176 с.

15. Гиленсон Б.А. История зарубежной литературы конца XIX – начала XX века. 2 изд. Москва, 2008.
16. Грандель Ф. Бомарше: пер. с франц. Москва: Книга, 1985.
17. Грановский Т.Н. Лекции по истории средневековья. Москва, 1987.
18. Грешных В.И. Ранний немецкий романтизм: фрагментарный стиль мышления. Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1991. 144 с.
19. Гулыга А.В. Лессинг и проблемы метода. Гулыга А.В. *Пути Фауста: Этюды гуманиста*. Москва: Сов. писатель, 1987.
20. Давньогрецька трагедія. Київ: Дніпро, 1981. 232 с.
21. Давня римська література : в 2 кн. Київ: Грамота, 2000. 472 с.
22. Давня римська поезія в українських перекладах і переспівах. Львів: Світ, 2000. 328 с.
23. Золоте руно. Зібрання перекладів античних поетів. Київ: Веселка, 1985.
24. Дайчес Д. Сэр Вальтер Скотт и его мир: пер. с англ. Москва, 1987.
25. Дьяконова Н. Поэтические портреты Шелли. Филологические науки. 1989. № 1. С.19-23
26. Забабурова Н.В. Стендаль и проблемы психологического анализа. Ростов-на-Дону, 1982.
27. Зарубежная литература конца XIX – начала XX века / под ред. В.М.Толмачева. Москва, 2003.
28. Зарубежные писатели: Биобиблиографический словарь: в 2 ч. / под ред. Н.П.Михальской. Москва, 1997.
29. Зарубіжна драма XX сторіччя (укл. Є.В.Волощук). Київ: Навчальна книга, 2003. 319 с.
30. Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник: в 2 т. / за ред. Н.Михальської та Б.Щавурського. Тернопіль: Навчальна книга, Богдан, 2005.
31. Затонский Д.В. Европейский реализм XIX в. Линии и лики. Киев, 1984.
32. Зверев А.М. Американский романтизм. *История литературы США. Т.2. Литература эпохи романтизма*. Москва: Наследие, 1999. С.13-51.
33. Зорівчак Р. Генрі Лонгфелло українською мовою: (До 100-річчя від дня смерті поета). *Всесвіт*. 1982. № 3. С.148-149.

34. Ільницький М. Іван Франко й Адам Міцкевич: до проблеми валленродизму. *Дивослово*. 1999. № 6. С.2-5.
35. Кадышев В.С. Расин. Москва: Наука, 1990.
36. Ковалёв Ю.В. Эдгар Аллан По: новелист и поэт. Москва, 1984.
37. Ковалева Т.В. и др. История зарубежной литературы (Вторая половина XIX – начало XX века). Минск, 1997.
38. Конради К.О. Гете. Жизнь и творчество. Т. 1-2. Москва, 1987.
39. Корнилова Е.Н. Особенности мифологического мышления в описательной лирике П.Б.Шелли *Вестник МГУ. Сер.9 Филология*. 2005. № 6. С.71-86.
40. Крементуло В. «Пан Тадеуш» Адама Міцкевича – національна епопея польської літератури. *Всесвітня література та культура*. 2004. № 10. С.11-15.
41. Кривцова Т. Наполеон та Жюльєн (за романом Стендаля «Червоне і чорне»). Київ, 1993.
42. Лисенко Н. Юліуш Словацький і Євген Маланюк. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2000. № 3. С.47-55.
43. Лисенко О. Формально-змістове порівняння сонетів Лесі Українки та Адама Міцкевича. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2003. № 6. С. 12-14.
44. Литературные манифесты западноевропейских романтиков / сост. А.Дмитриев. Москва: Изд-во МГУ, 1980. 683 с.
45. Лімборський І. Психологія героя романтизму і новела Гофмана «Золотий горнелъ». *Всесвітня література та культура*. 2004. № 7. С.43-45.
46. Лімборський І.В. На підступах до романтичного типу художнього мислення: преромантизм в європейських літературах. *Укр. літ. в загальноосв. школі*. 2004. № 1. С.53-56.
47. Лісовий І. Античний світ у термінах, іменах і назвах. Київ, 1988.
48. Літвінець М. Адам Міцкевич в одежі українського слова. *Зарубіжна література* (“П.В.”). 2002. №41. С.11.
49. Луков В.А. Проспер Мериме. Москва, 1983.
50. Мегела І.П. Історія римської літератури: моногр. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. 320 с.

51. Мегела І. Елліністична поезія. Антологія. Київ: Видавець Карпенко В.П., 2007. 380 с.
52. Мегела І., Левко О. Давньогрецька класична лірика. Антологія. Київ: Арістей, 2006. 400 с.
53. Мегела І. У світі вічних образів. Київ: Видавець Карпенко В.М., 2008. 392 с.
54. Михед Т.В., Якубіна Ю.В. Антична література. Греція. Рим: хрестоматія. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 952 с.
55. Михальская Н.П. Чарльз Диккенс. Москва, 1983.
56. Морева-Вулих Н.В. Римський класицизм: творчество Вергилия, лирика Горация / Н. В. Морева-Вулих. Санкт - Петербург: Акад. проект, 2000. 270 с.
57. Моруа А. Жорж Санд: пер. с франц. Смоленск: Русич, 1999. 360 с.
58. Моруа А. Литературные портреты. Киев, 1983.
59. Наливайко Д. Гельдербезький гурток романтиків. *Вікно в світ*. 1999. № 1. С.93-99.
60. Наливайко Д. Искусство: направления, течения, стили. Киев, 1985. 364 с.
61. Наливайко Д. Ієнський гурток романтиків. *Вікно в світ*. 1999. № 1. С.115-118.
62. Наливайко Д. Німецький романтизм. *Вікно в світ*. 1999. № 1. С. 90-93.
63. Наливайко Д. Французький символізм як зміна метамови європейської поезії. *Слово і час*. 1998, № 8.
64. Овруцька І.М. Стендаль. Життя і творчість. Київ, 1983.
65. Павличко Д. Український патріотизм Юліуша Словацького. *Сучасність*. 2002. №10. С.124-137.
66. Павличко Д. Юліуш Словацький і Україна. *Урок української*. 2001. № 7. С.50-52.
67. Пирсон Х. Вальтер Скотт. Москва, 1983.
68. Потопахіна Л.І. Стендаль «Червоне і чорне». Київ, 1996.
69. Радішевський Р.П. Юліуш Словацький: Життя і творчість. Київ: Дніпро, 1985. 207с.
70. Радциг С.И. История древнегреческой литературы. Москва, 1982.
71. Рильський М. Адам Міцкевич. *Твори*: в 20 т. Київ, 1986. Т. 14. С.238-256.

72. Роджерс П. Генри Филдинг: Биография. пер. с англ. Москва: Радуга, 1984.
73. Романтизм и реализм в литературных взаимодействиях / под ред. И.З.Нуруллина. Казань, 1982.
74. Романюк І. На творчих перехрестях: І.Франко та Ю.Словацький. *Дзвін*. 2000. № 5-6. С.155-158.
75. Ронгонен Л.И. Генри У.Лонгфелло и его поэма «Песнь о Гайавате»: Учеб. пособие для студ. пед. ин-тов. Москва: Высш. школа, 1982. 96 с.
76. Ружевич Т.М., Ружевич Я.І. Романтичні герої Фенімора Купера. *Зарубіжна література в школах України*. 2005. № 12. С.52-55.
77. Свердлов М. Романтический гротеск: Гофман. *Литература*. 2004. № 4. С.6-8.
78. Соколянский М.Г. Оскар Уайльд. Очерк творчества. Киев–Одесса, 1990.
79. Соловьёва Н.А. У истоков английского романтизма. Москва: Изд-во МГУ, 1988. 230 с.
80. Стриха М. Американський класик (Е.По) та українські перекладачі. *Всесвіт*. 1998. №7. С. 132–133.
81. Теккереї в воспоминаниях современников. Москва, 1990.
82. Ткачук О.М. Наратологічний словник. Тернопіль: Астон, 2002. 173 с.
83. Трапезникова Н.С. Романтизм Жорж Санд: (Проблема взаимосвязи романтизма и реализма во французской литературе XIX в.). Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1976. 184 с.
84. Трыков В.П. Зарубежная литература конца XIX – начала XX века. Практикум. Москва, 2001.
85. Уліщенко В. В. Зарубіжна проза XX століття в школі: Філософія модернізму та постмодернізму, біографії письменників, методика аналізу художніх творів. Харків: Світ дитинства, 2002. 249 с.
86. Урнов Д.М. Дефо. Москва, 1987.
87. Урнов М.В. Вехи традиции в английской литературе. Москва, 1986.
88. Фёдоров А.А. Томас Манн. Москва, 1981.
89. Фрестье Ж. Проспер Мериме. Москва, 1987.
90. Художественный мир Гофмана. Москва, 1982.

91. Черкаський В. Митець відчув митця: До 175-річчя з дня народження Г. Лонгфелло. *Дніпро*. 1982. № 2. С.124-126.
92. Честертон Г. Чарльз Діккенс. Москва, 1982.
93. Шах-Майстренко М.І. Шевченко і антична література. Київ: Фахівець, 1999. 293 с.

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання: іспит.

4. Засоби діагностики успішності навчання: контрольні роботи (КР): усні / письмові, відкриті / закриті, комбіновані тестові завдання тощо; усне й письмове опитування, підготовка доповідей, захист рефератів.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

РОЗРОБНИК: *Анатолій*

Ситченко

д. пед. наук,
професор

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: основні етапи і тенденції розвитку вітчизняного літературознавства у контексті світової науки про мистецтво слова, а також внесок українського літературознавства у світову скарбницю словесно-художньої творчості.

Міждисциплінарні зв'язки: «Теорія літератури», «Теоретичні проблеми літературознавства», відомості з естетики, філософії та психології, зарубіжного літературознавства, української та світової культури.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: засвоєння основних теоретичних проблем і тенденцій на етапах становлення вітчизняної науки про літературу, розвитку естетичних систем та літературознавчих методів і художніх стилів, усвідомлення зв'язку їх зі світовим літературно-естетичним процесом; формування в студентів предметних компетенцій стосовно понять про особливості й здобутки українського письменства, закономірності літературного процесу, виховання в студентів естетичного ставлення до художньої

літератури як виду мистецтва та людинознавства.

Завдання курсу:

1. Висвітлити основні етапи розвитку української літератури, теорії літератури й літературної критики.
2. Розкрити провідні тенденції формування вітчизняної наукової думки про художню літературу та літературний процес загалом.
3. Пояснити особливості українського словесного мистецтва у контексті світових естетичних систем.
4. Визначити здобутки українського літературознавства у складних умовах розвитку української культури.
5. Охарактеризувати провідні тенденції розвитку української науки про літературу на сучасному етапі.

Передумови для вивчення дисципліни: курс тісно пов'язаний із літературознавчими дисциплінами, що студенти засвоюють протягом навчання у ЗВО.

Результати навчання: уміння оперувати сучасним категоріально-термінологічним апаратом методичної науки; уміння використовувати професійно профільовані знання для аналізу і інтерпретації художнього, наукового тексту; здатність до пошуку, оцінювання, інтерпретації та синтезу наукової інформації, отриманої з різних джерел: спеціалізованої літератури, ЗМІ, перспективного педагогічного досвіду тощо; вивчення інформаційних технологій та методики їх застосування в навчанні та науковій діяльності фахівця; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; уміння застосовувати методологічні прийоми наукових досліджень, сучасні методи та методики системного наукового аналізу у сфері освіти; здатність демонструвати знання сучасної наукової парадигми в галузі середньої освіти та динаміки її розвитку, основні структурні компоненти та особливості мовознавчої підготовки фахівця, поглиблення знань в окремих галузях філології.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні: знання труднощів і закономірностей розвитку соціо-культурного процесу в

Україні; уміння визначати особливості вітчизняної культури у зіставленні з тенденціями світового культурного розвитку; уміння пов'язувати вітчизняні культурно-освітні проблеми і перспективи з українським виховним ідеалом; навички роботи з інформацією, вміння знаходити, аналізувати та використовувати відомості з різних джерел; здатність генерувати нові ідеї; здатність до професійного та особистісного зростання, соціальної мобільності.

II. Фахові: знання основних термінів і понять, концепцій і явищ літературознавчої науки; знання складових науки про літературу, їх змістово-функціональних особливостей; усвідомлення сутності й основних категорій різних естетичних систем і теорій; вміння розрізнати й пояснювати етапи розвитку світової та вітчизняної науки про літературу; усвідомлення основних проблем літературознавства, здатність вести дискусію з проблемних питань літературознавчого характеру; здатність до обґрунтованої інтерпретації явищ літературного процесу; вміння здійснювати типологічні зв'язки між літературними явищами і процесами; здатність виявляти наскрізні тенденції розвитку вітчизняного і світового літературознавства.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Літературознавство як наука. Об'єкт і предмет літературознавства. Основні терміни й поняття літературознавства як науки про мистецтво слова. Основні категорії літературного процесу. Літературний процес в Україні як чинник розвитку вітчизняної літературознавчої думки. Єдність літературознавчих дисциплін. Допоміжні літературознавчі дисципліни.

Тема 2. Умови розвитку українського літературознавства у контексті вітчизняної культури. Становлення української науки про літературу у зв'язках зі світовим літературознавством. Періодизація світового літературознавства (М. Наєнко).

Тема 3. Джерела вітчизняної науки про літературу. Синкретизм первісного мистецтва та виділення з нього літератури. Антична естетика як основа наукового підходу до вивчення словесного мистецтва. Основні етапи й закономірності історичного розвитку науки про літературу.

Поняття «літературного прогресу». Світовий літературний процес як естетичне середовище для розвитку українського літературознавства.

Тема 4. Літературознавчі пояснення писемної літератури України-Русі. Давня українська думка про художню літературу: джерела і функціонування. «Ізборники» Святослава (1073 і 1076 рр.). Перша власне праця з теорії літератури – стаття «Про образи» проф. Г. Херабоска. Дві творчі манери в «Слові о полку Ігоревім» (О.Галич, М. Наєнко). Монументалізм та орнаменталізм як стилі красного письменства (М. Наєнко).

Тема 5. Естетичні засади українського Відродження. Ренесансні мотиви українського письменства. Античні витоки українського Ренесансу. Перші українські поетики, їх теоретичне і практичне значення. Європейські впливи на характер українського літературного Відродження.

Тема 6. Українське літературне бароко. Ідеологія барокової культури, її європейське походження. Особливості барокової стилістики літературного твору. Г. Сковорода – яскравий представник української барокової літератури.

Тема 7. Класицизм як естетична система. Новий тип художнього мислення. «Енеїда» І. Котляревського – класицистичний твір (М. Наєнко). Значення класицизму в розвитку світового літературного процесу Н. Буало). Елементи просвітництва та сентименталізму (І. Котляревський, П. Гулак-Артемовський, Г. Квітка-Основ'яненко).

Тема 8. Естетика романтизму. Нова філософія творчості. Наука про літературу в часи становлення нової української літератури. Літературна теорія романтиків (М. Максимович, А. Метлинський, М. Костомаров, П. Куліш). Романтика поезії Т. Шевченка. Роман-хроніка П. Куліша «Чорна рада» – явище українського романтизму.

Тема 9. Реалізм як нова форма художнього мислення. Формування історичної школи в українському літературознавстві. Соціально-психологічна проза Панаса Мирного. Розвиток психологічного напрямку в історичній школі.

Тема 10. Українська теоретико-літературна думка

XIX ст. Художні принципи Т. Шевченка, П. Куліша. Теорія творчості І. Франка. Порівняльний метод літературної науки (М. Драгоманов, М. Дашкевич, І. Франко). Принципи і здобутки історичної школи в літературознавстві (М. Дашкевич).

Тема 11. Літературознавча методологія XX ст. Основні літературознавчі методи XX ст. Боротьба за нові форми вираження в мистецтві слова. Догматизація марксистсько-ленінського літературознавства у працях радянських теоретиків літератури. Розвиток історичної школи в українському літературознавстві. Формальна школа (М. Гіршман, В. Жирмунський, М. Коцюбинська, В. Шкловський. Структурна поетика як найголовніший і найбільш повний вияв ідей структуралізму в літературознавстві. Вплив формальної школи на розвиток зарубіжного літературознавства (Празький лінгвістичний гурток, «Нова критика»).

Тема 12. Наука про літературу в умовах модерного і постмодерного письменства. Змагання літературних напрямів, течій, шкіл, угруповань, методів і стилів на початку XX ст. Характеристика модерністських течій. Внесок С. Єфремова, М. Зерова у розвиток українського літературознавства. Тенденції та умови розвитку української літератури 20-х рр. минулого століття (В. Півторадні). Наука про мистецтво слова у форматі соціалістичного реалізму. Постмодернізм як тип художнього мислення.

Тема 13. Тенденції розвитку українського літературознавства у XXI ст.

Відродження української науки про літературу (кінець XX-поч. XXI ст.). Вільний вибір проблематики і форм художнього мислення на засадах ствердження національної культури й духовності. Філософія екзистенціалізму, психоаналіз та психолінгвізм (З. Фройд, К.-Г. Юнг) в українському літературознавстві (Н. Зборовська). Рецептивна естетика і теорія художнього сприймання, компаративістика: європейські впливи та національні особливості. Системне осмислення здобутків українського літературознавства (М. Наснко).

Тема 14. Перспективи українського

літературознавства першої половини ХХІ ст. Розвиток теорії слова-образу в психолінгвістичній теорії О. Потебні (О. Галич, В. Марко). Синкретизм мистецтв і наукової думки про них. Проблема типології мистецьких явищ, удосконалення основних літературознавчих категорій: стилю, напрямку, методу, школи тощо (Р. Гром'як, Ю. Ковалів). Літературні коди і декодування тексту художнього твору (Н. Зборовська, В. Марко). Гуманістичний пафос української літератури (М. Жулинський). Духовність як літературознавча категорія (А. Козлов). Внесок української діаспори у розвиток літературознавчої думки (Ю. Бойко-Блохин, М. Білоус-Гарасевич, Г. Грабович, В. Радзикевич).

3. Рекомендована література **Базова**

1. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. Марії Зубрицької. 2-е вид., допов. Львів : Літопис, 2001. 823 с.
2. Баррі П. Вступ до теорії: літературознавство та культурологія. К. : Смолоскип, 2008. 360 с.
3. Безпечний І. Теорія літератури. К. : Смолоскип, 2009. 388 с.
4. Галич О., Назарець В., Васильєв В. Теорія літератури : підруч. / За наук. ред.. Олександра Галича. К. : Либідь, 2001. 448 с.
5. Домбровський В. Українська стилістика і ритміка. Українська поетика. Дрогобич : Відродження, 2008. 488 с.
6. Зборовська Н. В. Психоаналіз і літературознавство : посіб. К.: Академвидав, 2003. 392 с.
7. Євшан М. Критика. Літературознавство. Естетика / Упор. Н. Шумило. К.: Основи, 1988. 658 с.
8. Іванишин В. Тезаурус до курсу «Теорія літератури». Дрогобич : Відродження, 2008. 12 с.
9. Костенко А. Творчі методи в їх історичному розвитку. К. : Дніпро, 1981. 375 с.
10. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці : Золоті литаври, 2001. 636 с.
11. Марко В. П. Аналіз художнього твору : навч. посіб. К.

: Академвидав, 2013. 278 с.

12. Ласло-Куцок М. Ключ до белетристики. Бухарест : Вид-во МУСТАНГ, 2000. 291 с.
13. Наєнко М. К. Історія укр. літературознавства : підруч. Київ : Академія, 2003. 360 с.
14. Наливайко Д. Теорія літератури й компаративістика. Київ : «Києво-Могилянська академія», 2006. 347 с.
15. Павличко С. Д. Теорія літератури. К. : Основи, 2002. 680 с.
16. Пахаренко В. І. Основи теорії літератури. К. : Генеза, 2007. 294 с.
17. Сартр Ж.-П. Что такое литература? Пер. з фр. Н. И. Полторацкой. Санкт-Петербург, 2000. 467 с.
18. Ткаченко А. Мистецтво слова. Вступ до літературознавства : підруч. К. : Правда Ярославиців, 1998. 448 с.

Допоміжна

1. Аристотель. Об искусстве поэзии. М. : Гос. изд-во. худ. л-ры., 1957. 184 с.
2. Бахтин М. Літературно-критические статьи. М. : Худож. л-ра, 1995. 541 с.
3. Бахтин М. Эстетика словесного творчества. М. : Искусство, 1986. 444 с.
4. Бернадська Н. І. Роман: проблеми великої епічної форми. К. : Нац. ун-т імені Тараса Шевченка. К. : Логос, 2007. 116 с.
5. Білоус П. В. Вступ до літературознавства: лекції. Житомир : Рута, 2009. 336 с.
6. Бовсунівська Т. В. Теорія літературних жанрів : Жанрова парадигма сучасного зарубіжного роману. К. : Вид.-полігр. центр «Київський університет», 2009. 519 с.
7. Ващенко Г. Виховний ідеал. Полтава: Ред. газ. «Полтавський вісник», 1994. 191 с.
8. Веселовский А. Н. Историческая поэтика. М. : Высш. шк., 1989. 406 с.
9. Войтюк А. Літературознавчі концепції І. Франка. Львів : Вища шк., 1981. 184 с.

10. Волков И. Ф. Творческие методы и художественные системы. М. : Искусство, 1989. 255 с.
11. Выготский Л. С. Психология искусства. М. : Педагогика, 1987. 344 с.
12. Гиришман М. М. Литературное произведение. Теория и практика анализа. М. : Высш. шк., 1991. 160 с.
13. Гнатюк М. І. Іван Франко і проблеми теорії літератури. К. : ВЦ «Академія», 2011. 240 с.
14. Гнатюк М. М. Текстологічні студії. К. : ВПК «Експрес-поліграф», 2011. 156 с.
15. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискурсія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація. К. : Критика, 2009. 477 с.
16. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодерн. К. : Критика, 2005. 344 с.
17. Єфремов С. О. Історія українського письменства. К. : Феміна, 1995. 688 с.
18. Зборовська Н. В. Код української літератури: Проект психоісторії новітньої української літератури. К. : Академвидав, 2006. 504 с.
19. Зеров М. Українське письменство XIX ст. Від Куліша до Винниченка. Дрогобич : Відродження, 2007. 568 с.
20. Зубрицька М. Homo legens: читання як соціокультурний феномен. Л. : Літопис, 2004. 352 с.
21. Іванишин П. Критика і метакритика як основа літературності : моногр. К.: ВЦ «Академія», 2012. 288 с.
22. Калениченко Н. Л. Українська проза початку XX ст. К. : Наукова думка, 1964. 450 с.
23. Калениченко Н. Л. Українська література другої половини XIX ст.: напрями, течії. К. : Наук. думка, 1977. 315 с.
24. Квіт С. Свобода стилю: есе та статті. К., 1996. 76 с.
25. Клочек К. Поетика візуальності Тараса Шевченка. К. : Академвидав, 2013. 256 с.
26. Козлов А. В. Азбука літературознавства. Кривий Ріг, 2001. 122 с.
27. Костенко Н. В. Українське віршування XX ст. К. :

- Либідь, 1993. 232 с.
28. Кухар-Онишко О. С. Індивідуальний стиль письменника : генезис, структура, типологія. К.: Вища шк., 1985. 173 с.
 29. Лановик З. *Hermeneutica Sacra*. Тернопіль : Ред.-вид. відділ ТНПУ, 2006. 587 с.
 30. Лісовський А. Вивчення художнього твору в його літературно-естетичній цілісності. *Українська мова і література в школі*. 2001. № 5. С. 20–23.
 31. Лотман Ю. М. Аналіз поетического текста. Л. : Просвещение, 1972. 271 с.
 32. Лотман Ю. М. Об искусстве. Спб. : Искусство-СПБ, 2005. 704 с.
 33. Моклиця М. Основи літературознавства : посібник для студентів. Тернопіль : Підручники і посібники, 2002. 192 с.
 34. Наєнко М. К. Інтим письменницької праці: з лекцій про специфіку художньої творчості. К. : Педагогічна преса, 2003. 280 с.
 35. Наєнко М. К. Художня література України: програма-мінімум. К. : Вид. центр «Просвіта», 2005. Ч. 1: Від міфів до реальності. 660 с.
 36. Наливайко Д. С. Искусство: течения, направления, стили. К. : Мистецтво, 1981. 288 с.
 37. Науменко А. М. Філологічний аналіз тексту (основи лінгвопоетики). Вінниця : НОВА КНИГА, 2005. 416 с.
 38. Пахаренко В. Аналіз художнього твору. *Українська мова і література в школі*. 1999. № 3. С. 28-30.
 39. Півторадні В. І. Українська література перших років революції (1917-1923 рр.): посіб. для студентів. Київ, Радянська школа, 1968. 160 с.
 40. Підопригора С. В. Українська експериментальна проза ХХ-початку ХХІ століть: «неможлива» література. Миколаїв : Іліон, 2018. 392 с.
 41. Потебня А. А. Теоретическая поэтика. М. : Высш. шк., 1990. 344 с.
 42. Проблеми історії та теорії реалізму української літератури ХІХ – поч. ХХ ст. К. : Наук. думка, 1991.

- 266 с.
43. Пути анализа литературного произведения. М. : Просвещение, 1981. 222 с.
 44. Сидоренко Г. Українське віршування від найдавніших часів до Шевченка. К. : Вид-во Київ. ун-ту, 1972. 139 с.
 45. Ткачук О. М. Наратологічний словник. Тернопіль : Астон, 2002. 173 с.
 46. Українська література в системі літератур Європи і Америки (XIX –XX ст.). К. : Заповіт, 1997. 264 с.
 47. Філатова О. С. Український роман 20-30-х років XX століття : типологія авторської свідомості: монографія. Миколаїв : Іліон, 2010. 485 с.
 48. Франко І. Із секретів поетичної творчості. К. : Рад. письменник, 1969. 192 с.
 49. Фролова К. П. Аналіз художнього твору. К. : Рад. шк., 1975. 175 с.
 50. Хализев В. Драма как явление искусства. М. : Искусство , 1986. 240 с.
 51. Хализев В. Теория литературы. М.: Высш. шк., 2002. 398 с.
 52. Храпченко М. Б. Горизоты художественного образа. М. : Худож. л-ра, 1986. 439 с.
 53. Чижевський Д. І. Історія української літератури. К. : Академія, 2003. 568 с.
 54. Чирков А. Эпическая драма (проблемы теории и поэтики). К. : Высш. шк., 1988. 159 с.
 55. Шестопалова Т.П. Історія української літературної критики. К. : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2012. 223 с.
 56. Яус Г.Р. Досвід естетичного сприйняття і літературна герменевтика. К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2011. 624 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: іспит (8 семестр).

5. Засоби діагностики успішності навчання: опитування, співбесіда, коментування студентами окремих положень відповідей своїх товаришів, доповнення, колоквіум, усні та письмові відповіді на проблемні питання,

виконання індивідуальних завдань, контрольна робота.

КОМПАРАТИВНЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

РОЗРОБНИК: *Андрій Гурдуз*
к. філол. наук,
доцент

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: генетичні, генетико-контактні зв'язки й типологічні сходження в національних, зональних і регіональних літературних системах у масштабі світової літератури.

Міждисциплінарні зв'язки: комплекс літературознавчих і мовознавчих дисциплін, історія, етнографія, психологія, філософія.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: системно ознайомити студентів з теорією і практикою компаративних досліджень, навчити самостійно проводити порівняльні студії різних рівнів.

Завдання курсу:

1. Удосконалювати вміння студентів аналізувати й зіставляти художні твори та явища всього жанро-видового спектру.
2. Забезпечити максимально повне володіння студентами фактичним матеріалом з курсу, а також їх термінологічну грамотність.
3. Спрямувати увагу на ознайомлення з творчістю кращих вітчизняних майстрів художнього перекладу.
4. Формувати вміння та навички практики наукової роботи студентів під час виконання ними рефератів і доповідей з питань, відведених на самостійне опрацювання, тощо.
5. Розвивати художній смак і творчу уяву студентів.

Передумови для вивчення дисципліни: курс тісно пов'язаний із літературознавчими дисциплінами, що студенти засвоюють протягом навчання у ЗВО.

Результати навчання: знання ключових положень теорії й методології сучасного порівняльного літературознавства; уміння визначати особливості розвитку світового й

українського порівняльного літературознавства; уміння моделювати компаративні дослідження різних рівнів складності; здатність виявляти місце компаративістичних досліджень у системі сучасного літературознавства і культурології; уміння аналізувати різновиди традиційних структур та особливості їх культурологічного функціонування; уміння володіти навичками самостійно обґрунтовувати й здійснювати різнорівневе компаративне дослідження літературних творів і творів інших видів мистецтв.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні: здатність до навчання; здатність працювати самостійно, готовність удосконалювати й розвивати свій інтелектуальний та загальнокультурний рівень; здатність до аналізу і синтезу; цінування та повага різноманітності та мультикультурності; здатність застосовувати знання на практиці.

II. Фахові: знання специфіки контактено-генетичного підходу в компаративістиці; знання специфіки роботи в руслі типологічної студії; знання засад і закономірностей розвитку імагології, етноімагології; знання специфіки і тенденцій розвитку українських і зарубіжних компаративістичних праць кінця XX – початку XXI ст.; уміння визначати актуальні проблеми методології сучасної літературної компаративістики; здатність володіти навичками роботи з різноманітним фактичним матеріалом у межах компаративного дослідження; уміння аналізувати типи і види міжлітературного (міжмистецького) процесу; уміння кваліфікувати історично оптимальний підхід до дослідження в компаративістиці; володіння навичками дослідження літератури в системі інших видів мистецтв і духовно-творчої діяльності людини; здатність визначати статус перекладних досліджень у літературознавстві; уміння формулювати методологічні пріоритети порівняльного літературознавства XXI ст.; здатність виявляти спектр міжлітературних зв'язків і типологічних подібностей у студійованих творах; уміння аналізувати українську літературну систему певної доби у відповідному світовому літературно-мистецькому контексті;

уміння визначати здобутки українських наукових шкіл і напрямів порівняльного літературознавства в зіставленні з зарубіжними аналогами; здатність формувати методологічні пріоритети українського та зарубіжного літературознавства.

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Системність розвитку літературної компаративістики: напрями і рівні. Парадигми літературної компаративістики і динаміка завдань. Спектр імагологічних студій. Еволюція порівняльного літературознавства: кризи і перспективи. Спектр імагологічних студій у сучасній компаративістиці.

Тема 2. Питання розвитку й функціонування міжлітературних і міжмистецьких зв'язків. Літературні системи: типи, динаміка, проблеми визначення. Світова література. Вчення про світову літературу: спектр концепцій.

Тема 3. Засадничі принципи формування і функціонування міжлітературних зв'язків: макро- і мікрорівні системи.

Тема 4. Легендарно-міфологічна структура та її функціонування. Художня полівалентність легендарно-міфологічної структури і процеси культурологічної трансформації. Легендарно-міфологічна структура: рівні, походження. Біблійні образи і мотиви в українській та західноєвропейській прозі. Античні структури в літературі.

Тема 5. Міфопоетика. Авторський міф як проблема. Генетико-контактні зв'язки і типологічні сходження крізь призму традиційних структур. Міфопоетична парадигма твору. Засади міфопоетичного моделювання в літературі і проблема інтертекстуальності.

Тема 6. Прикладна компаративістика: підходи, проблеми, перспективи. Прикладні компаративістичні студії: кваліфікація й аналіз у міжнаціональних системах координат. Література в умовах мультимедіаекспансії: трансформації.

Тема 7. Українська література в системі світової: історична й сучасна перспективи. Принципи вивчення сучасної української літератури в системі світової. Українська література в європейському літературному контексті (східно- і західноєвропейському). Специфіка українсько-американських

та українсько-канадських досліджень ХХ - початку ХХІ ст. Проблеми наслідування й запозичення в сучасній (зокрема, українській) літературі. Закономірності генологічних і тематологічних трансформацій у сучасній літературі. Українська варіація і погляд.

Тема 8. Компаративна інноватика як фактор оптимізації вивчення дисциплін гуманітарного циклу в вищій школі. Упровадження елементів технологій порівняльного літературознавства в сучасній середній школі: досвід і перспективи.

3. Рекомендована література

Базова

1. Александрова Г. Помежів'я (українське порівняльне літературознавство кінця ХІХ - першої третини ХХ століття). Київ, 2009. 416 с.
2. Вервес Г. Як література самоутверджується у світі: Дослідження. Київ: Дніпро, 1990. 452 с.
3. Генералюк Л. Універсалізм Шевченка: Взаємодія літератури і мистецтва. Київ: Наукова думка, 2008. 544 с.
4. Гачев Г. Национальные образы мира: Космо – Психо – Логос. Москва: Прогрес-Культура, 1995. 480 с.
5. Грицик Л. Перехідний етап української компаративістики: Сергій та Василь Маслови. *Слово і Час*. 2010. № 9. С. 52-59.
6. Грицик Л. Українська компаративістика: Концептуальні проєкції. Донецьк: Юго-Восток, 2010. 298 с.
7. Гурдуз А. Міфопоетична парадигма в українській та західноєвропейській «прозі про землю» кінця ХІХ - першої третини ХХ ст.: моногр. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П.Могили, 2008. 216 с.
8. Денисова Т. Наука «компаративістика» в сучасному трактуванні. *Слово і Час*. 2005. № 5. С. 24-31.
9. Дюришин Д. Межлитературные общности как конкретизация закономерностей мировой литературы. *Проблемы особых межлитературных общностей* / под ред. Д.Дюришина. Москва: Наука: Восточная лит., 1993. С. 9-63.
10. Дюришин Д. О европейских межлитературных центризмах. *Россия, Запад, Восток: Встречные течения: К 100-летию со дня рожд. акад. М.П. Алексева*. СПб.: Наука, 1996.

С. 269-276.

11. Дюришин Д. Теория сравнительного изучения литературы: пер. со словац. Москва: Прогресс, 1979. 320 с.
12. Жост Ф. Порівняльне літературознавство як філософія літератури. Нариси з порівняльного літературознавства. *Слово і Час*. 2007. № 5. С. 30-44.
13. Лімборський І.В. Європейське та українське Просвітництво: незавершений проект? Реінтерпретація канону: спроба компаративного аналізу літературних парадигм. Черкаси, 2006. 364 с.
14. Лопушанський Я. Українсько-німецько-австрійські літературні взаємини першої половини ХХ ст. *Слово і Час*. 2000. № 11. С. 74-78.
15. Маріно А. Компаративістика та теорія літератури. Поетика порівняльного літературознавства; пер. з фр. О.Романової. *Слово і Час*. 2007. № 6. С. 46-58.
16. Матвійшин В. Український літературний європеїзм: моногр. Київ: ВЦ «Академія», 2009. 264 с.
17. Матвійшин В.Г. Україно-французькі літературні зв'язки ХІХ - поч. ХХ ст. Львів, 1989. 168 с.
18. Міжнародні горизонти і компаративістичний дискурс сучасних літературознавчих студій: моногр. / Терноп. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка; за ред. Р.Т.Гром'яка. Тернопіль: РВВ ТНПУ, 2005. 320 с.
19. Наливайко Д. Компаративістика й історія літератури. Київ: Акта, 2007. 426 с.
20. Наливайко Д. Література в системі мистецтв як галузь порівняльного літературознавства. *Слово і Час*. 2003. № 5. С. 10-18; № 6. С. 7-19.
21. Наливайко Д.С. Теорія літератури й компаративістика. Київ: Вид. дім «Киево-Могилянська академія», 2006. 347 с.
22. Неупокоева І.Г. История всемирной литературы. Проблемы системного и сравнительного анализа. Москва: Наука, 1976. 359 с.
23. Нямцу А.Е. Легендарно-мифологические структуры в славянских и западноевропейских литературах: учеб. пособие. Черновиц. нац. ун-т им. Ю.Федьковича. Черновцы: Рута, 2001. 208 с.
24. Нямцу А. Основы теории традиционных сюжетов.

- Черновцы: Рута, 2003. 80 с.
25. Нямцу А.Е. Традиция и новаторство в мировой литературе : ч. 1. Черновцы: Рута, 2005. 96 с.
 26. Нямцу А.С. Традиція у слов'янських та західноєвропейських літературах: (проблеми теорії). Чернівці: Рута, 2001. 152 с.
 27. Рисак О.О. «Найперше – музика у Слові»: Проблеми синтезу мистецтв в українській літературі кінця ХІХ – початку ХХ ст. Луцьк, 1999. 402 с.
 28. Сиваченко Г. Модель історичного та сучасного розвитку теоретико-методологічного мислення у словацькій компаративістиці. *Слово і Час*. 2002. № 9. С. 18-27.
 29. Сиваченко Г. Про слов'янську взаємність, українську славістику і ще дещо... *Слово і Час*. 2001. № 5. С. 55-61.
 30. Турган О. Д. Українська література кінця ХІХ - початку ХХ ст. і античність : (Шляхи сприйняття і засвоєння); НАН України. Ін-т л-ри ім. Т.Г.Шевченка. Київ, 1995. 175 с.
 31. Українська література в загальнослов'янському і світовому літературному контексті: в 5 т. / АН УкрРСР. Ін-т літ. ім. Т.Г.Шевченка. Київ: Наук. думка, 1987–1991.
 32. Попович А. Проблемы художественного перевода / под ред. П.М.Топера. Пер. со словац. И.А.Бернштейн, И.С.Чернявской. Москва: Высш. школа, 1980. 199 с.
 33. Пригодій С. М. Літературний імпресіонізм в Україні та США: (Типологія та національні особливості). Київ: Нора-принт, 1998. 311 с.
 34. Традиційні сюжети та образи: монографія / авт. проекту й упоряд.: А.Р.Волков. Чернівці: Місто, 2004. 442 с.
 35. Фатеева Н.А. Контрапункт интертекстуальности, или Интертекст в мире текстов. Москва: Агар, 2002. 280 с.

Допоміжна

1. Азаров Ю.А., Сорокина В.В. Новые исследования в области сравнительного литературоведения. *Вестник Моск. ун-та*. Сер.9, Филология. 1995. № 1. С.89-96.
2. Арнольд И.В. Семантика. Стилистика. Интертекстуальность : сб. ст. СПб., 1999.

3. Астаф'єв Ю. Інтертекстуальність як літературна стратегія. *Дивослово*. 2000. № 2. С. 5-7.
4. Бакула Б. Кілька міркувань на тему інтегральної компаративістики. *Слово і Час*. 2002. № 3. С.50-58.
5. Балакян А. Літературна теорія та компаративна література. *Слово і Час*. 2007. № 5. С. 44-48.
6. Біловус Л.І. Теорія інтертекстуальності: становлення понять, тлумачення термінів, систематика. Тернопіль : Видавець Стародубець, 2003. 36 с.
7. Бріцина О. Про відмінність подібного: деякі особливості текстологічної проблематики в фольклористиці та літературознавстві. *Слово і Час*. 2003. № 1. С. 43-49.
8. Будний В. Розгадка чарів Цирцеї: національні образи та стереотипи в освітленні літературної етноімагології. *Слово і Час*. 2007. № 3. С. 52-63.
9. Вервес Г. Український авангардизм у контексті європейських маніфестів і програм. *Слово і Час*. 1992. № 12 С. 37-43.
10. Вирк Т. Сравнительное литературоведение сегодня – и завтра? *Вестник Моск. гос. ун-та. Сер. 9, Филология*. 2003. № 5. С. 168-197.
11. Гурдуз А.І. Амплітуда переосмислення образу єдинорога в літературі ХХ - першого десятиліття ХХІ ст. *Новітня філологія*. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П.Могили, 2010. № 37. С. 99-115.
12. Гурдуз А.І. Античний міф очима Кортасара і Борхеса (на матеріалі творів «Царі» і «Дім Астеріона»). *Зарубіжна література в школах України*. 2007. № 8. С.41-43.
13. Гурдуз А. Інтертекстуальність і гіпертекст: проблеми теорії і практики. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2007. № 4. С.67-72.
14. Гурдуз А.І. Літературна мінотавріана ХХ - початку ХХІ ст. *Зарубіжна література в школах України*. 2009. № 1 С.13-17; № 6. С.51-56.
15. Гурдуз А.І. Літературно-мистецька вампіріада другої половини ХХ - першого десятиліття ХХІ століть: інтрига

- переосмислення. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О.Сухомлинського* : зб. наук. праць. Серія «Філологічні науки» / за ред. В.Д.Будака, М.І.Майстренко. Миколаїв: МНУ ім. В.О.Сухомлинського, 2013. Вип. 4.12 (96). С. 64-72.
16. Гурдуз А.І. Мешап-проза: історія гри з історією. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О.Сухомлинського*: зб. наук. праць. Серія «Філологічні науки» / за ред. В.Д.Будака, М.І.Майстренко. Миколаїв: МНУ ім. В.О.Сухомлинського, 2013. Вип. 4.11 (90). С. 44-48.
17. Гурдуз А. Міф і міфологічний фактор у літературі: (Загальнотеоретичні проблеми студіювання). *Укр. мова й літ. в серед. школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2004. № 3. С. 120-126.
18. Гурдуз А.І. Міфопоетика літературного твору та міфопоетична парадигма: теоретичний аспект. *Зарубіжна література в школах України*. 2006. № 6. С. 57-59.
19. Гурдуз А.І. Міфопоетика роману Емілія Золя “Земля”. *Зарубіжна література в школах України*. 2005. № 9. С. 11-13.
20. Гурдуз А.І. Міфопоетична парадигма в романі Томаса Гарді «Тесс із роду д’Ербервіллів»: контури біблійних моделей. *Зарубіжна література в школах України*. 2005. № 8. С. 10-14.
21. Гурдуз А. Повість М. Коцюбинського «Тіні забутих предків» і роман К.Гамсуна «Пан» у порівняльно-типологічному висвітленні. *Слово і Час*. 2003. № 11. С. 40-44.
22. Гурдуз А.І. Постійність рухливого: ізоморфізм ключових традиційних образів і мотивів у літературі. *Зарубіжна література в школах України*. 2009. № 9.
23. Гурдуз А.І. Рей Бредбері, Ернест Хемінгуей і машина до Кіліманджаро. *Зарубіжна література в школах України*. 2008. № 3. С. 12-13.
24. Гурдуз А. Світова літературна компаративістика: етапи розвитку. *Укр. мова й літ. в серед. школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2005. № 2. С. 114-120.
25. Гурдуз А. Українська літературна компаративістика:

- етапи розвитку. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2005. № 6. С. 90-98.
26. Гурдуз А. Чи існує єдина світова література? (Літературні системи: проблеми й дискусії). *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2008. № 3. С. 84-88.
27. Літературна компаративістика / НАН України. Ін-т л-ри ім. Т.Г.Шевченка; редкол.: Наливайко Д.С. (відп. ред.) та ін. К.: ПЦ «Фоліант», 2005. Вип. 1 363 с.
28. Літературна компаративістика. / НАН України. Ін-т л-ри ім. Т.Г.Шевченка; редкол.: Наливайко Д.С. (відп. ред.) та ін. К.: ПЦ «Фоліант», 2005. Вип. 2. 365 с.
29. Літературознавча компаративістика: навч. посібник / Терноп. держ. пед. ун-т ім. В.Гнатюка; упоряд.: Р.Т.Гром'як, І.В.Папуша. Тернопіль, 2002. 334 с.
30. Літературознавча компаративістика: стан, проблеми: (Чи потребує оновлення порівняльне літературознавство в Україні?). *Слово і Час*. 2002. № 2. С. 24-25.
31. Літературознавча рецепція і компаративістичний дискурс: моногр. / за ред. Р.Гром'яка. Тернопіль: Підручники і посібники, 2004. 367 с.
32. Клименко Ж. Проблема взаємодії літератур у компаративістиці. *Зарубіжна література*. 1999. № 33-34. С. 3.
33. Наливайко Д. Стан і завдання українського порівняльного літературознавства. *Урок української*. 2000. № 11-12. С. 55-58.
34. Папуша І. До методології літературознавчої компаративістики. *Слово і Час*. 2002. № 3. С. 58-67.
35. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму: монографія. Вид. 2-ге, доп. і переробл. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2002. 392 с.
36. Радчук В. Глобалізація і переклад. *Всесвіт*. 2002. № 5-6. С. 127-136.
37. Стріха М. Переклад як націєтворення. *Зарубіжна література*. 2003. № 14. С. 13-14. Турган О.Д. Українська література кінця XIX - початку XX ст. і античність: (Шляхи сприйняття і засвоєння) / НАН України. Ін-т л-ри

ім. Т.Г.Шевченка. Київ, 1995. 175 с.

38.Фрай Н. Архетипний аналіз: теорія мітів. *Антологія світової літературно-критичної думки XX ст.* / за ред. М. Зубрицької. Львів: Літопис, 2002. С. 142-172.

39.Бульвінська О.І. Інформаційне суспільство і література: перспективи співіснування. *Зарубіжна література в навчальних закладах.* 2004. № 6. С. 7-10.

40.Одаренко О. Простір розгалужених шляхів: знайомство з гіперлітературою. *Всесвіт.* 2003. № 9-10. С. 161-168.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання: контрольні роботи, усне й письмове опитування, підготовка студентами доповідей, захист рефератів, тестування.

ФОЛЬКЛОРНО-ЕТНОГРАФІЧНА ПРАКТИКА

РОЗРОБНИК: *Інна*

Родіонова,

к. філол.

наук, доцент

Мета та завдання практики:

Метою практики є: комплексне дослідження (збір та систематизація) сучасного регіонального фольклору; закріплення та практичне застосування теоретичних знань, набутих в теоретичних курсах з різних дисциплін філологічного циклу, насамперед «Усна народна творчість», записи уснопоетичних творів, мелодій, набуваючи при цьому навичок фольклористичної праці.

В сучасних умовах відкриваються широкі перспективи у вивченні духовної та матеріальної культури, традицій українського народу, з'являються можливості осягнути витoki вітчизняної історії, осмислити перспективи збереження і розвитку найкращих цінностей його культурної свідомості. Все більшого значення набуває здатність студентів до систематичної і творчої роботи, вміння використовувати набуті знання і навички в практичній науково-пошуковій діяльності. Саме цій меті підпорядкована сутнісна основа і

напрямки фольклорно-етнографічної практики, в ході якої студенти пізнають внутрішній світ українців, досягають світоглядні основи і культурні надбання всіх етнічних спільностей, що проживають на території України.

Фольклорна практика – невід’ємна складова частина навчально-виховного процесу. Вона забезпечує оптимальне поєднання теоретичної (фахової, психолого-педагогічної) підготовки майбутніх учителів української мови і літератури з їх практичною діяльністю з колективами різних типів або окремими особами, виховує потребу систематично поповнювати свої знання і творчо застосовувати їх у практичній діяльності, сприяє формуванню творчого ставлення до педагогічної діяльності, визначає рівень професійної компетенції, інтенсифікує процес формування професійних особистісних якостей.

Завдання практики зумовлені особливостями професійної підготовки майбутніх учителів. Провідними є:

1. Розширення, конкретизація та вдосконалення знань студента з історії та теорії фольклористики.

2. Систематизація, вивчення і класифікація окремих жанрів українського фольклору сприяють вдосконаленню практичних умінь та навичок, набутих у процесі навчання.

3. Збільшення інтересу до пошукової роботи, яка є складовим елементом роботи наукової, під час якої формуються та вдосконалюються навички зі спостереження за етнокультурними процесами, а також тими явищами, які становлять предмет вивчення.

4. З’ясування часу та характеру заселення місцевості, у якій проводиться запис, встановлення характеру міграції населення.

5. Виявлення основних регіональних типів первинно завезеної фольклорної традиції та характеру її подальшої трансформації.

6. Віднайдення найбільш талановитих та відомих у цій місцевості носіїв фольклорної традиції та фіксація їх фольклорного репертуару.

7. Фіксація фольклорних творів у живому побутуванні, у ході опитування 15-20 носіїв різного віку.

8. Аналіз характеру та основних локальних форм трансмісії фольклорної традиції.

Вирішення таких завдань слід забезпечити попередньою роботою протягом навчального процесу, який має бути наповненим різними видами роботи, направленими на краще сприйняття, розуміння та ефективну реалізацію поставлених перед студентом завдань.

У процесі проведення фольклорно-етнографічної практики студенти повинні **знати**:

- основні ознаки фольклору, постфольклорних та фольклоризованих творів;
- календарну та сімейну обрядовість;
- світоглядні уявлення та вірування українців;
- теорію фольклору;
- основні фольклорні жанри, їх жанроутворюючі ознаки;
- історію формування регіонального фольклорного матеріалу;
- основні поняття української етнографічної науки, її методологію і завдання;
- етапи етнічної історії населення України, формування етнічної території, особливості етно-демографічного розвитку;
- історико-етнографічне районування України, етнографічні групи українського народу, етнорегіональну, національну і народну символіку;
- основні риси культури, поселення і житла, комплекси одягу етнографічних районів України;
- народні промисли і художні ремесла, традиції народного харчування, особливості матеріальної культури в різних районах України.

Після завершення фольклорно-етнографічної практики студенти повинні **вміти**:

- самостійно отримувати фольклорно-етнографічну інформацію;
- фіксувати фольклорні тексти згідно з науковими вимогами до фольклорного запису;
- користуватися аудіо-візуальними засобами запису фольклорних текстів «з голосу»;
- вести щоденник польових записів;
- систематизувати та класифікувати фольклорні тексти;
- володіти методикою проведення етнографічного опитування;

- формувати бачення етнографічної палітри регіону, що досліджується.

Організація та проведення практики: розподіл студентів за об'єктами практики (населенні пункти де проживають студенти-практиканти) і призначення керівників здійснюється кафедрою української мови і літератури та оформляється наказом ректора. Конкретно місце проведення практики визначається щорічним наказом.

Вимоги до бази практики. Фольклорно-етнографічна практика існує в двох формах: експедиційна (польова) та організована на її основі, архівна. Експедиційна фольклорна практика студентів проходить стаціонарно – за місцем проживання, користуючись методичними вказівками зі збору текстів традиційного фольклору. Архівна форма передбачає комплексну обробку фольклорних матеріалів у відповідності до сучасних правил архівного зберігання.

Етапи практики. Рекомендується роботу під час польової практики (3 тижні) розподілити на три етапи:

Перший. *Теоретична та технічна підготовка студентів.* Навчально-методична підготовка студентів до практики починається з ознайомлення за допомогою довідкової літератури, періодичних видань, з історією місцевості, де буде проходити практика, з її соціально-економічним та культурним станом. За допомогою викладачів української мови студенти можуть отримати уявлення про основні лексико-граматичні та фонетичні особливості діалекту, на якому їм доведеться слухати та записувати фольклор. Паралельно з технічною підготовкою здійснюється навчання студентів навичкам запису фольклору та фіксації роботи експедиції. Перед початком практики студенти повинні пройти інструктаж із безпеки життєдіяльності.

Другий. *Польова практика.* Виявлення умов побутування фольклору в населеному пункті, у якому студенти проходять практику. Виявлення інформантів. Укладання карти-схеми населеного пункту, на якій відзначають цікаві об'єкти (пагорби, кладовища, церкви, джерела та ін.). Проведення записів фольклорних творів: знайомство з інформантами; запис відомостей про них, паспортизація народнопоетичних текстів; аудіо-/ відеозапис фольклорних творів. Розшифрування польових записів (записаний матеріал

переноситься у день зустрічі з інформантом на папір із урахуванням особливостей діалекту).

Третій. *Систематизація матеріалу*. Оформлення записів фольклору. Підготовка до звіту опрацьованого матеріалу. Складання письмового звіту з практики. Звіт з фольклорної практики є документом, який підтверджує результати виконання завдань студентом.

Керівник практики від вищого навчального закладу:

- здійснює загальне керівництво, визначає мету, завдання та місцевість, в якій будуть проводитися дослідження;

- надає студентам положення про фольклорну практику, повідомляє студентів про систему звітності із запропонованого виду діяльності: подання письмового звіту;

- не пізніше, ніж за 1 місяць до початку фольклорної практики факультетський керівник зобов'язаний проконтролювати підготовленість студентів до запланованої роботи, розподіливши студентів за місцями практики, визначити склад керівників практики в окремих академічних групах;

- кожен з керівників має надавати студентам інформацію щодо організації практики не пізніше, ніж за 2 тижні до її початку;

- перевіряє звітну документацію, оцінює роботу студентів-практикантів, а також виставляє загальну оцінку за практику;

- подає завідуючому кафедрою письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо покращення практики студентів;

- проводить підсумкову конференцію, на якій повинні бути присутніми студенти, а також групові керівники, які взяли участь у її проведенні (кожен з керівників практики повинен попередньо зібрати й проаналізувати подану студентами документацію).

Основними формами роботи керівника зі студентами під час практики є:

а) індивідуальні – співбесіда, консультація;

б) групові – консультації та інструктаж.

Права та обов'язки студентів-практикантів

1. Студент-практикант виконує всі види робіт, передбачені програмою фольклорно-етнографічної практики відповідно до поставлених вимог.

2. Студент має ознайомитись із місцем проведення практики; підготувати історичну довідку про неї.

3. У ході фольклорної практики студент укладає щоденник польових записів, у якому відображає підсумки власної щоденної праці.

4. За результатами фольклорної практики студент повинен укласти письмовий звіт: індивідуальний звіт, що містить матеріали про виконану програму, а також збірку фольклорних матеріалів.

Підведення підсумків практики та вимоги до звітності.

Опрацювання та упорядкування фольклорного матеріалу. Зібрані під час практики тексти переписуються в загальний зошит – щоденник. Кожен текст незалежно від розміру має свій порядковий номер. Відкриває зошит історико-етнографічний нарис. У ньому характеризується населений пункт, де відбувалась практика. Подається коротка історія села (міста), опис його географічного становища, сучасного розвитку економіки і культури, відомостей про мешканців. Наступна сторінка – матеріал, присвячений інформантам. Дуже важливо, щоб це були постійні мешканці населеного пункту. Розповідь може йти як про них, так і від їх імені. Бажано мати фотографії інформантів, що може полегшити сприймання фольклорного твору. Фольклорний матеріал, зібраний під час практики, треба згрупувати за жанрами. Завершують розділ коментарі та примітки до текстів.

Формою звіту про проведення фольклорно-етнографічної практики є папка з матеріалами, що містить такі структурні частини:

1. Історія населеного пункту (карта), у якому велися фольклорно-етнографічні записи, що включає такі аспекти:

- коли створений, вихідцями з яких територій;
- які міграційні процеси відбувалися пізніше;
- характер населення за етнічними, віковими, соціальними критеріями;
- основні види занять;
- наявність культурно-просвітніх закладів та фольклорних гуртків при них;
- наявність суто народних фольклорних колективів та окремих талановитих виконавців.

2. Паспорт носія, що обов'язково включає такі позиції:

- прізвище, ім'я, по-батькові;
- вік;
- де народився, якщо змінював місце проживання, то у якому віці;
- освіта, професія, характер занять;
- від кого і коли засвоїв фольклорний репертуар;
- як часто виконує фольклорні твори;
- кому передає фольклорні твори, хто їх від нього засвоїв;
- адреса.

2. Паспорт твору:

- від кого записаний;
- ким записаний;
- коли записаний;
- як визначає жанр та назву твору виконавець;
- наукове визначення жанру.

3. Перелік інформантів із вказівкою сторінок, на яких викладено їх репертуар. Перелік зафіксованих творів за жанровою приналежністю із вказівкою сторінок, на яких вони зафіксовані.

4. Етнографічний матеріал (знахідки, експонати, вироби) тощо, які студенти будуть презентувати на виставці під час захисту практики.

5. Висновки, що мають включати такі матеріали:

- Які фольклорні жанри продуктивні, а які – ні на досліджуваній території (у фокусі проведення фольклорної практики); довести матеріалами практики та висловлюваннями тих, від кого проводилися записи.

- Чи збереглися у досліджуваній території традиційні обряди (календарні, родинні) та супроводжуючий фольклор. Форма їх побутування (автентична, ігрова).

- Як побутує на досліджуваних теренах казка, охарактеризувати основні форми її трансмісії.

- Охарактеризувати способи побутування та трансмісії неказкової прози, основні тематичні групи легенд, переказів, усних оповідань, бувальщин. Відзначити місцеві мотиви та персонажі.

- Чи побутують у досліджуваному фокусі історичні пісні. Які та чому збереглися. Хто їх виконує. Як вони пов'язані з місцевою/регіональною історією.

- Ким, коли і як виконуються паремії. Паремії яких тематичних груп поширені і в яких вікових групах.
- Коли, ким і які ліричні пісні виконуються. Чи виконує їх молодь. Наскільки поширені пісні літературного походження.
- В яких ситуаціях, ким і коли виконуються частівки.
- Наскільки поширені постфольклорні явища. Які тематичні групи анекдоту поширені. Як транслюються.
- Люди яких вікових категорій є основними носіями фольклорної традиції та постфольклорного репертуару.
- Які форми фольклорної трансмісії фольклорного матеріалу характерні для досліджуваної території.
- Який вплив мають книжки, шкільні програми, засоби масової інформації та аудіо-візуальні засоби трансмісії фольклору на характер формування та трансмісії фольклорного репертуару у даній місцевості; охарактеризувати характер впливу та навести приклади із посиланням на інформацію носіїв та конкретні записи.
- Чи спостерігається взаємна рецепція фольклорного репертуару або окремих елементів поетики у місцях спільного проживання представників різних етносів. Охарактеризувати способи рецепції та навести конкретні приклади.

Заключний етап фольклорної практики має на меті оформлення звітної документації та проведення звітної конференції студентами філологічних спеціальностей. Таким чином, збираючи фольклор, студенти поглиблюють і розширюють знання з української народнопоетичної творчості, знайомляться із її живим побутуванням, здобувають навички пошукової роботи, одержують практичний досвід з підготовки фольклорних записів до видання, набувають уявлення про архівне збереження записів та їхню початкову камеральну обробку. Студент допускається до складання диференційованого заліку з фольклорно-етнографічної практики у разі виконання програми практики в повному обсязі.

Список рекомендованої літератури

Базова

1. Бойченко В. Словесність Прибужжя крізь століття / Література рідного краю (Письменники Миколаївщини) Посібник-хрестоматія. / Уклад. і заг. редакція Н.М.Огренич. – Миколаїв: Вид-во МОШПО, 2003. 212 с.

2. Бойченко В. З історії словесності Південного Прибужжя: навчальний посібник / ВНУ ім. І.Мечникова, Миколаїв. навч-наук. інститут, кафедра українознавства, Миколаїв. обл. Інститут після диплом. пед. освіти. Миколаїв: ТОВ ВіД, 2005. 96 с.
3. Брицина О. Сучасні аспекти методики збирання народної прози. *Народна творчість та етнографія*. 2003. №3. С.24-34.
4. Глушко М. Методика польового етнографічного дослідження. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 286 с.
5. Давидюк В. Фольклорно-краєзнавчі експедиції з школярами / Позакласна робота з літератури / Уклад. В.Я.Неділько. К.: Рад школа. 1986. С. 135-144.
6. Ковальова О. Українська народна творчість (від традицій до сучасності). Миколаїв: Вид-во «Іліон», 2007. 528 с.
7. Культура і побут населення України. Навч. посібник / За ред. В.Наулко, А.Артюх, В.Горленко та ін. К.: Либідь, 1993. 288 с.
8. Мишанич М. Архівне опрацювання народновокальних творів: Методичні рекомендації з музично-етнографічної транскрипції. Львів, 1995. 20 с.
9. Музично-етнографічна практика: Методичні рекомендації для теоретико-композиторського факультету / Укл. Б. Луканюк. Київ: МКНЗМК, 1993. 31 с.
10. Програма, запитальники та методичні поради дослідникам народної культури України / Упорядн. Л. Орел, К. Міщенко. Київ: ІСДО, 1995. 232 с.
11. Фольклористика: Програма та методичні рекомендації до проведення фольклорної практики студентів філологічного факультету / Укл. Л.Дунаєвська, Л.Шурко. Київ, 2000. 40 с.
12. Фольклорна збирацька практика з курсу «Українська народна музична творчість»: Методичні рекомендації / Укл. М.Мишанич, І.Довгалюк. Київ: РУМК, 1992. 12 с.
13. Фольклорна практика: Методичні вказівки та програма для студентів перших курсів філологічних факультетів та вчителів / Укл. Т.Борисюк, І.Денисюк, І.Остапик. Луцьк, 1986. 42 с.

Додаткова

1. Актуальні питання методики фіксації та транскрипції творів народної музики: Збірник наукових праць / Ред. і упорядн. Б.Луканюк. Київ, 1989. 101 с.
2. Борисенко В. Весільні звичаї та обряди на Україні. К., 1988. 192 с.
3. Денисюк І. Національна специфіка українського фольклору. *Слово і час*. 2003. № 10. С.41-50.
4. Державна програма «Вчитель». / У кн.: II Всеукраїнський з'їзд працівників освіти. К., 2002. 232 с.
5. Дмитренко М. Українська фольклористика: історія, теорія, практика. К.: Ред. часопису «Народознавство», 2001. 576 с.
6. Єрмоленко С., Мацько Л. Навчально-виховна концепція вивчення української (державної) мови. *Дивослово*. 1994. № 7. С.33.
7. Жайворонок В. З чорнозему, любистку, з душі невмирущої. *Урок української*. 2002. № 5-6. С.34.
8. Жайворонок В. Українська етнолінгвістика: деякі аспекти досліджень. *Мовознавство*. 2001. № 5. С. 48-63.
9. Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні: У 2-кн., 4 т. К.: АТ «Обереги», 1994.
10. Коваль В. Із досвіду проведення фольклорних експедицій // Музичний фольклор в системі навчання та виховання молоді. Тернопіль, 2000. С. 85-89.
11. Круглов Ю. Фольклорная практика: Учеб. пособие для студентов. Изд. 2-е. М.: Просвещение, 1986.
12. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість: Підручник. К.: Знання-Прес, 2001. 591 с.
13. Легенди, казки та новели Чорного моря / Упор. О.С.Олійників. Одеса: Маяк, 2002. 126 с.
14. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р.Тром'яка, Ю.Коваліва та ін. К.: Академія, 1997. 750 с.
15. Методичні принципи і прийоми записування усної словесності для студентів 1-3-х курсів спеціальності «Фольклористика» / Укл. Г. Сокіл. Львів: ЛДУ, 1998. 30 с.
16. Морохин В. Методика собиранія фольклора. М.: Высшая школа, 1990. 83 с.
17. Народні пісні Миколаївської області: народні пісні та навч.-метод. Поради для студентів муз. спеціалізації. Запис народних пісень, їх розшифровка, підготовка коментарів і написання навч.-метод. порад / Вик. В.Л.Хоменко. Миколаїв:

1999. 103 с.
18. Народні прислів'я та приказки / Упор., передм. М. Дмитренка. К.: Редакція часопису «Народознавство», 1999. 180 с.
 19. Наукові основи методики літератури. Навчально-методичний посібник / За ред. доктора пед. наук, професора, члена-кореспондента АПН України Н.Й. Волошиної. К.: Левіт, 2002. 344 с.
 20. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу: ескіз української міфології. К.: Ат «Обереги», 1992. 85 с.
 21. Новикова М. Українські замовляння. К.: Дніпро, 1993. 307 с.
 22. Оліфіренко В. Вивчення літератури рідного краю в школі: Посібник для вчителів і студентів. Донецьк, 1996. 94 с.
 23. Програма до збирання відомостей про громадян і збірки сільської молоді. *Матеріали до української етнології*. 1900. Т. 1. С. 1-15.
 24. Русин М. Фольклор: традиції і сучасність. К., 1991. 103 с.
 25. Селиванов Ф. Студенческая фольклорная практика: Учебно-методическое пособие. М.: Высшая школа, 1982.
 26. Семенов О. Український фольклор. Глухів: РВВ ГДПУ, 2004. 255 с.
 27. Сиваченко М. Сторінки історії української літератури і фольклористики. К.: Наукова думка, 1990. 300 с.
 28. Скиба О. Шкільний етнографічно-фольклорний гурток. *Українська література в загальноосвітній школі*. 1999. № 1. С. 51-54.
 29. Слов'янське літературознавство і фольклористика. / АН УРС, Інститут літератури ім. Т. Шевченка, Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Рильського. К.: Наукова думка, 1991. 95 с.
 30. Супруненко В. Народознавчий запитальник. Мелітополь, 1994. 32 с.
 31. Танцюра Г. Весілля в селі Зятківцях / Упоряд., ред. М.К. Дмитренко, Л.О. Єфремова. К.: Редакція часопису «Народознавство», 1998. 404 с.
 32. Українські замовляння / Упор. М. Москаленко. К.: Дніпро, 1993. 309 с.
 33. Українські народні думи та історичні пісні / Упорядн. Таланчук О. К.: Веселка, 1993. 239 с.
 34. Українські народні пісні Миколаївщини. Миколаїв: МОНМЦ та КОР, 1994. 37 с.

35. Фольклорна практика. Програма для студентів музично-педагогічних факультетів / Укл. А.Ф.Завальнюк/. Київ, 1992. 12 с.
36. Фольклорна практика. Програма для студентів педінститутів спеціальності 2102 «Українська мова та література». Київ: РНМК, 1989. 16 с.
37. Фольклорна практика. Програма для студентів музично-педагогічних факультетів / Укл. А.Ф.Завальнюк. К., 1992.
38. Фольклор Півдня України. Пісні, записані в Миколаєві. Миколаїв: МОНМЦ та КОР, 1997. 74 с.
39. Фольклор Півдня України. Науково-методичний збірник з питань культури. Миколаїв: МОНМЦ та КОР, 1997. Вип. 1. 64 с.
40. Чехівський О. Ментальність українців і пісня. *Дивослово*. 1996. № 12. С. 20-22.
41. Шпачинський О. Новорічні колядки та щедрівки в обробці для народного хору. Методичний посібник. Миколаїв: МОНМЦ та КОР, 1994. 81 с.